Nøglen til Verdensfred

inden

Kristenheden

Ved Ole O. Brache

Nøglen til Verdensfred

inden

Kristenheden

Snart kommer Dagen
som fuldbyrder hans Ord,
der talte ved Engle: „Fred paa Jord“.
Han staar færdig at fuldkomme Sagen.

Forfattet af

Ole O. Brache.

Minneapolis, 1918.

TRYKT HOS K. C. HOLTER PUBLISHING CO.
MINNEAPOLIS, MINN. 1918

Forfatterens Forord.

I Jesu Navn: Følgende Indledning er beregnet paa at forberede Læseren for en fordomsfri Betragtning af Bogens Indhold. Den nærværende Verdenskrig var forudsagt og stykkevis beskreven i sine Hovedtræk, Aar 1900, i Bogen, "Poems and Prose", forfattet af Undertegnede. Derfor maa man være forsigtig med ikke at fælde forhastede Domme over de Krigførende. "The Big Tribe and the Small Tribe" er Titelen paa et kortfattet Digt fra samme Bog, som giver en utvetydig Beskrivelse af Krigens Begyndelse og dens forfærdelige Voldsomhed, hvilket ifølge Digtet tilslut ender i Kaos.

I et andet Digt fra samme Bog, betitlet "Peace Reversed" mærker man Forfatterens Graad og Klagemaal over at Fredens Engel er vegen bort fra Landet og Tiden. I et tredje Digt betitlet, "Coming to the Front," beskrives Verdenskrigens usædvanlige Omfang, idet der høres marscherende Fodtrin af fremrykkende Armeer fra alle Kanter. En Strofe fra ett af disse Digt er maaske betegnende for Krigens barbariske Voldsomhed: "When the warrior has drawn his sword, he is lost for civilization" o. s. v., hvilket vil betegne noget Usædvanligt; thi det var, som bekjendt, baade civilisert og ærefuldt at være Soldat, især Officer med Fagkundskaber og Dannelse.

Forfatteren er een af dem som er kaldt til sit aande-

lige Virkefelt, fra Plogen; skjønt ikke uden literær Skoledannelse, men uden praktisk Erfaring i Gjerningen, hvilket maaske forudsætter et naturligt Samarbeide med Forlæggere o. s. v. Nok herom. Det opladte Syn og Hørelse forekommer ham i Begyndelsen at udgjøre en hel ny Verden for sig selv; derfor lagde han mindre Vægt paa den formelle og økonomiske Sider af Sagen, hvilket foreløbig medførte pekuniær Ruin. Men han opdagede ogsaa, fra egen Erfaring, hvorfor Gud ofte kaldte ulærde Mænd som sine Sendebud til Folket: Han vil have os helt for sig selv forat vi ikke skal vildledes af Tidens populære, men ofte misvisende Anskuelser. Tvungen Selvfornedrelse er her en logisk Nødvendighed, forat Guds Skole i Livet til Opdragelse i Troskab og aandelig Oplysning kan lykkes.

"Poems and Prose" fandt forholdsvis liden Omsætning; thi Folket har som Regel ingen vaagne Interesser for Digtets formanende Betydning, midt oppe i en flot Kulturtid da alt gaar efter Ønske ligesom af sig selv. Der var Fred og ingen Fare ifølge Fornuftens Lys. Men Gud har sine gode Hensigter med Aandens formanende Røst hos sine Sendebud, eftersom Fremtiden er en lukket Bog for Folket i Almindelighed. Logiken er altsaa den, at de store Samfundsulykker kan forebygges ved Bod og Omvendelse. De Troende ser Ulykken fra Tidens Forvarsler og skjuler sig, men de Vantro gaar frem og straffes.

Nogle Aar senere udkom Bogen „Min Ledsager og jeg" paa Norsk, hvilket maa betragtes som et forudgaaende Tegn paa Fremgang for Norsken som Kultur-

sprog hertillands ialfald, eftersom Engelsk var Forfatterens Hjertesprog ved det Tidspunkt. Norsken blev jo ogsaa nogle Aar senere indført som offentlig Skolefag ved Høiskolerne i flere Stater. Første Oplag af „Min Ledsager og jeg" indeholdt mange uvæsentlige Formfeil, hvilket dog ikke maa betragtes som Mangel paa Sprogkundskab. Men der var en Feil i Forfatterens Opfatning af Digtets hemmelige Betydning i Tiden. Han vilde beskrive Ledsageren, til Skue for Alverden — maaske forat vække Begeistring for disse usynlige Kræfter derovenfra, hos de Svage og Tvilende — hvilket ikke er tilladt. Det er bare de Troende som skal faa vide Rigets Hemmeligheder, derfor talte Fortidens Skalde og Digtere, som Regel, i Lignelser. Man har altsaa ikke Frihed i dette Punkt, og Følgen var at meget af Indholdet i nævnte Bog blev virkelig skjult alligevel, under altfor mange Ord og Talemaader.

* * *

Der var dem blandt vore lærde Theologer som ikke vilde anerkjende nogen religiøs Autoritet fra Lægfolk og Digtere. Hvis disse lærde Herrer var i sin gode Ret her, vilde det se ilde ud for Guds Sendebud til Folket. Det er ialfald et bedrøveligt Feilgreb fra luthersk Hold, med frisk Minde om hvorledes vore Kirkefædre maatte bryde med den katolske Moderkirke forat gjenoprette den kristelige Aandens Vidnefrihed. Luther var selv Digter, og hans Digteraand var egentlig Motivet for Reformationsværket og Lyset i hans Fortolkning af Troens retfærdiggjørende Kraft o. s. v. Dette være sagt her eksempelvis til Formaning om en fordomsfri Betragtning

af Vidnesbyrdet i denne Bog. Logiken er den, at Gud maa have fri Hænder til at kalde og udvælge Arbeidere for sin Vingaard, fra alle Samfundslag.

Det kan videre bemærkes til Belysning af Sagens Natur i Almindelighed, at de græske Digtere var den egentlige Autoritet paa det religiøse Omraade. De skrev sine store Værker om sine usynlige Guddomme, hvilket alt selvfølgelig ligger udenfor Sandhedens Lys, men det blev modtaget af Folket i Ærbødighed og Tiltro, d. v. s., med den rette Lydighedens Aand. Og dette havde ialfald sin frugtbringende Indflydelse paa Grækernes Moral — midt iblandt Barbarerne — saavelsom paa deres klassiske Kultur idetheletaget. Man finder den samme Lydighed til Aandens Autoritet, som almindeligt Karaktertræk hos de norske Forfædre før Kristendommens Indførelse. Lad det regnes baade til Nordmændenes og Grækernes store Fortrin og naturlige Udvælgelse som Kristendommens Bærere i Fremtiden, at de fulgte sine aandelige Ledere i Tykt og Tyndt. Men Krigens Bedrifter ødelagde i begge Tilfælde alt: Der paafulgte Heltetiden en Periode af aandelig Demoralisation som foreløbig fordærvede Guds Sædejord i Hjertedybet.

Der er hemmelige Farer for Troslivet og Kulturtiden, naar Jordbunden bliver tung d. e. mindre modtagelig for ny aandelige Impulser derovenfra. Interesserne for selve Guds Ord i den hellige Skrift, vil som Regel sløves i samme Grad. Følgen er at Troslivet bliver gammelt med Aarene og dør en naturlig Død. Samfundslivet maa her dele samme Skjæbne,

som Virkning af samme Aarsager, skjønt begge Dele har udødelige Betingelser aandelig forstaaet. Logiken er den her, at Aandslivet maa være evig ungt og modtageligt for Guds Sæd til enhver Tid. Det sker praktisk derved at Jordbunden stadig kultiveres ved en ret Erkjendelse af egen laodækiske „Fattigdom, Blindhed og Nøgenhed", hvilket alt er aandelige Livsbehov som stadig maa tilfredsstilles til Befrielse fra aandelig Død. Der er Forskjel i Naturriget paa et Stykke Mark, hvor alt faar vokse vildt, og et Stykke opdyrket Ager og Eng. Saaledes her. Thi Skaberen vilde frembringe fra den aandelige Jordbund en uafbrudt Blomstring af skiftende Farvepragt med tilsvarende Frugtbarhed i Livet.

Der er en Tilstand af aandelig Død i det politiske Samfundsliv som er den indirekte Aarsag til Krigen i den nyere Tidsalder, hvilket vil blive omhandlet og konstateret i denne Bog. Skal der blive varig Fred, maa der altsaa vaagnes op til et nyt Samfundsliv, hvorved Fredens Sæd kan kultiveres og bære Frugt med uafbrudt Fred. Hvis dette ikke faar ske, kan den gamle Tilstand her føre ind paa en Reaktion i stor Skala som ender med Verdens Undergang før Tiden.

Grundvolden er ialfald ikke tryg saalænge Civilisationens politiske Repræsentanter har saa let for at bevæges til Krig i rolige Tider. Eller mon Krigen er et nødvendigt Onde, som nogle lærer? Dette Spørgsmaal vil blive særlig omhandlet i flere Kapitler af Bogen. Imidlertid er det vitterlig fra Erfaringen, at Verdensfreden kan ikke bygges paa international Lov og Orden. Hvorfor ikke i en civilisert Tidsalder som denne? Der

er en aandelig Grundlov for Samfundslivet, fra Gud, som gjør sig moralsk gjældende for eller imod. Denne Grundlov virker negativt til Ufred og Opløsning af Samfundslivet paagrund af Sagens imperative Uundværlighed for Fredens Bevarelse. Denne Livets Sandhed vil i den følgende Afhandling blive brugt som Prøvesten for hvorvidt Krigen er nødvendig for Samfundets Bestaaen og Fremtid. Hvis det er en Livslov — som særlig gjælder det politiske Samfundsliv — at „der skal bevares Fred", er Maaden, hvorved dette praktisk foregaar, bleven en tabt Kunst som vore krigførende Forgjængere ikke har opdaget. Denne tabte Kunst er nu bragt for Dagen i foreliggende Bog og Nøglen til Verdensfreden dermed given i de følgende Kapitler. Hermed være Læseren Gud befalet.

Forfatteren.

Første Kapitel.

Der er, som bekjendt, meget delte Anskuelser om Krigens Nødvendighed, dels som Tugtemiddel i Guds Haand over al den Uretfærdighed som foregaar i Folkedybet og følgelig ikke kan bringes for verdslig Domstol — hvilket, moralsk forstaaet, vil retfærdiggjøre Angrebskrig — og dels til Forsvar for Nationens Sikkerhed og Bestaaen under faretruende Omstændigheder. Førstnævnte har været den mest populære Anskuelse. Men, mærkelig nok, der var faa eller ingen af de krigførende Magter fra den nyere Tids Historie, som aabent optraadte i Krig, under den Paastand at de var kaldte dertil af Gud. Der var maaske noget i Samvittigheden som forbød dem at frembære et saa tvetydigt Vidnesbyrd for Gud og Alverden. De som virkelig maa udføre en saadan forfærdelig Gudsdom i Samtiden, med Krig og Ødelæggelse, maa sikkert bevæges dertil af andre Motiver. Thi ingen Statsmagt af den nyere Tid vilde adlyde Guds Røst i saa vigtige Anliggender, selv om han vitterlig bød at det skulde ske. De fleste har jo ingen Magt til at adlyde Guds Ord i de smaa Ting af individuel Natur. Korsfarerne foregav at de var kaldte af Gud til at befri Jerusalem fra tyrkisk Herredømme og Sagen vandt en forbausende Popularitet. Men Udfaldet viser, at det hele var en Feiltagelse.

Tiden har forandret Anskuelserne paa nær sagt alle

andre Omraader, hvorfor ikke ogsaa om Krigens rette Væsen? Kristendommen har praktisk udslettet Race-hadet som fra ældgammel Tid har været Aarsag til Krig baade hos vilde og civiliserte Folkeslag. Hvorfor skulde det ikke ligge ligesaa nær til vor kristelige Sans at Krigen var fra den Onde? **„I fare vild idet I ikke kjender Guds Kraft"**, siger Frelseren til de selvkloge Farisæere. Kanske han vilde sige det samme til dem af vor Samtid, som indbilder sig at Krigen er af Gud. Der er faa, endog af de Troende, som kjender Guds Sindelag og underfulde Kraft, derfor var der faa som principielt tog afgjort Standpunkt paa Fredens Grund. Gud var ikke i Stormen, da han aabenbarede sig for Elias. Kanske han er heller ikke i Krigsstormen. Kirken er bleven Guds Hus paa Jorden, og — ifølge dette sit høie Kald — Fredens Engel midt iblandt krigerske Statsmagter.

Men Fredens Engel eller Aand faar ikke Magt over Folkene saalænge der er Konflikt mellem Anskuelserne i dette store Samfundsspørgsmaal. Man er endnu ikke komne til Troen paa Fredsfyrsten. Flertallet af de ret-troende Kirkefolk — maaske de lutherske undtagen — ser i Fredstanken et Spøgelse fra Kvækersekten og tager Afstand. Politikere og Statsmænd har sine politiske Fordomme og Anskuelser fra historiske Forbilleder, da Vaabenmagten var det eneste Middel til at bekræfte et Folks nationale Fremtid og give det en ærefuld Plads i Historien. Forretningsfolket og de Industridrivende anser Krigen som en nødvendig Stimulant for Kapitalen og Verdensbehovet. Alt dette er ret og slet verdslige Anskuelser som ikke har Lyset derovenfra.

Der er dog paa samme Tid et Fredens Ideal i Hjertedybet hos de Vaagne, som bevidst eller underforstaaet kjæmper for at komme til sin Ret i Livet. De fleste bærer Vidnesbyrd fra Erfaringen om Fredens Nødvendighed i Familien, Kirken, Kommune og Stat; den er simpelthen uundværlig her, for Samfundslivets Bestaaen. Der er kristelig Oplysning og Tro, kristelige Maader og Midler, hvorved Freden kan bevares inden disse snevre Cirkler, men dette populære Syn paa Sagen taber sig i Mørket, naar det bærer udenfor. Der kræves altsaa et stort Lys, som staar høit over Jorden og lyser vidt omkring, forat komme til Klarhed om Muligheden af en uafbrudt international Verdensfred

Mange er tilbøielige at tænke sig en lovbunden Fred, hvor Sagen gjælder det politiske Samfundsliv, baade hjemme og udenlands. Derfor forekommer Fredssagen dem praktisk umulig ude i det store Verdensliv, hvor Tingenes Gang ikke kan reguleres ved civil Lov og Orden. Heri ligger delvis Aarsagen for al den Tvil og delte Anskuelser som eksisterer i dette Punkt: Man ser Sagen i et feilagtigt Lys — Fornuftens — hvor der er Rum for delte Meninger og indbyrdes Strid i Tankelivet, baade individuelt og populært betragtet, hvilket er et Tegn paa at man moralsk bærer Krigens Aarsager i sig selv; thi den samme indbyrdes Konflikt foregaar maaske ude i Verdenspolitiken. Freden er ikke af verdslig Natur, derfor kan den ikke skabes ved Theorier og politiske Anordninger. Man har Beviser herfor, fra Erfaringen i det individuelle Liv, saalænge man er under Loven, hvorved Tankerne indbyrdes forsvarer og

anklager hinanden indtil der skabes Fred ved Troen paa Frelseren, hvilket med andre Ord er en fast Overbevisning om de Ting som ikke sees eller forstaaes i Fornuftens Lys.

Det er praktisk umuligt at komme bort fra det Kaos af fremmede Tanker og delte Anskuelser, som i en bevæget Kulturtid kan finde Rum hos Individet og i Samtiden, førend man kommer til en ret Sandhedens Erkjendelse og Tro. Saaledes hvor det gjælder Fredssagen: man maa her komme til Troen paa Fredsfyrsten, hans Magt til at skabe Fred blandt Folkene indbyrdes, og blive fast i den Overbevisning indtil Folkene ikke mere vil lære at føre Krig. De som maa føle hvor Skoen trykke under Krigsaaget, har let forat blive overbeviste om at Krigen ikke hører til Menneskelivet. Hvis alle inden Civilisationens Enemærker maatte prøve det samme, hvilket praktisk er Tilfældet i nærværende og kommende Tidsperiode indtil Fredssagen har seiret, vilde der neppe være delte Anskuelser om dette Samfundsonde. Men, der kan fremdeles være Rum for Tvil om Redningsmidlet, og saalænge det varer, kan der ikke skabes nogen varig Fred inden Kristenheden.

* *

Vore kirkelige Forfædre, som Civilisationens egentlige Bærere i den nyere Tids Historie, har ikke taget Lærdom af sine bitre Erfaringer fra Krigen, hvilket maa tages som Tegn paa at de enten maa have tabt Fredens Ideal afsyne eller at de ikke har opdaget det. Kirken fra Aposteltiden, med sine store Lys, synes derimod at have staaet helt og holdent under Fredsfyrstens

Ledelse, men Tiden var ikke inde for en almindelig Verdensfred. Luther var uden Tvil en afgjort Fredsven, og som Samtidens store Digter forudsaa han de frygtelige Religionskrige, som en kort Tid efter, traadte i Forbindelse med Reformationens Udbredelse. Folkene vaagnede op til Krigen istedetfor at vaagne op til et nyt Kristenliv med aandelig Kraft til Frigjørelse fra Krigsguden, som er syv Gange værre end Pavemagten.

Lad vor Samtid tage dette som formanende Eksempel nu, da alle politiske Midler og Statsmandskunst anvendte for Fredens Bevarelse, er prøvede og fundne frugtesløse. Verden vil være fortabt, d. v. s. udtømt for al sin økonomiske Kraft, naar denne Krig ophører. Derfor lyder Hyrdens Røst paany ved sine Sendebud, i Ordet og Profeterne, som om det var en ny Udgave af Fredens Evangelium og et nyt Led i Udviklingen: Der er Frelse for Samfundet, ligesom der er Frelse for Individet, ja endnu mere; eftersom den ny Fredspagt med Gudsfolket under Fredsfyrstens Styrelse skal vare evindelig.

Fredstanken er ikke ny, skjønt den kan betragtes ny, som Kultursag og virksomt Redningsmiddel fra Krigen, det er en Gudstanke som hører til Samfundets Grundvold og Orden i det store Verdensliv, fra Ophavet af, hvilket vil blive nærmere omhandlet i et følgende Kapitel. Men Sagen ligger høit over menneskelig Kløgt og Opfindsomhed, fordi den udgaar fra Gud, ligesom Fredsfyrsten; den maa ligge høit, forat den kan løfte Folkene op fra Dyret og Hedningen hvor Krigen hører hjemme. Dette kan ikke ske ved et Magtbud endog fra den Høieste;

det maa foregaa stykkevis ved Lydighed og Tro, ligesom Vidnesbyrdet viser fra den individuelle Overgang fra Mørket til Lyset — eller om man vil — fra Satans Magt til Gud.

Der maa atsaa blive Lys og atter mere Lys, d. v. s. et større Lys end det som vor Tids oplyste Kristenfolk har før. Det er aandeligt Mørke som bevirker delte Anskuelser om Guds Fredstanker i Kristus, til fuld Gjenopreisning fra Syndefaldet. Følgen er Kraftløshed og en vaklende Holdning, hvor Sagen kræver absolut Fremgang eller ialfald et afgjort Standpunkt paa Fredens Grund, d. v. s. under Hyrdens Ledelse. Kristenlivet er en Lysplante af første Rang; det maa vokse frem til Kraft, Skikkelse og Frugtbarhed i Gjerning, ved Kristi Lys, som er Solen i Aandens Verden. Den ny Skabelse i Samfundslivet foregaar paa den Maade. Kristenheden med sin store verdslige Oplysning, var ligesom Faar uden Hyrde, naar det gjaldt at bevare Verdensfreden; de gik hver sin Vei og forberedte sig paa at mødes paa Slagmarken.

Der er faa eller ingen af den nyere Tids Statsmænd og Politikere som vil have Krig, men de føres derhen paa egne Veie, hvoraf ofte følger en forvendt Orden af Begivenhedernes Gang i Verdenspolitiken; et underliggende Kaos istedetfor System. Det er farligt for Magthaverne baade i Kirke og Stat — den populære Folkevilje indbefattet — at ville have sine egne Veie i Udøvelsen af sin betroede Magt, efterat Sandheden er bragt for Dagen. Der er en væsentlig Forskjel paa den gamle og nye Tid i dette Punkt. Thi Verdenspolitiken

hører egentlig ind under Guds og Kristi Styrelse; Kirken og Staten kommer følgelig her ind under ett. Det vil blive nærmere omskrevet i et følgende Kapitel, hvorledes dette praktisk foregaar. Kun saavidt her, at Kristi Styrelse foregaar ikke umiddelbart.

Grundloven for Samfundslivet og Verdens — Folkenes — Styrelse er fastsat af Gud fra Skabelsen af, men praktisk forstaaet gaaen tabt ved Syndefaldet. Den er gjenoprettet og traadt ikraft paany ved Forligelsens Pagt og Fredens Evangelium, hvilket bringer for Lyset Sagens væsentlige Karakter: Der er forberedt et nyt Naadeforhold til Gud og mellem Folkene indbyrdes, alt betinget af Troen paa Frelseren; og følgelig af ubetinget Troskab og Loyalitet til hans Lære, ny Bud og levende Forbillede, hvilket alt er bleven universal Lov og Regel for alt som hedder Menneske. Udøvelsen af Statsmagten eller Styrelsen baade i Kirke og Stat, Smaat som i Stort, maa altsaa foregaa ifølge denne udødelige Grundlov, som Betingelse for Verdensfreden og hvad mere er, forat tilfredsstille Retfærdighedens guddommelige Krav. Thi saasnart man kommer bort fra Naadeforholdet og Kristi Styrelse, befinder man sig paa forbandet Grund, hvor Nidkjærheden derovenfra, unævnelig streng, er virksom til Dom over al Overtrædelse af Grundloven. Aarsag og Virkning er her svanger med Vrede, Fiendskab og uafbrudt indbyrdes Strid. Sæt for Eks. at nogen af de civiliserte Lande i vor Samtid tog bort Grundloven som bestemmer Nationens Eenhed, Regjeringsform, Loyalitet til Landets Love og den nationale Overhøihed — Suverænitet — be-

tegnende for Hovedet! Det vilde straks føre til Anarki, indbyrdes Strid og Opløsning. Hvad er Aarsagen? Hvorfor ikke bevare den rette Eenhed og Harmoni, med indbyrdes Fred osv. paa Grundlag af Lighedsprincipet, Broderskabet og Frihedens Lov, hvilket alt er anerkjændte sociale Principer i Samtiden? Og hvorfor ikke adspørge den populære Folkevilje i ethvert vigtig Statsanliggende, især foran Alternativet, Krig eller Fred, og dermed være tryg for at man ikke alene var paa rette Vei, men ogsaa at en retfærdig Udøvelse af Statsmagten dermed var sikret.

Svar: Der er en unaturlig Tendens til Lovløshed i Folkedybet og Hjertedybet, som gjør sig gjældende i Form af Selvraadighed, Hovmod, Avindsyge, Ærebegjærlighed, Magtbegjær osv. og disse kan i Forening med naturlige Begavelser, Kapital og andre tidsmæssige Midler, med Tiden udvikle sig enkeltvis til en selvstændig Magt i Staten. Ikke netop i politisk Retning, men det virker alligevel forstyrrende og opløsende paa det indbyrdes nationale Samfundsliv. Den populære Folkevilje kan ligesaa snart blive et Udtryk for den Ondes Magt, som den antagelig var Guds Røst.

De selvsamme Tendenser vil naturlig gjøre sig gjældende i det internationale Verdensliv, men i endnu mere fremtrædende Grad, indtil Grundloven og Kristi Enevælde faar træde ikraft. Her er en Hob af suverignære Magter af forskjellig Størrelse og ledende Stilling i Verdenspolitiken, men alle gjør Fordring paa den samme indbyrdes politiske Uafhængighed. Lighedsprincipet synes her at komme til Overfladen i det store,

uden at være forenet med det uundgaaelige Broderskab som maa gaa i Forbindelse dermed. Hvis de smaa Nationer har samme uafhængige Rettigheder som de store, hvorfor skulde nogen af dem staa villige til at elske, tjene og hjælpe sin fremmede Næste? Følgen er at den ene vil ikke bøie sig for den anden i kritiske Situationer, da man tilsyneladende ufrivillig er bragt foran Krigens Alternativ. Modsætningerne skjærpes ved denne fælles ubøielige suverignære Uafhængighed og gjør Stillingen umulig for en systematisk Verdenspolitik under det ene Hoved, selv om det var den suverignære Majestæt derovenfra.

Det hænder at en mindre Nation vil heller gaa i Krig og sætte sin Eksistens paa Spil, for ikke at nævne sine Pligter mod de Svage i Landet, end bøie sig i Ydmyghed for Gud og Medmennesker til en fredelig Løsning af Situationen. Saadant hændte ved Begyndelsen af nærværende Verdenskrig. Mon ikke dette er Tegn paa Nødvendigheden af en suprim Aandens Autoritet derovenfra som alle maa bøie sig for.

Dertil kommer al den indbyrdes Konkuranse om Fordelen i Handel og Samfærdsel, som Udviklingen har skabt. Verden kan aldrig forenes i indbyrdes Fred paa dette Omraade, hvor den Onde har tændt sin Ild i Folkedybet og Hjertedybet, som ikke kan udslukkes førend det brændbare Materiale — Forargelsen — bortryddes. Der er bare et kort Skridt fra Fred til Krig, saalænge de fremmede Guder — Selvet og den Onde indbefattet — faar Lov til at regjere Folkene.

* *

Mon det ikke skulde være naturligt nok, for al sund Forstand, at Skaberen vil være Herre i sit eget Hus, siden det ikke er givet Menneskene Magt til at være sig selv nok. Han har ifølge Skriften, givet dem Magt til at gjøre sig Jorden underdanig, hvilket har sin Fortolkning med Hensyn til Materien og Dyreverdenen m. m., som udgjør et lavere Trin i Skabningens Orden end Mennesket. Alle er fødte under Loven i Budordet, hvilket er et levende Vidnesbyrd om et fælles underordnet Forhold til Guds Majestæt. Saaledes er Tilfældet med Hensyn til den ny Grundlov for Tilværelsen: Alle maa gjenfødes til Troen paa Guds Naade i Kristus, forat komme til Fred med Gud og Medmennesker. De Kristne er altsaa gjenfødte under Naadens Grundlov og selvfølgelig under Kristi Styrelse: Ingen kan komme bort derfra, endog i Verdenspolitiken — uden det sker ved Frafald — fordi Sagen gjælder Samfundslivet i enhver civilisert Retning.

Fortiden kjendte ikke Sandheden i dette store Punkt, derfor fore de vild til egen Fordærvelse. Sagen fremtræder for Verden fra nyt af, ved Gudsrigets Indtræden i Tiden, men Idealet laa fremdeles langt foran. De Troendes Livssyn rak ikke længer end til Individet og Kirken. Politiken maatte vel have sin egen verdslige Vei, endog hvor det maatte ske med Vold og Uretfærdighed. Kun Kirkens store Lys, som for Eks. Paulus, forudsaa en gjennemgaaende Forandring i Verdenspolitiken, som i sin Tid maatte forgaa under Kristi Kongedømme over Folkene, men ingen vidste Tidspunktet. Der foregaar foreløbig en Kamp mellem Lyset og Mør-

ket baade indvortes og udvortes, hvilket har Egenskab til at fordunkle de Troendes Livssyn. Paulus maatte **„kjæmpe med vilde Dyr** — i menneskelig Sikkelse — **i Efesus"**, hvilket er et tro Karaktertræk af Kampen som foregik udvortes over hele Linjen. **„Hvo skal fri mig fra dette Syndens Menneske"**, siger han om sig selv, hvilket er et tro Karaktertræk af den Kamp som foregaar indvortes. Fra politisk Hold — Statsmagterne — maatte Kirken og dens Lemmer taale en Verden af Uretfærdighed. Der var intet Haab fra dette Hold, bare Had, Forfølgelser og tildels en pinagtig Martyrdød.

Fredens Gud, den hellige og nidkjære, der ikke taaler Overtrædelser endog af sit eget udvalgte Folk, saa fra Himlen paa al den Uretfærdighed som vederfores hans elskede Børn, og overbar i Langmodighed. Der er Naade udbredt for hans Aasyn, som rækker til hans Fiender, Hedningerne, maaske paagrund af den store Forandring som er indtraadt ved Forligelsen. Men hvad har dette at gjøre med Verdenspolitiken og Fredssagen i vor Tid? vil maaske nogen spørge. Jo, Eksemplet er belærende til enhver Tid. Det viser først de urene Aander som kan faa en tilsyneladende berettiget Plads i Politiken, paagrund af et eensidigt, verdsligt Livssyn. Romerne var, som bekjendt, et civilisert og frisindet Folk og stod ved den Tid paa Høiden af sin politiske Magt, saa det var ikke Mangel paa bedre Vidende, at de forfulgte de Uskyldige. Paa den anden Side vil Eksemplet bringe for Dagen Naadens hemmelige Kraft, som Middel til at overvinde Verden og

bevare Fred. Her har vi en ny Opdagelse af ukjendt Kvantitet som maa sættes paa Prøve og seire, til et Vidnesbyrd for Alverden. Hvis den ikke var prøvet i hin frygtelige langvarige Martyrild, vilde Verden idag været uvidende om Naadens hemmelige Kraft. Frelseren maatte gaa forud med sit udødelige Eksempel, til Tegn paa at Sagen var fra Gud. Der er ingen Undtagelse endog for de Udvalgte, fordi det gjælder Folkenes fælles Grundlov gjenoprettet ved Forligelsen, som skal sættes ikraft i Livet.

Men det kan ikke ske i en Haandevending. Derfor har han givet Sønnen, Fredsfyrsten, Gudsmagt til at regjere Folkene i Retfærd og Langmodighed, forat sætte Grundloven ikraft. Paulus profeterer om denne hans store Midlertjeneste i Naade og Retfærd: **„Han skal være Konge indtil han har lagt alle sine Fiender under sine Fødder“**, nemlig **al Magt, Myndighed og Vælde** som ikke har Sandhedens Lignelse efter hans eget Forbillede. Der er Nidkjærhed for Grundloven ligesom Tilfældet er med de Ti-Bud-Ord, maaske endnu mere. Begge er udødelige Livslove, men Verdens Bestaaen beror paa at førstnævnte fortrinsvis faar træde ikraft i Forening med det ny Liv, til Gjenopreisning fra Frafaldet. Alle er, som bekjendt, foreløbig afdøde fra Budordet.

Han har givet de Troende Magt til at blive Guds Børn — i Naade — altsaa gjøre sig Jorden underdanig aandeligvis, forat Forligelsen af Gud og Verden kan faa sin rette kristelige Skikkelse og almindelig Udbredelse. Gudsrigets Fremgang bestaar deri. Men det

mærkelige er Maaden hvorpaa Udøvelsen af denne hemmelige Magt foregaar. Mesterens Lære og levende Forbillede faar her en fremragende Betydning. Her er noget som særlig gjælder Verdenspolitiken og Fredssagen i vor Tid: De Troende har faaet Magt til at uddrive de onde Aander ved Guds Finger, d. v. s. Guds milde Haand; altsaa ikke ved Belzebub, og sætte Ondt mod Ondt, ligesom Verden gjør, naar den søger at fremkalde og opretholde Fred blandt Folkene ved Krig og Krigsrustninger. **„I skulle ikke sætte eder op imod det Onde“,** siger Frelseren til alle Guds Børn, som om dette hørte til Grundloven og en ret Udøvelse af Magten given os derovenfra. Men hvordan vilde det saa blive med Hensyn til Retfærdighedens Udøvelse? vil maaske Læseren her spørge. Svar: Logiken af Jesu Lære gjælder her Samfundslivets dybe aandelige Grundlov, hvor Aarsag og Virkning vil gjøre sig gjældende med ufeilbar Konsekvens lige fra Familien til det store internationale Verdensliv. Det Onde kan ikke forebygges ved verdslig Lov og Dom, det maa fortrænges derved at det Gode fra Gud faar en overveiende Plads i Livet, ligesom naar Landmanden faar bare den gode Sæd. Dette gjælder særlig Fredssagen. Dommen og Hevnen hører Gud og hans Salvede til; thi han alene formaar at dømme retfærdigt og i rette Tid. **„Hevnen hører mig til, jeg vil betale — gjengjælde — siger Herren“,** som om han fremdeles var en fortærende Ild og et hastende Vidne — Dommer — mod al Uretfærdighed.

*   *

Der er altsaa forberedt et nyt ufeilbart Regjerings-system for Kristi retfærdige Styrelse af Folkene inden hele Kristenheden, grundet paa den ene fælles Grund-lov og en ny Aandens Eenhed som følger af Troen paa Frelseren og paa Forligelsens Kraft til almindelig Gjen-opreisning fra Syndefaldet. Dette System maa stykke-vis skabes i Kristenlivet, Kirken, Staten og det inter-nationale Verdensliv, ved Guds underfulde Haand. Den nye Skabelse i Kristus er, som bekjendt, allerede et Faktum aandeligvis, baade i Familien og Kirken, men har endnu ikke magtet at naa frem til Overfladen — det politiske Verdensliv — i sin rette Skikkelse. Sagen lig-ger for høit til at kunne antage politisk Form paa første Stadium, som den rette Følgeorden af Aarsag og Virkning i den nye Skabelse. Eller med andre Ord, Verden er sunken for dybt i den gamle Tilstand af Van-tro, aandeligt Mørke og Gudløshed. Deraf alle disse Modsætninger, Vildfarelser og ukristelige Tilstande som eksisterer inden Kristenheden. Man har maattet vente og kjæmpe under de gamle Tilstande, indtil der gives Rum for det Ny som var forberedt af Gud.

Der maa altsaa blive et nyt Udgangspunkt i Ver-denspolitiken forat komme forbi Krigens aabenbare Aarsager, siden det gamle er prøvet ved tusindaarig Kamp og fundet uholdbart. Lad os forudsætte at Grundloven her, er uforanderlig; som om Udviklingen umulig kunde føre forbi dette Punkt. Nationerne maa altsaa til en Begyndelse, enkeltvis eller hver for sig, lidt efter lidt bringes i System med Kristi Styrelse. Det foregaar først ved et afgjort Standpunkt paa Fredens Grund,

hvilket faar sin politiske Karakter ved en uforanderlig Grundlovsbestemmelse. Dernæst at Magtens Udøvelse — Styrelsen — baade i Kirke og Stat, Verdenspolitiken indbefattet, faar dreie sig omkring hans Lære og levende Forbillede, hvem Almagten er given af Gud. Han kan ikke regjere Folkene med Fred, uden man frivillig vælger hans Styrelse. Paulus kalder dette at **„holde fast ved Hovedet"** — bare dette Ene — hvilket hidtil politisk forstaaet var betragtet som en Daarlighed — Absurditet. — Men der sker en ny Opdagelse derved, som er intet mindre end en Indledning til Verdensfreden. Alt dette, som logisk Følge af at Gruudloven faar **træ**de ikraft. Sandheden har nemlig skabende Kraft i sig og kan fortsætte med at skabe System, fordi Gud er i Sandheden. Principet her gjælder alle naturlige Cirkler af Samfundslivet.

Vi skal her foreløbig holde os til Forholdet mellem Nationerne indbyrdes baade i politisk og økonomisk Henseende, hvor der praktisk maa frembringes System ud af Kaos: Den nationale Selvstændighed behøver ingenlunde udslettes under Fredsfyrstens Enevælde, undtagen det var rent kirkelig forstaaet. Tvertimod. Jo mere skarpe Begrænsninger af den enkelte Nations naturlige Eiendommeligheder og Selvstændighed frembragt ved Udviklingens Medfør, desto bedre og lettere at værne mod fremmed — fordærvelig — Paavirkning fra den Onde. Thi Verden er delvis eller helt i den Ondes Magt, indtil den kommer ind under Guds Styrelse. Hvor vil man ellers finde et tredje aandeligt Væsen paa Jorden?

Kristi Styrelse maa, politisk forstaaet, altsaa indtræde stykkevis paa stærkt begrænset national Grund. Fredspagten med Gud maa tiltrædes og udgjøre en Paragraf i Landets Grundlov. Der maa vaages og kjæmpes imod fremmed Paavirkning udenfra, ligesom Erfaringen viser fra det individuelle Samfundsliv, Ægteskabet. Den verdslige Kulturudvikling har i lange Tider ført i Retning af national Selvstændighed, skjønt ikke altid ved kristelige Maader og Midler. Her kan altsaa fortsættes i samme Retning økonomisk forstaaet. Ikke som Statsmagt forat vinde national Overlegenhed; thi det forudsættes at man allerede er kommen derhen paa Forhaand, at Magten og Æren tilhører Gud og hans Salvede alene.

Det er nemlig paa det økonomiske Omraade at Farerne er mest skjæbnesvangre mod Verdensfreden. Det er praktisk umuligt at værne sig selv og Folket mod de skjulte Fiender som faar Magt over Folkene ved Konkuransen om Kapitalen, Fortrinet og Fordelen i Industrien, den internationale Handel og Samfærdsel; det vil blive en stadig Kilde til Avindsyge, Magtbegjær, Fiendskab og indbyrdes Strid mellem Folkene i det uendelige. Altsaa et Bevis for at Sagen ikke hører til Tingens rette Orden. Der kan aldrig bringes System i det som bærer Sæden til Fristelser og indbyrdes Forargelse. Ordet holder sit „Ve" over Forargelsen i enhver Skikkelse. Men, al den Arbeidskraft, Intelligens og Kapital som var anvendt i det vide og brede, kan med Tiden ligesaa fordelagtig — om ikke mer — begrænses inden de forskjellige Landes nationale Uafhængighed.

Dette hører forresten med til Grundloven fra Ophavet, eftersom Forsynets Husholdning er indbefattet deri, med sine ufeilbare Livsvilkaar — Næringskilder — for Velsignelsens Arvtagere, hvilket er en Gudsrigets Hemmelighed bragt for Dagen i Kristi Lys. Men den ufeilbare Næringsvei ligger deri for enhver kristelig Nation paa Jorden, grundet paa Guds underfulde Skabermagt. Man maa nemlig altid regne med den største Faktor i Tilværelsen, efter man er kommen ind under hans Styrelse. Denne store økonomiske Hemmelighed vil blive mere udførlig omhandlet i et følgende Kapitel. Vi veed at Forsynets Husholdning oprindelig er af universal Natur i høieste Grad; **„han føder alt som lever af Velsignelsen“**, siger Skriften, og følgelig har Sagen sin fælles Betydning for alle Nationer og Folkeslag. Men den internationale Samfærdsel er en Kulturskabning som er bleven til ved Menneskemagt, tildes motiveret af egennyttige Hensigter om Vinding — som for Eks. Englands Opiumshandel med Kina — og følgelig unaturlig. Gud har sine underforstaaede Hensigter med den internationale Samfærdsel som Middel til at sprede Kultur og Kristendom, men dette maa betragtes som midlertidigt Trin i Udviklingen. Hvis det faar Lov til at vedblive under den nyere Tids høie Udvikling og spændte internationale Forholde, da Tidens kulturelle Kraft praktisk kan anvendes som Krigsvaaben, vil Folkenes kulturelle Kraft fortære sig selv ved Krig og Ødelæggelse i forholdsvis kort Tid. Man er ikke længer Herrer over Situationen i dette skjæbnesvangre Punkt.

En udpræget national-økonomisk Uafhængighed vil altsaa blive Redningsmidlet og samtidig et nyt Trin i Udviklingen efterat det verdslige Kulturliv har naaet sit Høidepunkt i Storhed og Udbredelse, hvilket er Tilfældet for nærværende. Den har løst sin Opgave som Middel i Guds Haand til at fremme det gode baade i aandelig og legemlig Henseende.

Læseren mærke sig her, at Sagen stiller sig helt anderledes med Hensyn til det aandelige Kulturliv som er alle Tiders Lys, store Opgave og fælles Løsen, det ene Fornødne til Frelse baade for Tid og Evighed. Alle er her fælles berettigede, som om det var en fælles medfødt Eiendomsret. Der er neppe Rum her for Konkuranse med egennyttige Formaal og andre lavere Egenskaber i Mennesket, som virker opløsende paa Samfundslivet. Fredens Evangelium er jo den ene virksomme Magt som skal forene hele Kristenheden til ett aandeligt Folk. De ny aandelige Impulser baade af godt og ondt ligger forresten i Luften i en oplyst Kulturtid, og der er virksomme Agenter færdige for at bringe de ny Tanker og Ideer udover Verden i sine rette literære og tekniske Former. Sagens Natur udelukker her al Tanke om national Begrænsning.

Man mærke sig fra ovenanførte, en væsentlig Forskjel paa det som er af Gud og den Kulturskabning som er af Jorden, jordisk. Derfor maa sidstnævnte — politisk og økonomisk forstaaet — bringes i System med Aanden og Sandheden derovenfra, forat kunne bestaa. Som Sagen stiller sig for nærværende, er den rette Ligevægt forstyrret her, baade i Gudsforholdet og Kul-

turudvikling, som Følge af Misbrug af Magten og Midlerne — Tidens kulturelle Kraft. Menneskevilje og Menneskemagt staar i Modsætning — Konflikt — til Gudsviljen og Almagten. Man har, praktisk, taget Tingene paa egen Haand. Dette er et meget farligt Tidens Tegn. Thi en ødelæggende Reaktion kan indtræde naarsomhelst, hvis ikke der sker en væsentlig Forandring hvorved Udviklingen bringes ind paa de rette Spor.

Vi skal her foreløbig holde os til den givne — naturlige — Ligevægt mellem Statsmagterne indbyrdes, hvoraf Verdensfreden altid er afhængig: Gudsriget og Verdensriget staar i nær indbyrdes Forbindelse, siden det er Guds Vilje at Kristi Kongedømme skal indbefatte begge. Men alting i Verdensriget er bragt til at dreie sig omkring det ene faste Punkt, Gudsrigets Sandheder, som ifølge Forligelsens Pagt er bare Naade. Det er nemlig bragt for Dagen at Guds Kraft til Frelse og Velsignelse er virksom ved Naaden alene. Deri ligger Nøglen til Pauli underfulde Logik, at **„al Magt, Myndighed og Vælde“** i Verdensriget skal underlægges Frelseren, nemlig forat Guds Kraft — Almagten — kan faa virke uhindret i det Store, ifølge Ordet og Løfterne. Arveretten til Velsignelsen, nationalt forstaaet, er betinget af Troen og Gudsforholdet, som Eksemplet viser fra Israeliterne; Guds underfulde Kraft var her virksom paa en overnaturlig Maade endog i økonomisk Henseende. Havde de bevaret sin nationale Integritet, vilde den samme Kraft mer og mer faaet Raaderum til

at fuldkomme Løfterne, indtil Landet bogstavelig vilde have flydt med Melk og Honning.

* *

Mon det ikke hører til Grundloven for Tilværelsen, at Folkene skal tage sin Tilflugt til Gud istedetfor at bygge sin Tillid paa andre Landes politiske Magt og økonomiske Overflod? Et kristent Folks Arveret til Velsignelsen faar sin Bekræftelse ved et ret Gudsforhold, men neppe omvendt: **„Forbandet er den Mand som forlader sig paa Mennesker og holder Kjød for sin Arm"** — d. v. s. Guds Kraft; man bliver bunden i sin naturlige egen Fortabthed. Den samme Livslov gjælder følgelig den enkelte Nation; der er i begge Henseender en væsentlig Hindring tilstede for Guds skabende Kraft til Velsignelse. Man har Eksempel herfor, fra det individuelle Privatliv baade i aandelig og pekuniær Henseende: Man tør her ikke bygge sin Frelse paa andres Tro, heller ikke sin Lykke paa andres Formue, fordi begge Dele er af strengt taget individuel Natur. Følgelig maa Individet enten det gjælder Familien eller Staten, samle sin Kraft — Troskraften indbefattet — omkring de Hjælpemidler og Næringskilder som staar til ens Raadighed.

Her foreligger i Sandhed et stort, nyt Omraade som overgaar al Forstand; thi Gudsriget med hans Naade og ubegrænsede Skabermagt indeholder alt. **„Søger først Gudsriget og hans Retfærdighed** — i Styrelsen af Forsynets Husholdning — **saa skal alle disse Ting tillægges eder."** Det modsatte er Afguderi og et forvendt Forhold til Tingenes rette Orden, som staar i

Strid med Guds evige Vilje, derfor er Vantroen forbandet. Gudsriget er et saare stort Begreb ligesom Gud selv: Det staar i samme Forhold til Livet og Livsbehovet som Individet og Nationen gjør til det store Himmelrum; det taaler ikke Sammenligning, derfor er Vantroen en stor Synd og Uretfærdighed i Sandhedens Lys. Den rette Ligevægt af Gudsriget og Livsbehovet fremgaar altsaa ved en ret Sandhedens Erkjendelse og Tro, og Resultatet er økonomisk Selvstændighed for ethvert troende Folk.

Og følgelig vil denne Grundsandhed bidrage til at skabe indbyrdes Eenhed, aandelig Kraft og økonomisk Virksomhed inden den enkelte Nation. Der kan skabes et selvstændigt økonomisk System, grundet paa Landets naturlige Næringskilder, industrielle Virksomhed, Handel og indbyrdes Samfærdsel o. s. v., hvilket alt kan reguleres ved Lov og Orden. Det vanskelige Punkt her er at overkomme de gamle Fordomme som vil begjære den forbudne Frugt fra fremmede Lande, og ikke det alene, men Fristelsen at ville tjene store Formuer paa den gamle Trafik med Udlandet. Landets egne Borgere maa her betale Fordelen med Tillæg for al den Luksus og Misbrug som praktisk forstaaet er mere end overflødig. Logiken er nemlig den, at et naturligt fattigt Land i Forening med Forsynets Husholdning — d. v. s. Gudsriget i Kraft — kan blive ligesaa økonomisk selvstændigt som et naturligt Rigt. Grunden er anført ovenfor. Vi har et svagt, men bekræftende Eksempel fra halv-civiliserte Folk, bosatte i de nordlige Egne af Kloden, altsaa uden Hjælp af Agerbrug og anden Kul-

tur. De har levet økonomisk selvstændigt gjennem Aarhundreder. Kanske de var satte der forat lære Verden et stort Kapitel i Forsynets Husholdning.

* *

En udpræget national økonomisk Uafhængighed vil altsaa ikke alene bidrage til at udelukke Erkefienden i sine mangelunde Skikkelser, som har været den underliggende Aarsag til Krigen, det vil ogsaa forebygge en unaturlig Overbefolkning. Vi erindrer fra Historien, hvad som hændte i Forbindelse med de berygtede Folkevandringer. Saadant kan gjentage sig, hvis den gamle Tilstand faar udvikle sig frit i Retning af en forstyrret Ligevægt mellem Folkene indbyrdes. De mægtige Nationer kan med Tiden, let fortrænge de svagere ved Hjælp af sin økonomiske og unmeriale Overlegenhed, Kapitaler og ødelæggende Krigsmaskineri. Det kan ialfald ikke forebygges ved menneskelig Lov og Orden, heller ikke ved tapper men dumdristig Modstand i Krig. Der er fremmede Magter som regjerer Verden førend Folkene kommer ind under Fredsfyrstens Styrelse, og disse kjender ikke Retfærd, Maadehold, Naade eller Medlidenhed. Der er profeteret om en Ødelæggelsens Tid som skal komme, dette maaske til Advarsel og Formaning.

Men sæt at det forfærdelige maatte ske under Forudsætning af en unaturlig Overbefolkning, eller af Mangel paa System i det internationale Verdensliv. Vi har et formanende Eksempel fra Aarsagerne til Syndfloden. Nu er det ikke Guds Hensigt at dette skal gjentage sig. **„Han har sat en Dag — Tid — da han vil dømme Jorderiget med Retfærdighed,"** siger Skrif-

ten, hvilket dog — som ovenfor begrundet — afhænger af Folkenes Gudsforhold. Guds forudfattede Fredsplan kan dog ikke tilintetgjøres: Det hører til Grundloven, at de Retfærdige skal arve Jorden, og denne Arveret maa bekræftes stykkevis ved en udpræget national Individualitet med selvbevidst moralsk Ansvar for Gud. Alle kunde ellers synes at være lige arveberettigede i dette Punkt og gjøre sin Ret gjældende paa andres Bekostning. Ideen er her altsaa, ikke hverken politisk eller numerial Overlegenhed, ellers vilde det snart bære ind paa de gamle Spor. De „Retfærdige" i Skriftens Betydning er til enhver Tid Gudsfolket under Hyrdens Tugt og Ledelse. Gudsfrygt er nyttig til alle Ting endog hvor det kræves at forebygge letsindige Familieforbindelser blandt Ungdommen og de skadelige Følger deraf for Samfundet.

Der foregaar periodevis en unaturlig Udvikling af Folkemængden, grundet paa letsindige kjødelige Forbindelser; ikke med Hensyn til Fattigdom, thi dette hører til Naadelivet i Gud, men ved en letsindig Indtræden i Ægteskab i en altfor ung Alder. Dette kan have skjæbnesvangre Følger for Familielivet, Kirken og Staten. De fleste er ikke modne, hverken for et lykkeligt Ægteskab eller for en ret Opdragelse af sit Afkom. Der kan neppe være noget ret Ægteskab førend Vedkommende er komne til en levende Tro, heller ikke Børneopdragelse. Det hører til Skabelsens Orden fra Begyndelsen — og følgelig til det ny Liv — at Gud maa være med, eftersom han skabte dem Mand og Kvinde i Samfund med sig selv. Lykken bestaar naturligvis væ-

sentlig deri. Og den samme udødelige Livslov vil fremdeles gjøre sig gjældende for eller imod et lykkeligt Familieliv, alt eftersom man staar til Daabspagten og Gudsforholdet. Lykken kan som bekjendt, opfattes saa forskjellig under Livskampen, men man har ikke den rette Forstaaelse af Ægteskabet, uden Gudsbilledet er med, i Egenskab af Gudsfrygt, hellig Troskab og uafbrudt gjensidig Tjeneste i Kjærlighed.

Dette kan naturligvis ikke afhjælpes ved verdslige Lovbud, men det er Samfundets Pligt at hjælpe de Unge frem til en mandbar Modenhed ved at fastsætte en lovbestemt Minimumalder, Manden 30 Aar og Kvinden 25. Dette vilde give Ungdommen en rum Tid til at blomstre og maaske komme til Klarhed om sit Gudsforhold. Enhver behøver jo at udvikle sine Evner uforstyrret ogsaa i Retning af de forskjellige praktiske Gjøremaal. Virkningerne vilde snart vise sig paa alle Omraader i Livet, baade Familien og det store Samfundsliv. Der vil fremgaa en ny Slægt derved og helt økonomisk selvstændige Nationer, hvis Folkemængde aldrig vil overstige Fædrelandets økonomiske Livsvilkaar. Motivet for al Udvandring forat finde Hjem og Levebrød, vil følgelig falde bort som overflødigt. Den hvide Pest saavelsom den sorte m. m. af det som Lægevidenskaben ikke formaar at begrænse eller udrydde, vilde simpelthen ophøre af sig selv. Derimod vil en høi Alder blive mer og mer almindelig. Ungdommen faar her igjen sin tvungne Ventetid ved den anden Ende af Livet: **„Thi, en ung Mand skal den kaldes som dør hundrede Aar gammel og hundrede Aar gammel skal**

den Synder kaldes — i enhver Alder — **som forbandes,**" siger Profetien.

*   *

Det er forunderligt at Kristenfolket ikke har anet noget nyt og epokegjørende som logisk nødvendigt maatte indtræde i sin Tid, ifølge Kristi Lære, Forbillede og kraftige Gjerninger, hvilket alt har sin profetiske Betydning, eftersom Kristi Aand er Profetiens. Gud taler og virker fra Himlen middelbart, ved Sønnen, uhørt underfulde Ting til Vidnesbyrd for Alverden. Hans Samtid forstod lidet eller intet af al den Herlighed han havde fra Faderen; følgelig maa det forstaaes som om det tilhørte et nyt Trin i den kirkelige Udvikling. „**Sandelig siger jeg eder, at den som tror paa mig skal ikke alene gjøre de samme Gjerninger som jeg gjør, han skal gjøre større Ting end disse; thi jeg gaar til Faderen.**" Troen er der allerede, men Gjerningerne passer ikke som ny Lapper paa Tidens gamle Klædebon. „**Se jeg gjør alle Ting ny, siger han, der sidder paa Tronen,**" hvilket uden Tvil maa ske i sin Tid.

Imidlertid maa det medgives at Kristi Lære indeholder mange ny og fremragende økonomiske Principer tilpasset baade for Individet og Samfundet, som ligger saa lavt at de er praktisk anvendelige paa enhver kristnet Tidsalder. Men de er ikke paaagtet for Komfort og Lykke, saaledes som Sagen var tiltænkt af Gud, kun i Nødstilfælde og blandt de Ringe i Landet. Her anføres nogle slaaende Eksempler: „**Sørger ikke for hvad I skulle æde, drikke og iføre eder**" o. s. v. „**Ser til Himlens Fugle**" o. s. v., og tag Lærdom fra dette lave

Trin i Skabningens Orden. **„Søger først Gudsriget"** o. s. v. **„Have I endnu ikke faaet Forstand af det som skede ved de fem Brød og Fiskene!"** Der kunde anføres flere Eksempler i samme Retning.

Her er neppe Rum for noget som egntlig kan kaldes økonomisk Sans, kun en barnlig Tiltro og Hengivenhed til den almægtige Himlens og Jordens Skaber. Logiken er altsaa den, at Troen er af en saa meget høiere Orden end menneskelige Tanker og Fornuft, at den tilintetgjør alle økonomiske Regler og Videnskab. Ingen med kristelig Sans tør benægte Sandheden af Kristi Lære, Løfter og kraftige Gjerninger, men mange fristes til at betragte Sagen som om det hørte til Fortiden. Hvis de Troende vender Blikket fremad, vil de maaske finde Grund til at vente mange ny Opdagelser paa det økonomiske Omraade. Guds Naadegjerning i Kristenfolket af Samtiden, er væsentlig, Opdragelse i Troen; thi Vantroen er en Synd som ikke kan retfærdiggjøres saalænge man bliver ved i den.

De som tror stykkevis til Gjenopreisning fra de gamle Tilstande som ikke er ret for Gud — for Eks. Krigssynden — vil stykkevis blive retfærdiggjorte og frigjorte ved Troen som altid er virksom i Lydighed til Ordet eller Kristi Lære og Lov. I modsat Fald maa der helt eller stykkevis kjæmpes imod Vildfarelsen som er den Ondes Værk, fra Slægt til anden i det uberegnelige. Sandheden har en hemmelig Kraft for eller imod en lykkelig Tilværelse og det evige Livshaab, alt eftersom Menneskene stiller sig til Sagen i sit Trosforhold. Ideen er den, at man skal tro hele Sandheden til Frelse

og Frigjørelse fra Syndefaldets Følger, ligesom det kræves at Individet maa tro paa en fuld Forsoning, til Retfærdiggjørelse fra Lovens Dom. Følgen vil blive Frelse for Samfundet og Verden.

En stykkevis Indtræden af ny Ting og Tilstande i Samfundet og Verden idetheletaget er en logisk Selvfølge, eftersom Livets Sandhed er en skabende Kraft som kræver sin legemlige Skikkelse i enhver Retning af Livet. Ikke bare med Hensyn til den rette Maade at være paa for Gud og Medmennesker, efter Kristi Forbillede. Gudsriget paa Jorden har Magt til at omskabe Livsvilkaarene og Verdensriget i alt det som er Menneskene imod, indtil det bliver et Fredens og Lykkens Paradis, alt i Overensstemmelse med Guds Formaal fra Begyndelsen.

Andet Kapitel.

De som er hjemme i Verdenshistorien og fra dette fremragende Standpunkt, ser tilbage paa de store Omvæltninger som har fundet Sted paa det politiske Omraade nedigjennem Tiderne, inden de enkelte Nationer og internationalt, ved Hjælp af Falskhed, Vold og Vaabenmagt, og alle Ulykker og Lidelser som har vederfaret Menneskeheden som Følge deraf, vil maaske spørge med Pilatus: Hvad er Sandhed i det politiske Samfundsliv og i Verdenspolitiken idetheletaget? Mennesket har en medfødt Fornemmelse om Sandhedens Ufeilbarhed, lyk-

kebringende Egenskaber og Bestandighed; hvilket kanske er den egentlige Bevæggrund for al Granskning i videnskabelig Retning. Der er ogsaa en aandelig Sandhedsøgen efter Gud, forat tilfredsstille det sjælelige Livsbehov.

Der er skrevet mange vidtløftige Verker af lærde og berømte Forfattere, om civil og international Lov og Orden, om politisk, økonomisk og social Videnskab o. s. v., altsammen en hel Skole i Statsmandskunst. De som er dannede i denne lærde Skole, har maaske en theoretisk Overbevisning om at dette er Sandheden, paa hvilke man trygt kan bygge Verdenspolitiken, ja om det endog var Civilisationens Hus. Men alt dette viser sig praktisk uholdbart, naar det kommer til Prøve: d. v. s. Ildprøven derovenfra som periodevis indtræder i Tiderne. Det er altsaa ikke Sandheden; thi denne staar altid sin Prøve endog naar det gjælder Ridkjærhedens Ildprøve, ovenfor nævnt.

Hin lærde Skole i Statsmandskunst, var altsaa bare en kraftig Sandhedssøgen med mange værdifulde Resultater for Videnskaben og endog for Verdenspolitiken, som midlertidige Hjælpemidler, men mest af alt, et formanende Exempel for Fremtiden, om Nødvendigheden af at bygge paa Grundvolden lagt af Gud. Imidlertid vil de Vaagne fremdeles spørge: Hvad er Sandhed i det internationale Samfundsliv?

Det samme Spørgsmaal kan gjøre sig gjældende i kirkelig Retning, hvis man ser Sagen fra de ydre Tilstande nedigjennem Kirkehistoriens Levnetsløb. Det er nemlig ikke alle som erkjænder Sandheden af den tredje

Artikel i Luthers lille Katekismus. Men selv de Troende kan staa i Tvil om Sagens rette Sammenhæng, naar de ser tilbage paa hvad som er hændt inden Kirken, som det ene Samfundslegeme eller Kristrige paa Jorden. Sandhedens Ideal ligger her foran; og følgelig maa de Troende vende Blikket fremad mod Guds store Formaal i Krist. Hvis man derimod ser tilbage paa den Tid da Kirken laa i indbyrdes Krig og Fiendskab, maa kanske alle spørge med den gudløse Paulus: Hvad er Sandhed?

* * *

Verden har ikke seet Sandhedens ydre Skikkelse i det store Samfundsliv hverken i Kirke eller Stat; skjøndt det er aabenbaret i Sandhedens Ord, at Menneskene var skabte og gjenfødte for et kristeligt Samfundsliv i indbyrdes Fred og broderlig Kjærlighed. Sandheden er her aandeligvis og uforanderlig tilstede i Grundloven for Tilværelsen fra Skabelsen af: Gud skabte Mennesket i sit Billede baade i individuel, kirkelig og politisk Henseender. Det individuelle Samfundsliv, Ægteskabet, er af første Rang i Skabelsens Orden: **„han skabte dem Mand og Kvinde“**, siger Skriften. Ikke uafhængigt af Guds Vilje og Styrelse, men under Grundloven, som er et aandeligt Livssamfund med Skaberen. Gud er altsaa Ægtemanden og Hovedet i alt Samfundsliv som har Sandhedens Skikkelse. Men det hører til Skabelsens Orden, at ikke alt Samfundsliv ligger lige nær til Gudsforholdet; derfor kan Ægteskabet tjene som levende Exempel paa det store Samfundsliv, hvilket vil blive nærmere omhandlet senere i Bogen. De fleste troende Ægtefæller har alt-

saa Anledning fra egen Erfaring, at faa Forstand paa de ufeilbare Livsbetingelser som ligger til Grund for alt Samfundsliv. Men der er ingen Undtagelse her, for dem som lever udenfor Ægteskabet; eftersom alle er fødte under den samme Grundlov, hvor Sagen gjælder Menigheden, Kommune, Stat, o. s. v., der er, kristelig forstaaet, ikke Rum for Selvet og den gamle Selvraadighed som vil være sig selv nok.

Sandhedens Skikkelse i Kirken og det ydre politiske Samfundsliv var ikke aabenbaret for Fortiden; den fik ikke komme til sin Ret i Livet, paagrund af at Synden kom Sagen i Forkjøbet. Synden gjør Skilsmisse mellem Gud og Mennesket, og følgelig mellem Menneskene indbyrdes, fordi Samfundsaanden er dermed vegen bort. Sandheden er her, første Gang bragt for Lyset og ind i Livet ved den ny Skabelse i Krist, som ifølge Skriften, udgjør ett Legeme under det ene Hoved. Alt, som logisk Følge af Forligelsens store Frelserværk hvorved Grundloven for Samfundslivet fra Skabelsen, træder ikraft paany, Guds Skabermagt i Livet, ligesaa, inden selve Kristi Menighed. Sagen er altsaa af strengt taget kristelig Karakter, og foreløbig begrændset til Kirken alene; saa vi maa komme til fuld Klarhed om Sandhedens kristelige Skikkelse og systematiske Orden i det store Samfundsliv, ved Troens Lys, fra Pauli Vidnesbyrd 1 Kor. 12, 12—27. Her er et stort Lys og et kraftigt Middel for Fredens Bevarelse idetheletaget. Men de Troende lægger forliden Vægt paa Guds Formaal i dette store Kapitel af hans Naadegjerning, skjøndt de praktisk, allerede ved Daaben er indlemmede i det ene Samfunds-

legeme og har erfaret den Fredens Velsignelse som følger deraf.

Det ny Skaberværk som foregaar aandeligvis i Kirken, forat sammenføie alle Guds Børn paa Jorden, til ett Legeme under den ene Hyrde, forudsættes at skulle fortsætte udad til det politiske Verdensliv, indtil Kristenheden danner et systematisk Hele: Der skabes først et Grundsystem inden de Helliges Forsamling ved Guds skjulte Haand, efter hvert som det rette kristelige Materiale for Samfundsbygningen er for Haanden. Freden er her selvskreven, fordi Fredens Flod flyder uhindret saa langt, fra Kilden. Kirkens Stilling som Mellemled i det store Verdenssystem af international Karakter og som Fredsmagt, er her indlysende. Enhver veed at det rette Materiale for et kristeligt Samfundsliv er ikke tilstede paa det politiske Omraade hvor delte Interesser og Anskuelser vil gjøre sig gjældende. Men den rette Harmoni baade indvortes og udad mod Nabofolkene kan bevares ogsaa politisk, hvis Kirken staar i det rette Forhold til Hovedet og i det rette System til de ydre Cirkler af Samfundslivet som hører Verdensriget til. Fredens Flod maa altsaa først gjennemstrømme Kirken og dernæst ledes ud til Verdensriget i alle Retninger; hvilket foregaar middelbart ved Gudsfolkets Lydighed og Troskab til Kristi Lære og ny Bud i Fredens Evangelium. I modsat Fald kan Kirken, som naturligt Led i den ny Skabelsens Orden, blive en væsentlig Hindring for at Freden ikke fik række frem til det politiske Verdensliv, hvor Fristelserne og Forargelsen er mest almindelig.

Ideen er den, at alle skulde blive gjenfødte til Troen og naturlig indlemmede i det ene Samfundslegeme under Fredsfyrsten, hvor der ikke er Rum for indbyrdes Strid, Fiendskab og Krig, men Idealet ligger her høit og langt foran. Det vilde maaske være en haard Tale for vore moderne Politikere, at forebringe Betingelserne for Verdensfreden, i sin ideale Fuldkommenhed. Det maa altsaa ske stykkevis, som om Fredsfyrsten gik i Forbøn for de utro Forvaltere, forat forebygge Verdens Undergang ved Krig og Ødelæggelser.

* * *

Vi har altsaa Skriftens Vidnesbyrd fra det ny Testamente, for, at Gud skabte Samfundet i Kristi Billede. Paulus kalder ham **„Ophavet til den ny Skabning"**. Alting i Menneskelivets Verden fremtræder fra nyt af ved Kristi Aabenbarelse og den ny Pagt oprettet ved Forligelsen. Guds skabende Haand er bleven virksom paany i Forening med Livets Ord, ved Troen paa Krist. Selve Gjenfødelsens Orden er et Guds Skaberværk; der fremgaar i ethvert individuelt Tilfælde, en ny Skabning i Krist. Men Gud standser ikke dermed. Hans skabende Haand er bleven uafbrudt virksom til Fremgang i Guds Vækst, som om det hørte til Grundloven at alt og alle maatte omskabes efter den Enes Lignelse. Dette vil logisk forstaaet føre derhen, at Gudsbilledet aandeligvis, gjengives baade i det Individuelle og store Samfundsliv. Lemmerne maa mer og mindre blive delagtige i Kristi Dyder førend Samfundslivet kan faa en systematisk indbyrdes Orden og ydre Form karakteristisk for

Sandhedens Skikkelse fra Ophavet. Gud kan ikke skabe noget nyt af den gamle Surdeig som stadig gjærer til Opløsning, indbyrdes Strid og Kaos ved Utroskab, Selvraadighed og Egenkjærlighed. Den ny Skabelse maa foregaa i Lydighed og Tro; altsaa frivilligt, i Erkjendelsen af at Gud er den, der virker alt det som Godt er, Mennesket bare et Redskab i hans Haand. Naadeforholdet er mere almindelig kjændt og forstaaet af de Troende, medens Guds Kraft er en ukjændt Kvantitet som Ingen kjænder nogen tænkelig Grændse for.

* * *

Læseren mærke sig her, at Guds underfulde Kraft — Almagten — maa først og fremst blive virksom i det Smaa d. v. s. i Livets Detaljer, førend han kan omskabe Samfundet efter Sandhedens Lignelse. Dette beror naturligvis paa en ret Erkjændelse af Livets Sandhed, nemlig at Krist er den, der virker alt i sine levende Lemmer. Overgangen fra Mørket til Lyset bestaar væsentlig deri; thi Selvet er en Usandhed fra Mørkets Fyrste. Den samme Grundsandhed vil særlig gjøre sig gjældende i det store Samfundsliv, for Fredens Bevarelse: Enhver maa her erkjænde, at Fredsfyrsten alene er given Magt til at stifte Fred i Livet og blandt Folkene indbyrdes. Hans Midlertjeneste for Gud, bestaar delvis deri; forat Guds Naadegjerning til Gjenopreisning, kan foregaa i Forening med en uafbrudt Aandens Fred; uhindret af al forstyrrende Paavirkning udenfra.

Den ny Skabelse i Samfundslivet maa følgelig foregaa uafbrudt og gjennemgaaende i Smaat som i

Stort, ved Guds Kraft alene, indtil al fremmed Magt — forestilt eller virkelig — maa forsvinde, saa Krist faar fylde alt. Livets Sandhed faar derved udfolde sin iboende Kraft til uafbrudt nyt Liv, ny Kraft og ny ydre Former; fordi Gud er i Sandheden. Fredens Flod fra den ene Kilde derovenfra, vil derved flyde uhindret til alle Cirkler af Samfundslivet og Verdensriget. Alt dette foregaar praktisk, ved Lysets kraftige Paavirkning derovenfra, til en kristelig — ublandet — Sandhedens Erkjændelse og Tro: Det falder naturlig for de oplyste og Troende, at være medvirkende i at forberede sin egen og Nationens lykkelige Skjæbne eller Fremtid, især naar man er klar over, at det er en Gudssag; thi Gudsfrygtens Hemmelighed aabenbares i det samme Kristi Lys: Retfærdigheden brænder i Nidkjærhed mod alt som strider imod hans Fredstanker, Verdensstyrelse og ny Skaberværk i Krist.

Guds Vilje og Formaal her, er af den ophøiede Natur, at Ingen kan i Længden gaa frem imod Strømmen eller **„stampe mod Braaden"**, som Skriften kalder det. Dette sker ofte ved Uvidenhed og et feilagtigt Livssyn: Troen og Guds Naadegjerning i Livet, kan for Ex. indsnevres til det individuelle Kristenliv med sit udødelige Formaal efter Døden. Men Guds Skaberværk i Livet ophører derved, paa første Stadium, altsaa ved Gjenfødelsen til Troen. Det ny Menneske bliver gammelt og dør aandeligvis, en unaturlig Død. Selvet kommer til Kræfter paany. Følgen er, at det ofte kan blive vanskeligt at bevare Fred inden selve Menigheden, for ikke at nævne de ydre Cirkler af Samfundslivet. Logiken er

altsaa den her, at Guds Skaberværk i Livet maa foregaa uafbrudt, forat forebygge en aandelig Reaktion hvorved Troen og Tankelivet materialiser i de gamle Tilstande. Alting i Naaderiget maa være nyt og levende for Gud. Dette har sine vidtgaaende Følger for Fredssagen og den kirkelige Udvikling idetheletaget, hvorfor mere herom i et følgende Kapitel.

*   *   *

Kirken saavelsom de ledende Verdenspolitikere har været hildede i Vildfarelser med Hensyn til Guds store Formaal grundlagt i Krist, til Slægtens Gjenopreisning. Kanske Tiden var ikke kommen med de rette Motiver, for en almindelig Forstaaelse og Tilegnelse af en saa gjennemgaaende Forandring til det Gode. Gud veed det. Der maa bruges kraftige Midler forat vække hele den lunkne Kristenhed til en ret kristelig Erkjændelse og bevæge den til Lydighed under Hyrdens Ledelse. Kirken har levet i den Forstaaelse, at den ny Skabelse i Samfundslivet, som Paulus vidner om, gjaldt bare Kristi Menighed. Verdensriget maa have sin særegne politiske og kulturelle Karakter fra Hedningetiden. De bitre Erfaringer fra Historien, bragte ikke mere Lys i den almindelige Opfatning her. Krigen var betragtet som en nødvendig Følge af Synden, eller som Syndestraf. Der var ingen Frelse og Befrielse fra de større Samfundsonder. Derfor ventede mange oprigtige Kristne paa Kristi snare Gjenkomst til endelig Dom og Befrielse.

De ledende Politikere ser Sagen fra Tidens politiske Synspunkt og tog Afstand fra al kirkelig Indflydelse. De var maaske bange for, at Hierarkiet med sine strenge

divine Love, Sæder og Skikke, vilde indtræde paany, hvis Kirken — eller Aandens Autoritet derovenfra — blev den ledende Magt i Staten og Verdenspolitiken. Vi mærker os her, en fremmed Aand fra den gamle politiske Skole, som gaar igjen med sine reaktionære Virkninger. Hierkiet har været en Torn i Øiet for Alverden, og ikke mindst for de herskesyge, hedenske Romere. Men nok herom. Imidlertid er det vitterlig for Alverden, hvor liden kristelig Indflydelse Kirken har haft paa det politiske Omraade indtil idag. Den har jo praktisk, ingen aandelig Autoritet, naar det kommer til Prøve i vigtige Anliggender; som for Ex. at forebygge Krig og stifte Fred. Derimod er den tvungen ved verdslig Lov og Orden, til at give sine Lemmer til Krigens uretfærdige Tjeneste, for ikke at nævne de store pekuniære Offre som Kirkefolket maa bringe Krigsguden. Lad de Troende tage dette som formanende Exempel og Tegn paa at hverken den katholske Moderkirke eller hendes mange Døtre af forskjellig Trosbekjændelser, kjændte sin kristelige Opgave som Fredsmagt i Samtiden.

* * *

Der er mange Fredsvenner i vor Samtid, baade blandt de professjonelle Politikere og Kirkefolket af enhver Trosbekjændelse. Men de fleste af dem ser Fredens Ideal i det Fjerne; hvilket gjør at der er ingen praktiske Interessser for Sagen. Der er ingen Logik i det som ligger udenfor Samtiden, hvilket dog her, beror paa et Feilsyn. Selve Gudsriget med sine overnaturlige Kræfter derovenfra, kan synes at ligge høit over Jorden eller langt foran, hvis man ikke tror Ordet at „**Guds-**

riget er kommen nær", „Gudsriget er inden i eder" o. s. v. Det maa betragtes som en Vildfarelse, i Kristi Lys, at vente paa Gudsrigets Komme fra nyt af herefter. Saaledes stiller Sagen sig med Verdensfreden, som ifølge Tingenes forviklede Gang nu maa udgjøre et nyt Trin i Udviklingen: Den ny Aandens Fred fra Gud begyndte at komme til Jorden og ind i Tiden, i Forening med Gudriget. Men den var dyrket bare i Hjertedybet. Fredssagen har ligget og ventet inden snevre Kredse, i al Stilhed, gjennem alle disse Aarhundreder ligesom ventende paa Anledning til at faa bryde sig Vei og flyde udover Jorden.

Andre forestiller sig at Krigen vil falde bort af sig selv, naar Folkene bliver grundig trætte af at føre Krig; altsaa som om Freden var naturlig selvskreven. Naar for Ex. den nærværende Verdenskrig er over, vil Nationerne forenes om almindelig Afvæbning. Men Aanden vidner at disse Fredstanker er baarne af falske Illusjoner. Freden er ikke naturlig hjemme i Verdensriget, den udgaar fra Gud i Forening med Fredsfyrsten og Gudsriget. Derfor har Nationerne ingen politisk Magt over Fredssagen undtagen de formelig tiltræder Fredspagten med Gud. Men selv om det kom til en almindelig Afvæbning, under Tugtens Ris, vilde den næste Generation eller en nær Fremtid tage Kampen op, med fornyet Kraft. Det er, praktisk, som om Civilisationen ikke havde noget med Freden at gjøre, førend Fredsfyrsten faar Magt over Aanderne ved et troende Gudsforhold, som ovenfor anført. Hans retfærdige Styrelse af Verdensriget, maa foreløbig foregaa ved Krig indtil

Statsmagterne frivillig underkaster sig Fredsfyrsten. Læseren mærke sig her, til en ret Forstaaelse af Situationen, at Verdensriget, særskildt betragtet, er under Loven fra Sinai, hvor Nidkjærheden er en fortærende Ild til Dom og Straf over al Overtrædelse og Misbrug af Magten. Dette har vi historiske Vidnesbyrd for, enten man tror paa Kristi retfærdige Verdensstyrelse eller ikke. Fredspagten med Gud er altsaa en Fristad som Nationerne enkeltvis kan ty til, midt oppe i Vredens Tid, da Ingen paa Jorden har Magt over Freden. Det er ovenfor paapegt hvorledes hans Styrelse i Fred foregaar ved bare fredelige Maader og Midler, nemlig derved at Kirken, som det egentlige Kristrige og selvskrevne Fredsmagt, staar fast paa Klippen, og paa den anden Side, i systematisk Forening med Verdensriget, saa alting i Verdenspolitiken og Kulturlivet kan bringes til at dreie sig omkring dette ene faste Punkt.

* * *

Imidlertid maa det betragtes som vildledende, naar Nogle venter at noget Nyt skal ske derovenfra, forat realisere Fredstanken. Motivet er given engang for alle, med Fredens Evangelium. Sagen stiller sig her, ligesom naar Individet udsætter med at komme til Troen og blive delagtig i den fælles Naade og Fred forberedt paa Forhaand; ogsaa dette foregaar ofte under den Forudsætning at noget skal ske derovenfra. Der er altid noget skjæbnesvangert ved en saadan negativ Holdning, som gjør at man ikke benytter de Midler Gud havde lagt nær, nemlig i Samtiden. Lad dette tages som Tegn paa et aandeligt Mørke midt oppe i Oplysningen.

Begrebene har altsaa hidtil været altfor delte og svævende hvor det gjælder Fredssagen. Dertil kommer at Interesserne for denne store Fællessag, var enten sovende eller delte, paagrund af egenkjærlige Motiver for verdslig Vinding og Magt, hvilket maa betragtes som en Fristelse som mange ligger under for. Den store Fællessag kan blive Ingens Sag, hvis ikke Guds Vilje og Formaal faar bevæge Folkene til at søge Frelse i Fristaden. Den populære Folkevilje er altid et bevægeligt Element som drives hid og did af Tidens politiske Vind og Veir, endog om det fører til egen national Ulykke. Spørgsmaalet er altsaa her: Hvorledes kan Gud logisk forstaaet samle alle disse svævende Anskuelser og delte Interesser omkring Fredssagen? Svaret vil gives nedenfor:

Der vilde til en Begyndelse blive et helt andet Forhold til Fredssagen — især fra kirkeligt Hold — hvis de Vaagne og Troende var klar over at det er en Gudssag. Det maa komme dertil førend der kan ventes et praktisk Resultat. Kirken, som Kristriget paa Jorden, staar her nærmest baade til at tro og handle. Hvorledes kunde Fredsfyrsten tænkes at skulle kunne regjere Verdensriget i Fred, hvis han ikke faar være Herre i sit eget Hus udvalgt og institueret for at være et Fredens Rige, under alle ydre Tidsforholde? Trosbegrebene maa altsaa ikke være svævende her, hvis Kirken er Staden paa Bjerget. Thi, endog de store Grundsandheder kan forekomme tvilsomme og svævende ved et vaklende Trosforhold. Her kommer vi til det søgte Punkt som aabenbart viser Guds ufeilbare Hensigt i, at bekræfte

sine Børn og Kirke i Sandheden; hvilket ogsaa vil give et direkte Svar paa ovenanførte Spørgsmaal: Sandhedens Aabenbarelse i Krist, har faaet sin Bekræftelse ved den ny Pagt som skal vare evindelig. Pagten er foreløbig oprettet med Sønnen, forat den Onde ikke skal kunne gjøre Guds Fredstanker til intet. Ideen er altsaa den, at man skal tage afgjort Standpunkt paa Pagten, naar Troen er formørket og vaklende. Der fremgaar Lys i Mørket derved, d. v. s. man faar Syn for Sagen ved at prøve Sagens Holdbarhed i sit daglige Forhold til den levende Gud. Pagten ligger nærmere til Livet og Forstaaelsen end Ordet, fordi den er fuldbragt i Krist. Logiken er den, at Ordet og Løfterne — Frelsens Evangelium indbefattet — som alt er af aandelig Natur, maa faa sin praktiske Gyldighed og Fasthed d. v. s. kristelige Karakter, ved Menneskets Troskabsforhold til Sagen: **„Paa dig vil jeg bygge en Kirke som Helvedes Porte ikke skal rokke"**, siger Jesus til Peder. Her hentydes naturligvis til en hvis Trofasthed i Livet — specielt hos Peder — hvorved de aandelige Ting faar en ubevægelig Fasthed og skabende Kraft. Sandheden faar ikke udfolde sin Ufeilbarhed og iboende Kraft, uden dette sker; heller ikke kan Kirken blive Staden paa Klippen. De Troende har Erfaring af, hvor let det foregaar at komme bort fra Naaden, endog denne er en prøvet Sandhed som Grundlag for Livet og Barneforholdet til Gud. Hemmeligheden er den, at Sandhedens iboende Kraft ophører eller udebliver ved Utroskab og en vaklende Holdning i Livet.

Gud kjænder sin svage, formørkede Skabning, saa-

velsom den Ondes fordærvelige Hensigter, og har forudseet Farerne. Derfor har han ladet de væsentlige Grundsandheder bekræfte ved en uforanderlig Pagt. Det ny Menneske er stadfæstet ved Daabspagten, og den ny Skabelse i Samfundslivet ved Naadens Grundlov oprettet i Krist; idet at alle maa omskabes i Aanden efter hans Lignelse. Verdensfreden er her indbefattet; eftersom Evangeliet er et universalt Fredsbud til hele Verden. Hvis ikke dette var saa, vilde endel af Verden være praktisk udelukket fra Forligelsen. Vor lutherske Kirke er kommen til Klarhed i dette store Punkt af Frelserværket. Men det er ikke bare at blive bekræftet i Sandheden: Den næste Ting i Orden, er at Sandheden faar bevæge os til at være Ordets Gjørere. Dette beror — i en bredere Forstaaelse af almindelig Kristenpligt — paa, at man faar det rette Syn paa Guds Formaal i Krist, ved at tro hele Sandheden. Aandens Drift staar nemlig i Forhold til det Maal af Sandheds Erkjændelse, Gudsfolket og den Enkelte gjør sig tilgjængelig for. Den aandelige Synskreds kan indsnevres til bare Individets egen Frelse, og udvides til at omfatte Samfundet og hele Verden. Tidens kristelige Bevægelse staar i Forhold dertil. Deri ligger egentlig Aarsagen for at der var saa liden Bevægelse i Retning af Fredssagen, fra kirkeligt Hold. Der klages over aandelig Kraftløshed fra dem som sørger over „Zions Skade", og det med Rette. Men Redningsmidlet ligger nær: Lad dem oplade sine Troens Øine vidt, og betragte Skriftens Indhold fra Moses, Profeterne og Apostlerne, i Kristi Lys; som om alt tilhørte Gudsriget fra idag og fremover mod

Guds Formaal: Altsaa ikke bare til Exempel og Formaning, men ogsaa forat gaa stykkevis i Opfyldelse i Fremtiden. Der er System i Sandhedens Aabenbarelse, som skal træde ikraft i det ny Kristrige, thi Gud er i Sandheden fra enhver Tidsalder. Tusinde Aar er for ham som een Dag.

Det er paa denne Maade og mere til, at **„Gudsriget kommer"**, som Jesus forudsagde, da han lærte sin Menighed at bede den anden Bøn i Fadervoret. Gudsriget var kommen med Frelseren, og det er tilstede i Kirken idag, men den samme udødelige Bøn tolker fremdeles Hjærtets og Tidens Trang for Gudsrigets Komme, over hele Kristenheden. Logiken i den anden Bøn er altsaa den, at Gudsriget maa komme uafbrudt med mer og mer Lys, Liv og Kraft; ligesom Fredens Flod der stadig maa tilflyde det ny Samfundsliv — og endelig Verdensriget — fra Kilden.

Der er et stort Forraad af Guds Ords Lys som virkelig tilhører Kristriget i en mere fremskreden Tidsalder, hvilket vil blive nærmere afhandlet i de følgende Kapitler. Kun saavidt her, at alt det som ikke er praktisk gaaet over til Historien, staar for Tur til at gaa i Opfyldelse periodevis i Fremtiden. Guds Formaal i Ordet og den ny Pagt kan ikke feile. En stor Del af de ældre Profetier indeholder spredte men bestemte Karaktertræk af Verdensfreden under Kristi Kongedømme: **„De skulle ikke mere lære at føre Krig"**, hedder det etsteds; hvilket selvfølgelig maa tilhøre en mere fjern Fremtid. Imidlertid er det Kirkens Pligt, som Rigets Forvalter, at gribe Sagen an uden Ophold, forat der kan arbeides

henimod dette Guds Formaal. Mon Kristenheden i vor Tid vilde staa færdig at tro og adlyde ny Aabenbarelser fra Gud i Retning af Fredssagen? Aanden beder dog uafbrudt at Gudsriget maa komme; men Ingen tænker sig at det vil komme med fortsat Fiendskab, Krig og Verdensulykker. Logiken i den anden Bøn indbefatter altsaa her, en ret Tilegnelse af det overleverede Guds Ord som er prøvet mer end syv Gange, i Nidkjærhedens rensende Ild, til Vidnesbyrd om Sagens Ufeilbarhed. Der kan ligge en ny Verden af Lykke og Velsignelse skjult under disse Lysglimt derovenfra, bragt til Verden ved Profeterne: **„Glæder og fryder eder over det jeg skaber"**, hedder det hos Esaias. **„Se jeg forkynder eder en stor Glæde"** o. s. v., siger Englebudskabet, maaske om samme ideale men sandrue Ting og Tilstande. Her er Anledning til at forberede en uforgjængelig Arv for de kommende Slægter, mere værdt end den nyere Tids Opfindelser og Frembringelser, skabt til at forgaa. Skulde ikke alt dette bevæge Kristenfolket til at vaagne op fra den gamle Snæversynthed og blive sin Opgave tro, som den ledende Aandsmagt, Fredsmagt og Verdens Lys!

* * *

Nu, da Fredssagen er oppe som et nyt Led i Udviklingen og Anskuelserne fremdeles er delte og svævende, med Hensyn til Sagens guddommelige Vigtighed, udgaar Opraabet derovenfra direkte og paa nært Hold — idag — ikke bare til Kirken, men ogsaa til Politikere og Statsmænd, i Form af et nyt Motiv eller Fredsforslag som ifølge Sagens politiske Natur, kan bringes til at træde ikraft naarsomhelst.

Naar denne frygtelige Verdenskrig er delvis eller helt tilendebragt, saa Folkehavets Brusen stilner af til en naturlig Sindsro, maa Nationerne enkeltvis, grundlovmæssigt tiltræde Fredspagten med Gud. Detaljerne af denne Fredspagt vil paapeges i et følgende Kapitel. Dette er foreløbig Redningsmidlet til Befrielse fra en kommende Krigsperiode som ingen dødelig kan forudse Enden paa. Der er nemlig, under den nærværende Verdenskrig, oparbeidet Krigsaarsager som kan føre til uafbrudt Krig gjennem en hel Menneskealder eller kanske mer; indtil Folkene er udtømte for al sin nationale Livskraft ved Krig, Pest og Hungersnød. De to sidstnævnte kommer maaske som Tugtelse over Krigssynden. Det skal ialfald være Tegnet fra Gud, om denne Krig var fra ham eller ikke.

Hvorfor skulde ikke en kristnet Nation selv om det var de ledende Verdensmagter, bøie sig for Guds Majestæt, i dette logiske Punkt, særlig forberedt for det internationale Samfundsliv og Verdenspolitiken? især naar man veed at Begyndelsen til Krigen som Regel er en politisk „Bommert" og en moralsk Misgjerning, fra alle oplyste Hold betragtet. Ingen af de Krigførende kan frigjøre sig for moralsk Ansvar ligeoverfor Gud. Hvis saa er Tilfældet, vil det ligge naturligt nær, at forlige sig med Gud paa ovenanførte Maade som kanske er det eneste Redningsmiddel. Guds store Frelserværk er ikke saa ringe og upopulært fra civiliseret Synspunkt, at man skulde skamme sig ved at vedkjænde sig Sagen, fra politisk Hold. Enhver kristelig oplyst Politiker og Statsmand veed, at det er Usandheden i Livet og i Po-

litiken som er Aarsag i at de Styrende giver efter for Fristelsen til Krig. Derfor maa det betragtes som en national Ære og politisk Seier, at Folkene i Ulykkens Tid kan frelses ved Sandheden.

Sæt for Ex. at den kristnede Verden idag — Kirken undtagen — ikke havde nogen Del i Forligelsen med Gud. Der er ialfald ingen Pagt førend Sagen tiltrædes af den anden Part, nemlig Verdensriget eller Dele deraf, nationalt forstaaet. Følgen vilde naturligvis være den, at den politiske Verden ikke havde noget Væsentligt forud for Hedningetiden, i Guds Øie. Der er ingen logisk Grund endog for Bønhørelse, naar Folkene i Nødens Tid anraaber Himlen om Fred, heller ikke Rum for Kristi Styrelse som er bleven universal Lov i den ny Tid; der er altsaa ingen Stedfortræder som gaar i Forbøn for Folkene, for Naadens Trone, til Forløsning for Verdens Synd. Lovens Ban fra Sinai hviler over Folkene i politisk Henseende. Krigen er her, den naturlige Tingenes Orden; der maa kjæmpes med Krig, indtil Verdens Ende. Hvis der indtræder Fredsperioder, saa er denne Fred bare overfladisk; thi der forberedes ny Krigstilstande i Folkedybet. Deri ligger Aarsagen for at Verdensfreden har saa let for at forstyrres og vige bort, under civiliserte og tilsyneladende fredelige Livsbetingelser. Det er altsaa en falsk Fred, Verdensriget har i Fredstid, som ikke udgaar fra Gud; derfor rækker den neppe udover Landets Grændser. Dette vil blive nærmere omhandlet i det Følgende. Kun saavidt her, at en formelig national Fredspagt med Gud, vilde medføre helt ny internationale Tilstande. Ikke i den

Forstand, at man derved skulde kunne forbigaa det rette System i den ny Skabelsens Orden — ovenfor omhandlet — ved at udelukke Kirken fra Verdenspolitiken. Thi Kirken maa i alle Tilfælde, staa nærmest Hovedet — Fredsfyrsten — og ifølge denne sin divine Opgave og faste Stilling, udgjøre et nødvendigt Led mellem Gud og Verdensriget. Det modsatte vilde praktisk udelukke Kristi Styrelse, og Folkene vilde fremdeles være som Faar uden Hyrde i politisk Henseende.

Gud har talt Fredens Ord paa Jorden fra Fordoms Tid, ved sine Profeter, ved Engle, ved Sønnen, ved sine Apostler og Evangelister. Men Ordets iboende Kraft til at skabe Fred i en bredere Forstaaelse af hans Fredstanker af Sagen, udeblev indtil idag. Hans velbehagelige Vilje er dog utvetydigt aabenbaret i dette uforanderlige Lys. Men han vil være søgt og funden i dette specielle Anliggende. Jo større Sagen er, desto mer imperativ er Guds Vilje for eller imod Magthavernes Forhold til Sandheden.

Tredje Kapitel.

Vi har i de foregaaende Kapitler dvælet ved Belysningen af det store Samfundsliv i sine naturlige Afdelinger, og Grundloven hvorved disse kan bestaa, leve og virke i systematisk Orden og en uafbrudt Aandens Fred. Der er ogsaa bragt for Dagen, Nøglen til en praktisk Snarvei hvorved Nationerne i forholdsvis kort Tid kan

naa frem til Verdensfreden; hvilket maa betragtes som extraordinært Redningsmiddel fra Gud, til Befrielse fra de store Ulykker og Trængsler over hele Kristenheden, som denne Verdenskrig medfører.

Men nu er det ikke dermed afgjort, at Folkene og Statsmagterne vil gaa med paa disse Fredsbetingelser, undtagen tvungne dertil af Begivenhedernes Gang. Det næste sikre Redningsmiddel vil blive Guds Vilje og Naadegjerning i Livet, hvilket er det underliggende Motiv for Fredssagen saavelsom for den kirkelige Udvikling idetheletaget. Der forberedes derved, langsomt men sikkert, det rette Materiale for alle Cirkler af Samfundslivet. Gudsriget maa nemlig vokse i Kraft, Lys, Kristenliv o. s. v. indtil det praktisk danner den givne — kristelige — Ligevægt med Verdensriget, ensbetydende med Verdensfred. Den kirkelige Udvikling har imidlertid sine mange og lange Omveie; saa Ingen kan bestemt forudsige, hvad Tid den vil række frem til Guds Formaal med Hensyn til Fredssagen.

Guds Naadegjerning i Livet er dog et Tidsspørgsmaal af første Rang fordi det er en Gudssag. Individets Frelse har vistnok sin store Betydning i Evighedens Lys, men det har ikke stort at betyde i Forhold til Menighedens og Verdens Frelse; ligesom Draaben i Havet naar man regner Fremtiden i Lyset af Guds Formaal, ind med. Men vi mærker hans imperative Vilje i Krist endog hvor hans Naadegjerning foregaar individuelt. Der maa bygges paa Grundvolden ligesom Tilfældet er med Kirken og det store Samfundsliv. Det ny Menneske maa bekræftes ved Daabspagten forat være skikket

for Freden, Broderskabet o. s. v. Derfor vil den følgende Afhandling særlig dreie sig om Individets Forhold til Fredsfyrsten og paa den anden Side til Samfundet.

Guds Skaberværk i Livet foregaar, som bekjændt, i den nyere Tid, delvis middelbart ved Hjælp af kristelige Skoler for Ungdommen, men ikke altid paa Sandhedens Grund eller i denne ene Kristi Aand. Der er en verdslig Kulturskabning som ikke er af Gud, og denne vil som Regel faa Fortrinet og Overvægten i Livet, fordi det er Tidens Fordring at være „up to date" eller dreven af Tidens verdslige Aand. Der har været meget Arbeide og Aandskraft anvendt i Tidernes Løb paa at skabe den unge Slægt efter Tidens verdslige Mønster, uden noget praktisk Resultat for det ny Samfundsliv; d. v. s. man er ikke skikket som levende Lem af Kristi Menighed. Der skabes verdslige Synsmaader og Usandheder i Livet, sammen med sund Oplysning, som kan være moralsk berettiget, men duger ikke som aandeligt Materiale endog for den gamle Samfundsbygning, hvor Gud ikke kan flytte ind og bo. Det er let for Helvedes Porte at rokke Civilisationens Hus, naar Stormen bryder løs.

Saadanne store Begivenheder har sine Aarsager i Hjærtedybet og Folkedybet hos Civilisationens Børn, eller som Følge af at en fremmed Aand var opdragen i Livet, fra Barnet af. Guds Naadegjerning i Livet foregaar paa en helt anden Maade: Den ny Lydighedsprøve for Ex. er en fælles imperativ Livsbetingelse for alle Guds Børn. Selvet maa ifølge Daabspagten, dødes og

begraves forat Individet kan være skikket i Samfund med Krist og Medmennesker. Logiken er den, at Sandheden og den alene maa komme til sin Ret i det ny Samfundsliv. Vi skal her holde os til Fredssagen og med den Forstaaelse at den rette Aandens Fred som skal udgjøre Verdensfreden, udgaar fra Gud. Den maa først tilflyde Individet ved Troskab til Daabspagten, og dernæst til Familien, Menigheden o. s. v. ved en uafbrudt Udøvelse af Kjærlighedsbudet. Det vilde snart være forbi med Freden endog i Familien og Broderkredsen, hvis den gamle Surdeig fik Lov til at gjære frit, i en eller anden civilisert Form, selv om man var en Fredsven og havde bare fredelige Hensigter for Øie. Freden maa altsaa dyrkes fra Individet af, i Lyset af Guds Formaal og under uafbrudt Opoffrelser af egenkjærlige Øiemed, ellers vil Floden snart udtørres og Fredssagen praktisk være død og magtesløs. Guds Formaal rækker her i alle Retninger indtil Verdens Ende.

* * *

Hvorfor er ikke Interesserne for indbyrdes Fred blandt Nationerne mere levende, siden det hører til Livet og, siden man har saa frygtelige Erfaringer af Krigens Rædsler? turde Nogen spørge. Svar: **„Mørket dækker Jorden og Muml Folkene“** i dette vigtige Punkt som tilsyneladende ligger mere fjernt fra de personlige Interesser i Almindelighed. Det ligger ikke fjernt fra Nogen, hvis man ser Sagen i det store Lys, at der er bare ett Broderskab i Kristriget — og inden Kristenheden — hvadenten det gjælder kirkelige eller politiske Anliggender. Det skal medgives

her, at dette er Idealet som praktisk forstaaet endnu ligger foran. Men det er dog paa samme Tid, Grundvolden lagt af Gud. Man maa her se Sagen i det store Lys, som ikke alene oplyser Forstanden, men vidt omkring over hele Verden, som har Del i Forligelsen.

Verden har nu prøvet alle andre civiliserte Midler, for Fredens Bevarelse; i Retning af diplomatisk Kraft, internationale Fredstribunaler og fælles Bøn indbefattet i Kirkeritualet, for ikke at nævne den gamle udslidte Theori om en saakaldt „væbnet Fred". Dette maa tages som sikkert Tegn paa at man hidtil har været paa Vildspor i dette vigtige Punkt. Man gaar ligesom frem i Mørket, trods Tidens store Oplysning; d. v. s. ved menneskelige Tanker, Kløgt og Opfindelser. Lad dette tjene som Bevis for Vigtigheden af at følge Hyrdens Veiledning i ethvert magtpaaliggende Tilfælde. Guds Fredstanker er sikkert bekræftet ved den ny Fredspagt som skal vare evindelig, men der maa gaaes frem efter den Orden og Maade som er gjældende i Kristriget: Det maa blive en Livssag for alle som har politisk Indflydelse, men især dem som er satte til at være Ledere eller Indehavere af politiske Embedsposter, med tilsvarende politisk Indflydelse. De rette Livsbetingelser hos de Styrende og Ledende, vilde foreløbig hjælpe til at bringe Fredssagen ind paa de rette Spor som fører mod Formaalet.

Ellers er Betingelserne for Fredspagtens praktiske Gyldighed i Verdenspolitiken, de samme som hvad der gjælder det ny kristelige Samfundsliv: Der foregaar en Prøve paa Hjørnestenen, om man er skikket for Guds-

riget og som Materiale for den ny Samfundsbygning. De som staar Prøven bliver personlig delagtige i Naaden, i Fredspagten — som individuelt forstaaet er Daabspagten — og i Helligaanden, den ene Samfundsaand. Den levende Sten er dermed færdig for Guds Bygning, og den bliver sat paa sin rette Plads ved ham, der er Bygmesteren. Men den faar ikke ligge der i Fred og Ro, d. v. s. Samfundet kan ikke bestaa bare ved fastsatte Love og Orden. Det er en Bygning af levende Stene, fordi det er den levende Guds Bolig, hvor intet Urent og Vanhelligt har berettiget Plads. Der maa vaages af Enhver, over sin anviste Plads i Samfundet, over Fredspagten med alt det som hører til Naaderigets Love og Orden, over Broderskabet og det rette indbyrdes Samfundsforhold o. s. v. og mest af alt, over at blive fast paa Grundvolden. Den ene Samfundsaand — Skaberen — sammenføier alt som er gjenfødt til et nyt Liv, som om dette var selvskreven Lov. Den gamle Egenkjærlighed og Selvraadighed har maattet falde paa Prøvestenen. Det er her Lignelsen om den ny Vin i ny Læderflasker, kommer til Anvendelse: Den gamle Vin vil, før eller senere, sprænge hele Samfundsbygningen lige ned til Grundvolden.

Læseren mærke sig her, at Idealet ligger ikke saa svært langt borte, naar man bare betragter Sagen i det ene Kristi Lys og indretter sit Liv i Overensstemmelse dermed. Det er ikke Ideen at den ydre Forskjel som existerer mellem de forskjellige Lemmer, Grene og Afdelinger af Samfundslegemet, skal udslettes. Familien og Kirken maa have sin særegne aandelige Karakter

som den indre Helligdom, grundet paa Ordet og Pagten eller Klippen hvorom alt det andre af verdslig Natur maa dreie sig. Enhver veed at Familielivet og Troslivet kan ikke grundes paa verdslig Lov og Orden. Heller ikke det politiske Samfundsliv, i kristelig Forstand; fordi Guds Aand maa være den ene Samfundsaand i enhver Retning. Men sidstnævnte Afdeling eller Cirkel af Samfundet maa selvfølgelig reguleres ved verdslig Lov og Orden, paagrund af Sagens verdslige Natur. Det samme er Tilfældet med det internationale Liv: Hver Afdeling har altsaa sin særegne ydre Karakter eftersom Situationen foreligger. Det er bare Broderskabet i Kristi Aand, som er fælles for de forskjellige Afdelinger; og dette er uundgaaeligt baade for Fredspagtens praktiske Gyldighed og for den rette Harmoni i Samfundslivet, hvilket uafbrudt maa skabes ved den samme Aand.

* * *

Systemet ligger altsaa her allerede færdigt baade for Verdensfreden og for den ny Samfundsbygning, som systematisk skal indbefatte hele Kristenheden. Det er bare Lys og atter mere Lys som maa til forat man kan blive klar over hvad Gud allerede har gjort og hvad Menneskene maa gjøre forat blive frelste fra den gamle Tilstand af aandelig Død i Samfundslivet. Det kristelige Familieliv er allerede Hjørnestenen for det store Samfundsliv, eftersom dette ligger nær til Gudsforholdet og Skabelsens Orden fra Begyndelsen, som levende Vidnesbyrd om Nødvendigheden af Troskab til Kjærlighedsbudet og Broderskabet. Og Kirken som det ene

Kristi Legeme betragtet, er allerede en Faktum i Sandhedens Lys; alle Guds Børn er her forenede paa den ene Grund og under det ene Hoved — men individuelt forstaat bare i een kristelig Retning, nemlig Sjælens Helliggjørelse til Gjenopreisning fra Syndefaldet.

Guds Frelse er fuldkommen, derfor har han forberedt Frelse ogsaa for Legemet og Samfundslivet idetheletaget.

Lad os her gaa ud fra, at det politiske Samfundsliv — som Tilstanden stiller sig idag — ikke er blottet for det ny Kristenliv og den ene Samfundsaand. Der er mange ledende Kristne ogsaa blandt Politikerne. Det er bare de kristelige Principer og Kristi Aand som her ikke faar komme til sit Ret, idet man gaar frem efter gamle Fordomme eller egne krogede Veie, som ofte fører til delte Anskuelser, indbyrdes Uenighed o. s. v., hvilket altid virker opløsende paa det indvortes Samfundsliv hvor Aanden vilde skabe System og Harmoni. Men, disse levende Kristi Lemmer som bevæger sig i det politiske Liv, vilde foreløbig være nok til at bevare Aandens Autoritet i Retning af Fredspagten, baade i Regjeringen og den lovgivende Forsamling, hvis man bare havde det rette Syn paa Sagens guddommelige Kraft og praktiske Ufeilbarhed.

Det gjælder altsaa her, mere om et fast Trosliv og et ublandet Livssyn hos et Mindretal, end som et stort verdsligsindet Flertal. Eller mon det ikke skulde have nogen afgjørende Betydning, at Gud er med? Alle levende Kristne er praktisk Indehavere af den evige Fredspagt, af Troen, Broderskabet og af Kristi Aand, hvil-

ket alt har Egenskab for at gjøre sig gjældende i ethvert Virkefelt og til alle Afdelinger af Samfundslegemet indtil Jordens Ender. Tag for Ex. at Freden er forstyrret i Hjærtet, i Ægteskabet eller i Kirken, saa har man ikke noget med Freden at gjøre udenfor. Det kræves at man selv er et virksomt Led i Fredspagten; hvilket maa tages som Tegn paa, at et delt Kristenliv fører bort fra Aandens Samfund med Gud og Medmennesker, paa alle Omraader i Livet.

Kirkens fremragende Stilling, som Fredsmagt i Verden, er let at opdage fra dette Synspunkt. Den er først grundlagt paa den evige Klippe som staar ubevægelig under alle verdslige Omskiftelser, hvilket er betegnende for Fredspagtens uforanderlige Karakter. Dernæst har den Lyset, som ikke skal gaa ned, Dag eller Nat evindelig. Dernæst er den Guds Hus og hans Helligdom paa Jorden, hvor intet Urent eller Uigjenfødt kan komme ind. Her menes selvfølgelig Kirken som de Helliges Samfund betragtet. Praktisk forstaaet er den endnu, hverken Klippen, Fredspagten eller Verdens Lys derovenfra, saalænge Kristenfolket bevæges hid og did af Tidens politiske Vind og Veir. Disse her anførte Sandhedens Vidnesbyrd gjælder derfor nærmest til Formaning om Guds fuldkomne Hensigter og Redningsmidler i Krist, hvis Folkene gaar frem i hans Lys og paa den Vei som fører mod Maalet.

Lad os her, gaa ud fra, at Kirken var Staden paa Bjerget, Verdens Lys og Fredens Engel; saaledes som det er Guds Hensigt ved Betroelsen af Rigets Forvaltning. Dens Seier over Verden er dermed logisk for-

staaet sikret, endog om man regner Kristenfolket i forsvindende Mindretal. Vi har historiske Vidnesbyrd for Sandheden af denne Logik. Er ikke alle Ting underlagte Kristi retfærdige Styrelse, i den Hensigt at hans Kirke skal gaa seirende frem indtil han har lagt alle sine Fiender under sine Fødder? Men det sker ikke i en Haandevending: Kirkens Fremgang saavelsom Fiendens Undergang foregaar systematisk ved Ordets alternative Kraft til Frelse eller Dom. Frelsens Ord har her, Fortrinet, eftersom Evangeliet ligger i den ny Tid — „Naadens Aar" —, Fredspagten ligesaa, fordi Evangeliet er et Guds Fredsbud til Verden. Kirken faar legemlig Kraft eftersom denne Guds Sæd faar vokse og bære Frugt til et nyt Liv. Der er legemligt System i Menigheden, forat Kirken skal være et udeleligt aandeligt Hele, grundet paa Klippen, Krist.

Her kommer vi til det søgte Punkt som bringer for Dagen Gudsrigets hemmelige Kraft til at seire mod Overmagten og paa samme Tid, vinde Udbredelse og udøve kristelig Indflydelse paa Verden udenfor: Ordet er bleven Gud, i hans Rige paa Jorden. Pagten har guddommelig Kraft som det ene Bestaaende. Troen er bleven den faste Stad i det individuelle Liv, Sandhedens Aand, den faste Stad eller Samfundshaand for Menigheden. Alting i Verden udenfor er derimod bygt paa løs Grund: „De Ugudelige have ingen Fred," siger Skriften; de drives omkring af Tidens Vind og Veir, som Avner for Vinden. Følgen er at alting i Verden, lidt efter lidt maa begynde at dreie sig omkring det ene faste Punkt, Gudsriget. Dette foregaar delvis ved Aandens hemmelige

Paavirkning til Syndserkjendelse, men Hovedaarsagen er Sandhedens Ufeilbarhed i det ene Gudsrige. Det kan sammenlignes med vort Solsystem: Videnskaben har opdaget og konstateret at alt som hører til det saakaldte Solsystem, dreier sig omkring det ene faste Punkt, Solen.

Men her er mere end physikale Naturlove, hvad det kristelige System i Verden angaar, eftersom Skaberen Selv er aabenbaret i Gudsriget. Hans store Egenskaber, som før var skjult for Verden, er bragt for Dagen ved Frelserens Aabenbarelse, hvilket alt har en naturlig Tiltrækningskraft, efter hvert som det glade Budskab spreder sig. Guds Frelse er nemlig, ikke en fremmed og forfængelig Ting for Menneskeheden, men det ene Fornødne som skal tilfredsstille et fælles udødeligt Livsbehov. Frelseren var forventet af de Vaagne, lige fra Syndefaldet af.

Deri ligger en medvirkende Aarsag som kræver at Gudsrigets Udbredelse foregaar langsomt og systematisk, ved en stadig Evolution og af dets gjenfødende og skabende Kraft. Men den givne Ligevægt af Kirken og Verden — hvoraf Verdensfreden er afhængig — beror fremdeles paa at alting inden Kristenheden faar dreie sig omkring det ene og samme faste Punkt, som ovenfor anført.

Thi Erfaringen beviser, at saasnart Kirken begyndte at give efter for verdslig Paavirkning udenfra, var det forbi med dens kristelige Authoritet og Indflydelse. Sagen stiller sig her, væsentlig det samme som naar Skriften billedlig omtaler Grenenes levende Stilling til Stammen, Krist. **„Dersom Nogen ikke bliver i mig, da kastes han ud som en død Gren,“** o. s. v. Men det er ligesaa nødvendigt for Kirken, at være fast forenet med det ene

Hoved og under hans Styrelse, skjøndt Sagen ikke fremtræder i Dagen med samme positive Konsekvens.

Hvis vi nu ser Sagen i det Lys, at Gudsriget er inden i det kristelige Individ, og at det inden en snever Cirkel, Familien, har samme grundfæstede Karakter som selve Staden paa Bjerget, vil man staa stille i Beundring af, hvor sikkert Gud har forberedt sit Riges Fremgang og Seir. Der er en Hær af forenede Kræfter fra Himlen og Jorden, inden selve Riget, som arbeider for det samme Maal, saalænge Guds Menighed og Medarbeidere er tro. Det er af underordnet Betydning her, om Kirken er i forsvindende Mindretal; der er alligevel altid en given Ligevægt af Gudsriget og Verden, saalænge Førstnævnte bibeholder sin kristelige Karakter — Sandhedens Skikkelse — hvori Guds evige Vilje til Slægtens Gjenopreisning er lagt. Det er egentlig deri Kraften bestaar, som gjør at alting i Verden maa dreie sig omkring det ene faste Punkt, Krist og hans Rige paa Jorden. Hans Fredstanker er naturligvis forenet dermed. **„Alle er kaldte til Fred i ett Legeme,“** siger Aanden hos Paulus. Fredspagten kommer for Dagen deri. Og Legemet skal med Tiden indbefatte alle Cirkler af Samfundslivet, forat der skal være Fred overalt i Guds Hus.

* * *

Verdensfreden kan altsaa ikke bygges paa fremmed Grund. Aandens Eenhed maa gjenoprettes ved en ny Skabelse i Samfundslivet, hvilket er det samme som at bygge paa Grundvolden i Krist. „Alle er kaldte til Fred i ett Legeme,“ som Følge af Forligelsen, men kun

de Udvalgte kan indlemmes i det ene Kristi Samfundslegeme. Gud tager Sagen grundigt her, som ellers overalt i den nye Pagt. Man kommer her ihu Ordets Ufeilbarhed, naar han, der sidder paa Tronen, sagde: „**Se jeg gjør alle Ting nye.**“ Guds Aand er den ene Samfundsaand. Og alle maa gjenfødes til et nyt Liv, forat være skikket for Aanden og som brugbart Materiale for Samfundsbygningen. Meget kan foreløbig gjøres af et Mindretal, men alle disse maa selv være virksomme Led eller Faktorer i Fredspagten ligesom de er levende Stene i Samfundsbygningen.

Fredstanken har været det mest fremtrædende Træk i Guds Frelserværk fra Tidens Fylde indtil idag, ja endog fra Fortidens profetiske Forudsigelser om Kristrigets Komme. Skriften vidner ofte om Guds Fredstanker, men dette har sjelden været forstaaet i den Udstrækning, at det gjaldt Verdensfreden. Endog Kirkens Ledere har periodevis manglet en kristelig Anskuelse af Guds Frelserplan her, derfor har Sværdet siddet løst endog hos Kirken, til Afgjørelse af kirkelige Stridspunkter.

Guds Fredstanker er bleven Tidens store Løsen ved Kristi Aabenbarelse. „**Fred paa Jorden og i Menneskene en Velbehagelighed,**“ hedder det i Englebudskabet. Det første Missionsarbeide var en Fredshilsen fra ham, der var kommen for at stifte Fred med Gud og blandt Menneskene indbyrdes, paa retfærdige Vilkaar. Der er en falsk Fred som Jesus vil forstyrre, hvilket vil blive omhandlet senere. Fredspagten med Gud maa tiltrædes fra nyt af, fordi det hører til den ny Naadepagt, det ny Liv og den ny Grundvold for Samfundslivet, som ovenfor nævnt.

Freden er ikke af denne Verden. Den udgaar fra Gud — ligesom en skjult Flod — ved Lydighed til Ordet og den ene Kristi Aand. **„Dersom I adlyde, skulle eders Fred være ligesom Floden,“** siger Profeten til den ny Pagts Menighed, grundet paa de rette Fredsbetingelser. Floden som udgik fra Edens Have i Begyndelsen, er et tro Billede paa Freden som udgaar fra Livets Kilde, Krist. Den gjennemstrømmer Familien, Kirken og det store Samfundsliv, som een samlet Flod. **„Udenfor Eden deler den sig i fire Grene“** og fortsætter sit Fredsløb i forskjellige Retninger af Jorden under billedlige Navne; hvilket vil betegne de forskjellige Nationer i den nyere Tid, som er blevne delagtige i Fredspagten med Gud. Alt dette hører med til Kristenlivet og Skabelsens Orden i Samfundslivet fra Begyndelsen. Billedet fremtræder fra nyt af i Johannes Aabenbaring, som om Sagen tilhørte en anden Verden, skjøndt Faktum er, at det hører til de ny Tilstande i Kristriget paa Jorden. Det tilsyneladende Overnaturlige ved Sagen, har sin Aarsag deri, at det er en Gudsrigets Hemmelighed for de Vantro, i Lighed med Guds Ord og Naadens retfærdiggjørende Kraft m. m. af de Ting som ikke sees i Fornuftens Lys. Johannes ser en Elv med Livsens Vand, „som randt klar som Krystal ud fra Guds og Lammets Trone.“ Livsens Vand er her et Billede paa det ny Liv med sin stille Vandel og Sjælefred, som udgaar fra Gud ved Troen paa Krist. Aanden er Livet og paa samme Tid, Freden. **„Den der tørster, kommer hid til Vandene,“** siger Frelseren; hvilket har samme Betydning som Elven med Livsens Vand i Aabenbaringen. Mange har drukket af dette Vand, men, Faa har seet det med sine Øine.

Det er ikke alle af Kristi Lemmer, som er klar over denne Hemmelighed i deres Liv, fordi man er ikke forsigtig og gudfrygtig nok i sin Vandel. Livets Flod er et Sindsbillede paa en uafbrudt Fred med Gud i Hjærtet. Alle har erfaret den underfulde Fred som følger af Troen paa Barneret hos Gud, men det er sjelden en uafbrudt Fred, fordi man er ikke kommen frem til den rette stille Vandel. Livets Flod kan ikke staa stille, heller ikke bruse, uden at staa i Fare for at udtørres. Aanden viger bort ved al den Uro og Jagen efter alt og intet, som eksisterer i de gamle Tilstande, og dermed Freden i Hjærtet, Familien, Menigheden og det store Verdensliv.

Der er altsaa praktiske Betingelser for at Freden kan være uafbrudt ligesom Floden, fordi det er en Pagt med Gud, ligesom Daabspagten, og Betingelserne bestaar delvis i en ny stille Vandel. **„Min Pagt med ham — Levi — er Livet og Freden,"** siger Guds Aand i Profetien, hvilket er et Forbillede paa den ny Fredspagt i Kristriget, hvor **„alle er kaldte til Fred i ett Legeme".** Dette vilde allerede være nok til at skabe den rette Ligevægt i det internationale Liv, hvoraf Verdensfreden praktisk er afhængig, hvis Kirken var tro til sin Opgave i dette Punkt. Men Erfaring har vist, at Leviterne af den nyere Tid, som Regel, ikke endnu har tiltraadt Fredspagten med Gud. Man har Exempel paa hvor let end- og Presterne i endel af de reformerte Kirkesamfund, rives med af sentimentale Strømninger under Foregivende af Patriotisme. Floden begynder at bruse hos dem selv og derfra til deres Menigheder o. s. v., følgelig staar

man der magtesløs, som en tør Gren borte fra Stammen, uden aandelig Kraft og Indflydelse som Fredsbud og Fredsmagt i Samtiden. Der kan paa samme Tid, falde noksaa haarde Domme fra Prædikestolen og i daglig Tale over de stakkels raa krigførende Folk, som maa trælle under Krigsaaget.

* * *

Læseren har mærket sig, fra Ovenanførte — med Frygt for Fremtiden — hvor grundigt Gud maa gaa frem i Langmodighed, forat gjenoprette Fred paa Jorden. Der maa simpelthen begyndes fra nyt af paa alle Hold, og Alle blive som Børn — i sit Forhold til Sandheden — forat kunne indgaa i Fredsriget. Men dette vil selvfølgelig tage lange Tider; naar man ser tilbage paa, hvor sendrægtig Guds Vækst i Livet, foregaar. Man kommer her, neppe frem til Maalet ved Guds Naadegjerning alene. Hvorledes skulde det saa foregaa? turde Nogen spørge. Svar: Hvis Nationerne ikke har kristelig Sands eller moralsk Magt til at gribe den Snarvei til Verdensfred, beskreven i et foregaaende Kapitel, vil Gud føre Statsmagterne frem mod Maalet ved Hjælp af Krig og Ødelæggelser. Dette foregaar som nødvendig Følge af Kristi retfærdige og altomfattende Styrelse. Vi har nemlig — fra Skriftens Vidnesbyrd — Grund til at forudsætte at han alene har Magt over Begivenhedernes Gang i Verdensriget, endog om hele Verden laa i Krig; siden alle Ting ere ham underlagte. Men Retfærdigheden kan her blive virksom til Dom, istedet for Naade. Der er profeteret om at disse **„Vredens Tider"**

vil indtræde periodevis i den ny Tid, hvilket vil blive omhandlet i sin rette Sammenhæng i et følgende Kapitel. Kun saavidt her, at Guds Naadegjerning foregaar samtidig og paa samme naadebare Vilkaar, som før: Hyrdernes milde Røst i Evangeliet, indbyder fremdeles Alle til Forligelse og Fred. Men Tidens Tilstande medfører at han maa lade de Gjenstridige fare vild til egen Fordærvelse. Folkene drives til Krig af en fremmed Aand, endog imod sund Fornuft. De smaa Nationer sætter sig op imod de Store, forat blive ødelagte, paagrund af en gjenstridig Aand som ikke vil bøie sig hverken for Gud eller sine internationale Naboer.

„Dersom I ere gjenstridige skulle I fortæres af Sværdet, thi Herrens Mund har talt det,“ siger Guds Aand i Profetien. Dette gjælder ikke bare Jøderne, men ogsaa enhver kristelig Tidsalder. Man opdager her, Guds uforanderlige Vilje i den ny Pagt og de mere fuldkomne kristelige Tilstande. Enhver forsætlig eller gjenstridig Fravigelse fra Fredspagten oprettet med Fredsfyrsten i Forligelsen, straffes med Sværdets Fortærelse, d. e. Krigens Ødelæggelser. Vi har historiske Exempler for Sandheden af denne Fortolkning af ovenanførte Profeti. Vi maa nemlig her, regne med den epokegjørende Forandring, indtraadt i Tiden med den ny Pagt.

* * *

Der var en Tid, da Krigen var baade moralsk tilladt og praktisk nødvendig for Gudsfolkets Bestaaen, som ordnet Samfund. Hedningefolkene var ikke tilgjængelige for fredelige Overenskomster, paagrund af den gamle

Falskhed og Utroskab som altid er herskende i et gudløst Liv. Den gamle Pagt var praktisk, indrettet i Overensstemmelse dermed. Der er dog en væsentlig Forskjel paa Gudsfolket og de oplyste Hedningefolk: Det hierarkiske Samfund var ikke grundet paa Vaabenmagt, ligesom Tilfældet var med de civiliserte Hedningefolk; det er moralsk og politisk grundet paa Pagten med Jehovah. Man erindrer Guds Løfter til Fædrene og ved Moses, om al den Tryghed, Fred og Lykke som skulde vederfares hans Eiendoms Folk, i det forjættede Land, hvis de bare holdt fast ved Pagten. Lad dette betragtes som Forbillede paa den ny Pagt, om man vil, men Fredens Aand er Grundtonen ogsaa i den gamle Pagt.

Men Nidkjærheden for Pagtens Hellighed er brændende; hvilket maa tages som Tegn paa det Farlige i, at gaa frem paa egne Veie, efter Hedningernes Vis: **„Dersom I ere gjenstridige, skulle I fortæres af Sværdet"** — og det skede efter Guds ord. Det sker fremdeles i vor Tid; ikke bare som en Guds Dom, men som Middel til at udrense den gamle Surdeig som gjærer i Ulydighed mod Fredsfyrsten, den maa tildels fortæres ved Sværdet. Kristi Ord er betegnende i den Henseende, naar han siger: **„Jeg er ikke kommen forat stifte Fred, paa Jorden, men Krig"** o. s. v. Dette maa dog forstaaes i et nyt Lys, som har sin rent aandelige Betydning. Det er Verdens kjødelige Vis at bygge sin Fred paa falsk Grund. Ellers var Tiden kommen, da alting skulde begyndes fra nyt af, paa den ny Pagts Grund. Der maatte derfor drages afgjorte Skillelinjer mellem Gudsriget og Verden. Det gjaldt her, bogstavelig at **„trænge ind i den**

Stærkeres Hus og borttage hans Vaaben som han forlod sig paa." Den ny Vin maatte først sprænge de gamle Læderflasker, forat give Rum for Gudsriget i Familien. De gamle gudløse Familieforholde og Samfundsforholde maatte opløses ved indbyrdes Strid, forat der kunde bygges fra nyt af, paa kristelig Grund. Alt dette er betegnende Træk af Guds underfulde Naadegjerning.

Læseren mærke sig heraf, hvilken Betydning Familien har, som Hjørnesten for Kirken og det store Samfundsliv: Livsens Flod med Fred fra Gud, maa først gaa gjennem Edens Have, og derfra til Kirken og Verden saalangt den rækker. Det er betegnende, at, saasnart Gudsriget kom med Kraft, var det en almindelig Regel, at hele Familien blev delagtig i Gjenfødelsens Daab, ved Husfaderens Omvendelse til Troen. Det er ligesom en gjenfødt Livslov at, **„du og dit Hus skal vorde frelst"** i Forening. Gudsriget er grundlagt stykkevis i Familien, Verdensfreden ligesaa.

Der er forresten indbyrdes Strid og Ufred i Samfundslivet paa alle Hold, ved Frelserens Komme. Den gamle lærde Skole fra Moses og Profeterne var som bekjændt, delt i to grundforskjellige Sekter, hvilket selvfølgelig maatte være en Kilde til indbyrdes Strid overalt blandt den oplyste Del af Folket. Der var ogsaa indbyrdes Strid og Opløsning i politisk Henseende, som Følge af at Landet var kommen under Romerveldet, hvoraf fulgte en gjennemgaaende Omvæltning af de gamle nationale Traditioner, hvilket i alle Tilfælde

maatte virke forstyrrende paa Samfundets indvortes Fred.

* * *

„Dersom du vidste paa denne din Dag, hvad som tjener til din Fred,“ siger Frelseren, da han græd over Jerusalem. Dette har naturligvis en særskildt Betydning for Jødefolket, med Hensyn til Vigtigheden af at de kjændte sin ærefulde Besøgelsestid fra det Høie. Men, Freden er det store Moment i Frelserens Syn, da han i Øieblikket overskuer Jødefolkets og Jerusalems Fremtid. Alt dreier sig her som ellers overalt, først og fremst om at blive forligte med Gud, ved Troen paa Frelseren. Mon dette ikke havde forandret Jødefolkets nationale Skjæbne? Det vilde have været en let Sag, at slutte en ærefuld Fred med Romerne, førend den sidste store Ødelæggelse indtraadte, hvis Jøderne havde stillet sig i det rette Forhold til sin forjættede Messias' Raad og Veiledning. Han var nemlig specielt Guds Sendebud til sit Folk; hvilket er vitterlig fra hans naturlige Tilbageholdenhed fra Hedningerne.

Vi tør altsaa slutte, at Jerusalems Skjæbne var afhængig af Guds Ord og Veiledning ved Sønnen, i dette specielle Anliggende; ligesom naar Profeten Jeremias i sin Tid var sendt med Guds Ord forat forebygge Stadens Ødelæggelse og Gudsfolkets babyloniske Fangenskab. I begge Tilfælde er Visdommen derovenfra, afgjort imod, at sætte sig op imod en knusende Overmagt. Ethvert aandeligt Folk havde sine aandelige Raadgivere eller Digtere, med Forvarsel om skjæbnesvangre Begivenheder, og med Veiledning om hvad der burde gjøres. Og

dette var naturligvis Tilfældet i langt høiere Grad, naar han, det store Lys, kom til sit eget Folk. Det er ikke alt aabenbaret for Alverden, som Jesus talte og gjorde, da han var personlig paa Jorden. Kun det som har universal Betydning til almindelig Bekræftelse af Troen. Den kommende Vrede over Jerusalem var forresten udraabt af Døberen Johannes.

Exemplet er ialfald belærende for ethvert oplyst Folk, hvor farligt det er, ikke at give Agt paa Aandens Vidnesbyrd hos sine naturlige aandelige Ledere eller „Digtere“ som politisk forstaaet maaske lyder altfor autokratisk i vor Samtid. Nok herom. Lad os i alle Tilfælde forstaa Frelserens Sorg over sit Folks Uvidenhed om Vigtigheden af sin Besøgelsestid og om sin frygtelige Skjæbne, som sikkert Tegn paa det aandelige Mørke som kan ruge over Forstanden hos et verdsligt oplyst Folk, eller Tid. Sagen er skjult for Vedkommende selv. Faren ligger nemlig i Selvet og den gamle Selvraadighed fra Syndefaldet, som ikke har Brug for Guds faderlige Veiledning til Frelse fra Ulykkerne. Aandeligt Mørke og Vildfarelser m. m. er Følgen. Naar Udtrykket, „aandeligt Mørke“ ofte er brugt i denne Bog beregnet paa et oplyst Publikum baade hertillands og paa den anden Side Havet, maa det altsaa ikke misforstaaes, som om Andre var mere oplyste o. s. v. Det maa forstaaes i Sandhedens Lys; som om Krist alene var Lyset, Menneskene bare mørke Stjerner, som stadig maa oplyses af ham, der er Livets Sol derovenfra. Fornuftens Lys er ikke Aandens, derfor bliver Mørket den naturlige Til-

stand, indtil man bliver oplyst af Ordets og Aandens Lys.

* * *

Verden har længe været klog nok til at ordne sine politiske Anliggender baade hjemme og udenlands, for alle mulige Emergensier. Den diplomatiske Kunst har udviklet sig til en formelig Kraft. Men, man har ikke Magt over Freden, naar det kommer til rigtig Prøve. Sagen beror — i fleste Tilfælde af de kristnede Nationer — paa et Feilsyn. Derfor kan Frelserens Udraab over Jerusalem, maaske finde Anvendelse paa vor Samtid. Læseren maa her, være fordomsfri i sine Anskuelser af Gudsrigets Hemmeligheder, ellers kan man let fanges i et ukjændt Mørke: Kristi Ord er en Profeti eller Fremtidssyn i høieste Grad, og samtidig en virksom Kraft i det nærværende Nu. Hans Lys er Solen i Aandens Verden — eller Sandhedens Aabenbarelse i System — som lyser fremover, indtil Tidernes Ende. Den samme Profetiens Aand gjør sig gjældende hos en Del af hans Apostle og Efterfølgere; de er Verdens Lys i Kirken ligesom Mesteren.

Der er en aandelig Uvidenhed eller Blindhed som vækker Guds Medlidenhed, medens en fortsat Modvillighed til at lade sig lære og oplyse, altid vækker hans Nidkjærhed og Dom. Lad os her, for Ex. gaa ud fra at den oplyste Verden i vor Samtid, ved alt som hører Tiden til, af verdslig og videnskabelig Natur, kun ikke det som tjener til almindelig Delagtighed i Freden, som dog politisk forstaaet hører Samtiden til.

Sagen beror altsaa simpelthen paa at blive oplyst

eller lært af Gud. Alle er naturlig anlagte for kristelig Oplysning, eftersom det er en Livslov, at **„de skulle alle blive lærte af Gud"**. Exemplet fra Jerusalems Skjæbne, viser at Følgerne kan blive vidtgaaende.

Her kommer vi til den moralske Side af Sagen: Uvidenhed i de Ting som indbefatter det ene Fornødne for hele Nationen og Kristenheden, kan blive en Dødssynd, hvis man bliver ved deri, ligesom Tilfældet er med det ene Fornødne i individuel Forstand. Saapas vigtig er det for et oplyst Folk at kjænde sin Besøgelses Tid, d. v. s. være oplyst af det sande Lys som ligger i Samtiden. Guds Veiledning til Fred — i Evangeliet — er et stort Lys, bekræftet ved Tegn og Undergjerninger, derfor er Sagen naturlig skikket for at være Tidens store Moment baade for Kirken og alt Folket. Kristi Hemmelighed som Fredsfyrsten og Midleren til Fred paa Jorden, kan være skjult for mange baade af Troende og Ikketroende, men Lydighed til Guds Veiledning i Lov og Evangelium, er bleven en Samvittighedssag for alle som har faaet en kristelig Opdragelse. Der er altid Nogen som gaar forud og vidner om Lyset, forat alle skal komme til Troen og blive lærte af Gud.

Der er altsaa ikke Undskyldning — for Kristi Domstol — for Uvidenhed og delte Anskuelser endog hvor det gjælder de store internationale Spørgsmaal. Det er nemlig aabenbaret, at alle Ting i Menneskelivets Verden baade af kirkelig og politisk Natur, er underlagte Fredsfyrstens retfærdige Styrelse. Der er ialfald en aaben Vei til Oplysning i dette Punkt, forat der ikke skal være Rum for Tvil og delte Meninger om, hvorvidt Krigen

er af Gud til Syndestraf over Folkene, eller fra Mørkets Fyrste, under Foregivende af Patriotisme, Landeværn, eller som Middel for at opretholde en given Ligevægt i Verdenspolitiken. Kristenfolket er grundigt lærte i dette Punkt, fra tusindaarig Erfaring. Det er en kjændt Lov at Træet skal kjændes af dets Frugt. Dommen er den, at saasnart man opdager at Frugten er ond og fordærvelig, maa Træet omhugges eller oprykkes med Roden. Der er ikke Rum for ufrugtbare Træer i Guds Have paa Jorden, end sige fordærvelige som bærer dødbringende Frugter.

Der er forresten meget mere som maa læres, naar man kommer til Lyset, med Hensyn til det ny Liv og de ny Livsbetingelser som staar i Forbindelse med Verdensfreden. Mere derom senere. Det søgte Punkt her, er at komme til Klarhed om at Fredssagen i enhver Retning af Livet, beror simpelthen paa et uforfalsket Livssyn. Veien til Maalet er altsaa, Lys og atter mere Lys. Livets Sandhed maa først komme til sin Ret ved en kristelig Erkjendelse og Tro, forat give Rum for Sandhedens Aand, den ene Samfundsaand og Samfundsbaand, som existerer, og som kan bringes til at række over hele Kristenheden og sammenføie Folkene til et kristeligt Broderskab. Aanden over alle andre Aander, har følgelig Magt til at uddrive Krigsaanden, saa Fredens Flod fra Gud, faar flyde uhindret.

Vi har Exempler paa Lysets epokegjørende Virkninger i Livet, hvor de oplyste Verdensmennesker bringes til Omvendelse og Tro. Der foregaar en fælles Forandring af Livssynet, som kan sammenlignes med Jesu Under-

gjerning, da han aabnede Øinene paa den Blindfødte. Vidnesbyrdet er ogsaa nogenlunde ligt: **„Een Ting veed jeg, at jeg som før var blind, nu ser.“** Derfor er Omvendelsen, ifølge Skriftens Sprog, kaldt en **„Overgang fra Mørket til Lyset“**, betegnende for den store Forskjel paa Troen og det gamle vantro Fornuftsyn. Lad os her gaa ud fra at de Troende ser ikke klart i Begyndelsen. Der er et naturligt Følelsesliv fremkaldt ved Samvittighedens Frigjørelse fra Syndeskyld, som bevirker at man føler ikke Trang for Fremgang i Oplysning. Den Blindfødte hos hvem Øinene blev aabnede, saa heller ikke klart i Begyndelsen, men det var en hemmelig Livets Sandhed han saa; nemlig, at **„Menneskene gik omkring ligesom Træer“.** Sandheden om Træerne i Guds Have — de Udvalgte — er bragt for Dagen senere, som en Gudsrigets Hemmelighed. Det var først efterat Jesus anden Gang, havde rørt ved hans Øine, han saa klart.

Noget lignende stiller Sagen sig med Kristenlivet i Almindelighed. Der kræves Fremgang i aandelig Oplysning, forat det ny Liv ikke skal indsnævres og forkrøbles i Mørket. Aandeligt Mørke er jo ensbetydende med aandelig Død. Der er ialfald Trængsler og indvortes Ufred, saalænge der kjæmpes i Hjertedybet, mellem Lyset og Mørket. Lyset maa her faa Overhaand som Betingelse for Bestandighed i Troen. **„I Trængselen udbredte du Rummet for mig,“** siger Vidnesbyrdet etsteds i Skriften; betegnende for et mere opladt og frigjort Livssyn hvorved de Troende bedømmer alting i det ene store Lys, Krist, som lyser vidt omkring. Guds Vækst i Livet, foregaar virkelig ved Lyset og Varmen af Kristi

Lys; ligesom naar Plantelivet vokser ved Sollyset og Solvarmen. De aandelige Fiender har sit Tilhold i Mørket og maa følgelig forsvinde eftersom Livet og Tilstandene i Verden fremtræder i det sande Lys.

*   *   *

Hvad Fredssagen angaar, saa gjælder det mest om at Troen faar Øie paa Guds Formaal til Slægtens Gjenopreisning eller Kristrigets endelige Seier over Verden og den Onde. Der maa blive et nyt Udgangspunkt for Troen, i den Retning, ellers er der praktisk, ingen Bevægelse henimod Formaalet. Fredens Flod, som skulde tilflyde alle Cirkler af Samfundslivet over hele Kristenheden, udtørres af den Enkelte og Menigheden hvor der ikke er et fælles levende Formaal. Alt maa nemlig, ogsaa her foregaa middelbart ved Troen paa Guds Formaal og et følgerigtig Arbeide og Aarvaagenhed, som om det hørte til Rigets Forvaltning.

Der er saaet Lys for den nyere Tidsalder, ved profetiske Forudsigelser om Kirkens fuldstændige Seier, hos Esaias, Ezekiel, Paulus og i Johannes Aabenbaring. De Rettroende maa ialfald regne de to sidstnævnte med, som den ny Pagts Profetier, siden de altid var betragtet som Kirkens store Lys. Det er ikke bare deres exemplariske Liv som rager høit over det almindelige og lyser udover Kristenheden: Deres profetiske Syner er langt mere fremragende og vigtige end alt det andre; fordi det er Kristi Lys som i Klarhed staar over alle Stjerner og rækker frem til Verdens Ende. Paulus formaner de troende, at „tragte efter Profetiens Naadegave“, hvilket maa have sin

praktiske Betydning for Kirkens Fremgang, idet at Troens Øine blev rettet mod Idealet som ligger foran. Ingen af Profeterne har seet saa klart ind i Fremtiden som Paulus; hans Syn række frem til den vantro Verdens Ende, som er Kristrigets endelige Seier: **„Derefter kommer Enden, naar han har overgivet Riget til Gud, Faderen, efterat han har tilintetgjort al Magt, al Myndighed og Vælde. Thi han skal være Konge indtil han har lagt alle sine Fiender under sine Fødder."**

Her er Tale om Fredsfyrsten, Krist. Og Magterne bestaar jo i alt det som strider imod Guds Aand og Formaal i Ordet og den ny Pagt, eller med andre Ord **„al den Plantelse som Faderen ikke har plantet."** Der er meget som kommer ind under denne Kategorie, endog om man betragter Sagen fra det nærværende Tidspunkt. Der er endnu ikke Rum for Kristi Styrelse i Livet og af Begivenhedernes Gang i Verden, undtagen ved Hjælp af Tvangsmidler, hvilket strider imod Hyrdens milde Væsen og kjærlige Hensigter, ifølge Løfterne til Gudsfolket. De lykkelige Tider ligger her foran; for Ex. naar **„alting er muligt for den som tror."** Man er ikke kommen vidt i dette lykkelige Punkt, grundet paa Tidens ukristelige Tilstande som har en mægtig Egenskab at svække og formindske Troen.

Ialfald er Krigen een af de Magter ovenfor citeret, som staar for Tur at tilintetgjøres under Kristi Styrelse. Der er meget af onde Magter — urene Aander — virksomme i Folkedybet, som er skjult for menneskelige Øine. Men Krigens fordærvelige Magt er vitterlig for alle som vil bedømme Sagen fordomsfrit i Kristi

Lys. Her kan være Rum for Spørgsmaal. Hvorfor er Krigsmagten ikke allerede tilintetgjort under Kristi altformaaende Magt og Styrelse? Svaret kan ligge i Kirkens tvetydige og vaklende Holdning til Fredspagten og Fredsfyrsten, nedigjennem den kristne Tidsalder. Men der er indirekte Aarsager som ligger dybere end dette: Slangens Rod var tilintetgjort i dette Punkt, hos den første kristne Kirke og nedover gjennem de første Par Aarhundreder. Senere da Udviklingen førte i Retning af Massekristendom, Erobringslyst o. s. v. blev Troen og det ny Liv opblandet af de gamle hedenske Synsmaader, saa Krigen lidt efter lidt blev knæsat som en retfærdig Sag. Evangeliets Udbredelse foregik tildels med Vaabenmagt. Resten er almindelig kjændt fra Historiens Aarbøger. Men den nyere Tid har maaske endnu flere indirekte Aarsager for Krigens Bestaaen, end for Ex. Middelalderen. Derfor vil disse naturligvis dukke frem, naar der her er Spørgsmaal om de rette Maader og Midler hvorved Verdensfreden kan gjenoprettes. Det væsentlige Middel er ovenfor paapegt, nemlig Fredspagten med Gud og den ny Skabelse i Krist som udgjør Grundvolden for Samfundslivet i enhver Henseende. Men der er meget i Folkedybet fra den gamle Surdeig, som virker opløsende paa Samfundslivet og følgelig paa Freden, selv om der kan synes at være bygt paa kristelig Grund. Selvet fremtræder paany i kristnet Skikkelse, og dette er en fremmed Magt fra den Onde, som udslukker Kjærligheden og tilintetgjør Broderskabet, som begge er væsentlige Betingelser for den rette Aandens Fred, paa alle Om-

raader i Livet. Anledningen er dermed given for Misundelse, Had, Fiendskab og en unaturlig Konkuranse om verdslig Ære, Rigdom og Magt, hvilket alt er Frugt af den Ondes Sæd. Disse hemmelige Synder i Folkedybet antager sine store Dimentioner i Verdenspolitiken, hvor Falskhed, List og Svig var betragtet som moralsk berettiget. Men Krigen forberedes paa denne Maade i det Skjulte, og vil sikkert indtræde i sin Tid, som følgerigtig Virkning af aandelige Aarsager.

*   *   *

Der er en ny Maade forberedt af Gud, hvorved de Kristne — saalænge de er de Trofaste i Landet — letvindt kan overvinde den Ondes List, oprykke hans Sæd med Roden og frigjøres fra al den Usandhed i Livet, som har saa skjæbnesvangre Følger. Men, man maa være radikal, som om det var det eneste praktiske Middel, for at blive frelst fra „Djævelen, Verden og alt dens Væsen“, Krigen indbefattet. Det bestaar i, at saa bare den gode Sæd, i Tale, Gjerning, Tanke og Omgang paa ethvert Omraade i Livet, hvor man er sat. Dette er en Gudsrigets Hemmelighed som Verden ikke kjænder. Men tør ikke vente at høste Frugt deraf selv; der er Nogen som saar i Aanden og andre høster, men Frugten er velbehagelig for Gud. Derfor bliver det altid en Aarsag til Velsignelse i videre Udstrækning. Gud giver altid Væksten til den gode Sæd, fordi den er fra ham. Der kan være Rum for Spørgsmaal her, hvorvidt man har det nødvendige Forraad af den gode Sæd, eller om den ikke var altfor dyrebar til at udstrø

for intet, paa Lykke og Fromme? Det falder mest naturligt for Enhver, at beholde det Gode hos og for sig selv. Men, det er netop deri Hemmeligheden bestaar. Selvet maa ikke være mere, efterat man er kommen til Troen. Der kan være Forskjel paa Naadegaver og Forraad her, men hvis Selvet fraregnes, er det alligevel Gud som giver det man har og virker det Gode man formaar at gjøre i Livet. Krist er en utømmelig Kilde til alt det som Godt er; det ny Liv bestaar deri, og alle Guds Børn har mer og mindre, noget af Kristi Dyder. Man har ogsaa Frihed til at bruge deraf, saa meget man vil, Kilden bliver ikke udtømt derved. Enhver har for Ex. Valget, at elske sin Broder, eller lade det være, men **„den, der ikke elsker, er ikke af Gud."** Det er Selvet som vil lade være at elske, i Ulydighed til Kjærlighedsbudet; og det er den Onde, der hader, misunder, bagtaler o. s. v. fordi han er Kilden til alt Ondt.

Der er mange Arter af den gode Sæd, som hører til Livet, baade i Tanke, Medfølelse, Ord og Gjerninger, men alt har samme ufeilbare Egenskaber til at bære gode Frugter. Og det underfulde er, at jo mere man bruger deraf, i kjærlig Hensigt ligeoverfor andre, desto mere vil man modtage fra Livets Kilde som paa denne Maade faar tilflyde frit. Enhver gaar jo og venter paa at høste bare gode og behagelige Frugter af sine Medmennesker, fordi man har et naturligt Livsbehov i den Henseende. Der er ingen som ønsker at finde Vrede, Had, Falskhed og Bagtalelse hos sine Medmennesker. Her har man et fælles aandeligt Træk af Gudsbilledet, som Tegn paa hvad som er de rette Frugter og Maade

at være paa, til hans Behag. Dyret derimod, er anlagt for Egenkjærlighed og fiendtlige Instinkter, med Vaaben til Forsvar og Angreb; de er med Undtagelse af Faaret, væbnet med Horn, Hover, Tænder, Næb, Klør, og dræbende Gift. Gud har ikke Behag i disse Ting, heller ikke i „Hestens Styrke" som det hedder i Skriften, fordi det er Krigsredskaber. Derfor har han givet de fordærvelige Vaaben til Dyrene, som Tegn paa at Mennesket skabt i Guds Billede, skal afsky Egenkjærlighed, fiendtlige Lidenskaber, Krig og Vaabenbrug.

* * *

Læseren mærke sig fra ovenanførte, hvilken naadefuld Ophøielse der ligger i Gudsbilledet, i Broderskabet, i Kristi Dyder som alle er levende Karaktertræk af det ny Liv, og i Aandens Frugt som ifølge Skriften, indeholder en hel Række af guddommelige Egenskaber. Men alt dette er anlagt som en fælles Eiendom for Guds Børn, forat der ikke skal være Rum for Selvet, Egenkjærhed, Hovmod o. s. v. med alt det Onde som er indirekte Aarsager til Krigen. Men det kræver et stort Lys i Selverkjændelse og Tro, førend man opdager Hemmeligheden, nemlig, først at Aandens Frugt som altid er den gode Sæd i Livet, udgaar fra Livets Kilde, og dernæst, dens frugtbringende Egenskaber, hvor den bruges frit og uhindret. Alle har her Valget, at adlyde eller lade det være, men Følgerne er vidtgaaende i to forskjellige Retninger: Livets Flod kan udtørres ved Ulydighed til Kjærlighedsbudet; ligesom Fredens Flod, ovenfor nævnt; fordi begge er væsentlig Ett som udgaar

fra Gud eller fra Hovedet Krist, i den Hensigt at det skal tilflyde og sammenføie Samfundet i de forskjellige Afdelinger, til et ret Broderforhold.

Hensigten med disse aandelige Livskræfter som tilflyder det individuelle Kristenliv fra Kilden, er altsaa den, at Krist skal faa sin Skikkelse i det store Samfundsliv af politisk og økonomisk Natur, hvoraf alle praktisk, er Medlemmer. Der er en unaturlig Tilstand af aandelig Død i Verdensriget; ligesom Tilfældet er med Individet, førend man kommer til Troen! Selvet med de lavere Egenskaber og rent verdslige Synsmaader er her, tilsyneladende paa sin rette Plads. Det gjælder bare om, for Enhver, at slaa sig frem i Verden, eller i de forskjellige Grene af Næringslivet, hvor der endnu ikke er System, men en unaturlig Konkuranse om Levebrødet og Fordelen, hvilket alt har Egenskab til at udelukke den rette Samfundsaand. Det fører moralsk, ind til etslags indbyrdes Krig, hvorunder den Stærkeste, Rigeste, mest Begavede o. s. v. gaar af med Seieren, ofte ved ukristelige Maader og Midler af det Slags, ovenfor nævnt, som altid er de forberedende Aarsager til aabenbar Krig. Der er ialfald ikke Rum for den indbyrdes Fred og Broderkjærlighed som hører til Kristenlivet, heller ikke for Guds Naadegjerning som vil føre til Omvendelse og Lydighed under Kristi Lov, fordi det hører til Tiden at være saadan. Udviklingen har her, et stort Forsprang i rent verdslig Henseende; saa de Fleste veed ikke at man har Omvendelse behov.

Der er altsaa ingen snar Overgang fra Døden til Livet mulig, for det store Samfundsliv under de nær-

værende Kulturtilstande. Men det er Grundloven, at Krist skal faa sin Skikkelse i Livet ogsaa her. Ideen er den, at den ny Surdeig skal gjennemsyre, levendegjøre og fornye hele Samfundet, Civilisationen og Verdensriget ved Gudsfolkets Troskab til Kristi Lov, som ovenfor omhandlet. Der maa foregaa en stadig Evolution af nyt Liv fra Kilden, ved Kirken og dens levende Lemmer. Dette er selvfølgelig en Gudssag som ligger langt over de individuelle Interesser i Almindelighed; derfor kræves der ubetinget Lydighed til Kristi Lov, hvilket er en Livsbetingelse i den Grad, at de ufrugtbare Grene dør og borttages fra Stammen ved sin Ulydighed. Logiken er den, at Samfundets Frelse er af større Vigtighed i Guds Øie, end Individets.

Det evige Liv her paa Jorden, har nemlig sin rette udødelige Forstaaelse i Kirken og det store Samfundsliv i Forening: Thi Individet afdør legemlig og gaar bort til de evige Boliger derovenfil, medens Samfundet skal leve og fornyes til uafbrudt Liv, saalænge Krist har sin Skikkelse i Samfundslivet. Denne Rigets Hemmelighed er vitterlig fra Aandens Vidnesbyrd hos Paulus, naar han siger: **„Saa er da Døden virksom i os, men Livet i eder"**. Selvfølgelig mener han ikke aandelig Død, efter saa klare Vidnesbyrd om sin kraftige Omvendelse til Troen, og det store Lys han var begavet med. Hvad havde Menigheden personlig forstaaet fremfor Paulus? Det er den naturlige Død han her hentyder til, som han har en Fornemmelse om, vil indtræde i sin Tid. „Livet" som han taler om, er virksom i Menigheden, har sin Hentydning til det evige Samfundsliv.

Vidnesbyrdet taler her, til de levende Kristne af enhver Tidsalder.

Her opdager vi Vigtigheden af en uafbrudt Lydighed til Kristi Lov i Kjærlighedsbudet. Den ny Surdeig maa, med Tiden, bringe Liv i alle de tørre Ben, Profeten Ezekiel saa, ligge spredte udover Jorden, hver for sig. Den maa blive en Kraft til at kunne overføre det store Samfundslegeme af verdslig Natur, fra Døden til det evige Liv. Guds underfulde Kjærlighed og store Formaal i Krist, kommer for Dagen derved. Han sørger mere for Verdens Frelse og Rigets Bestaaen i sin rette kristelige og udødelige Karakter, end for det kristelige Individ som er bare et Aandepust at regne, i Forhold til Samfundet. Sparer intet Offer af aandelige Kræfter — endog ikke sin eenbaarne Søn — forat denne hans faderlige Vilje skal fuldkommes. Paa den anden Side sparer han heller ikke de fremmede Kulturskabninger som han selv ikke har plantet; endog den nyere Tids kulturelle Tilstande maa i sin Tid falde, forat give Plads for Sandhedens Lignelse som skal vare evindelig.

* * *

Skal der bygges paa Grundvolden, og dette ligger nær til Sagens Natur, vil Udviklingen foreløbig føre i Retning af Selvfornedrelse: Hvis vi for Ex. betragter Krigen som et Værk af den Onde, som staar Guds Formaal imod, og de krigførende som Redskaber i den Ondes Haand, ved Hovmod, Selvraadighed, Avind, Uforsonlighed o. s. v., som alt er den Ondes Sæd i Livet, vil det ligge logisk nær til Kristi retfærdige Ver-

densstyrelse, at Krigen foreløbig bliver et kraftigt Middel forat bringe Statsmagterne til kristelig Selverkjendelse og Gudsfrygt, for ikke at sige Ydmyghed. Naadens Grundvold ligger i det Lave, hvor Gud er alt, Mennesket bare hans Hænders Gjerning, Forvalter eller Redskab i hans Haand til at gjøre det Gode. Men Følgen er en frigjort Samvittighed for Gud. Krigen derimod er saare moralsk fornedrende endog for de Seirende, paagrund af de umenneskelige Maader og Midler hvorved den foregaar. Alt dette har en moralsk fornedrende Virkning i Livet, som det ikke er let at frigjøre sig fra; man maa ty til Bod og Omvendelse i det Store. Lad dette være Bevis for, at Hensigten helliger ikke Midlet her. Ingen er praktisk tvungen til at gjøre det Onde forat det Gode skal komme frem derved. Det er bare Gud som kan bruge det Onde i god Hensigt for Ex. til at bringe Magterne til Selvfornedrelse og Ydmyghed under hans vældige Haand. Her er altsaa den negative Maade, Gud bruger forat gjøre Verdensriget tilgjængelig kristelig Indflydelse.

Regner vi Kirken ind med i Krigens moralske Fornedrelse, hvilket er Tilfældet i høi Grad under den nærværende Verdenskrig, kan Resultatet blive virkelig Ydmygelse og Omvendelse i stor Skala. Kirken er Tidens og Nationernes vaagne Samvittighed. Vægten af moralsk Ansvar vil altsaa foreløbig hvile der. Ikke bare med Hensyn til Overtrædelse af Fredspagten, men ogsaa for Misbrug af de aandelige Vaaben — Fredsmidler — den har faaet i Forvaltning af Fredsfyrsten, hvilke er de kjødelige Vaaben langt overlegne. Vi erindrer her,

Aandens Frugt, som den gode og ufeilbare Sæd i Livet, ovenfor omhandlet. Sandhedens Kraft i Gudsriget ligesaa, hvorom alting i Verdensriget maa dreie sig, som følgerigtig Orden af Aarsag og Virkning. Det er de herskende ukristelige Tilstande i Tiden, som forstyrrer den givne Ligevægt mellem Nationerne. Denne Ligevægt kan frembringes og opretholdes kun ved at udøve det Gode fra Gud; altsaa ved Lydighed til Grundloven, at Krist faar sin Skikkelse i Samfundslivet. Equity er her indbefattet, eftersom hans Styrelse i Livet og Verdensriget er grundlagt paa Sandhedens Retfærdighed.

Fjerde Kapitel.

Vi er fra de foregaaende Kapitler, komne til Klarhed i tre Hovedpunkter af Emnet, nemlig: Først at en almindelig Verdensfred er en Gudssag fra Begyndelsen, som praktisk, maa gjenoprettes paa Sandhedens kristelige Grund i Ordet og den ny Pagt. Dernæst at Krigen er en stor Samfundssynd som driver Folkene inden Kristenheden, bort fra Gud, indtil der sker Bod og Omvendelse, ifølge hans Veiledning i Ordet, til den ufrelste Verden individuelt forstaaet. Dernæst at der kan ikke oprettes nogen varig Fred blandt Nationerne, grundet paa de gamle politiske Forudsætninger af Statsmandskunst, arbitrary Fredstribunal og Diplomatisk Kraft. Vi forbigaar her, den politiske Verden udenfor, som ikke

har noget Fredens Ideal derovenfra; eftersom Fredssagen ingenlunde er et nyt Evangelium, men logisk forstaaet, et nyt Trin i den kirkelige Udvikling. De ukristne Nationer var forresten ikke betroet Gudsrigets Forvaltning, heller ikke har den ny Fredspagt den samme Gyldighed for dem; og følgelig har de heller ikke moralsk Ansvar for Gud i den Henseende.

Aandens Vidnesbyrd i denne Bog saavelsom fra andre kristelige Hold i Retning af Fredssagen, gjælder altsaa foreløbig bare Kristenheden. Tiden er kommen, da Gud venter at finde mere Aandens Frugter hos Kristenfolket end før, mere Fordomsfrihed og kristelig Toleranse o. s. v., altsaa modne for at kunne samle sig omkring Fredssagen som den ene store Fællessag. Der er, som bekjændt, delte Interesser og Anskuelser nok i rent religiøs Henseende — ved de mange forskjellige Trosbekjændelser — som ikke kan rokkes, og der er nu heller ingen Bevægelse oppe i den Retning. Fredssagen derimod, er bleven en fælles Samvittighedssag for de Vaagne, baade til Omvendelse fra en død Verdenspolitik og som Redningsmiddel til at undfly en kommende Vrede og fælles Straf over Krigssynden. Motivet for et nyt Fremskridt i Udviklingen, er altsaa imperativt tilstede i Tidens frygtelige Tilstande. Men der kræves en fælles Samvirken fra kirkeligt Hold forat kunne frembringe et praktisk Resultat i rette Tid.

Der kan arbeides frem til Maalet her, fra tvende forskjellige Hold: Først, ved Gudsfolkets Samhold og Troskab til Hovedet; altsaa under Forudsætning af at Kirken er Tidens og Nationens vaagne Samvittighed

for Gud. Hver Kirkeafdeling maa isaafald, tage Initiativet, ved at predike Bod og Omvendelse fra Krigssynden; ligesom man gjør til Vækkelse og Omvendelse i individuel Forstand. Der kræves virkelig ny Omvendelse her endog for de Omvendte; ikke bare fra en nedarvet tusindaarig Forsømmelse, men ogsaa fra den gamle Intoleranse og Egenkjærlighed som neppe række udenfor Samfundet, end sige udover Landets Grændser. Gud gjengjælder Fædrenes Ondskab paa Efterkommerne, hvis der ikke sker ny Omvendelser. Han har givet de Troende Magt til at samle sig omkring Fredssagen, fordi det hører naturlig hjemme med den ny Skabelse i Samfundslivet, hvori alle ved Daaben er indlemmede. Aandens Fred og Fredspagten begynder derved at træde ikraft individuelt, hvilket er ovenfor omhandlet. Man har altsaa her, Vidnesbyrd fra Erfaringen, om en gjenfødt Delagtighed i Fredssagen, universalt forstaaet. Resten vil ske ved et større Syn paa Frelseren, hvilket bringer for Dagen hans store Egenskaber som Fredsfyrste over hele Kristenheden. Fredssagen maa foreløbig realiseres nationalvis forat der kan arbeides i Harmoni med Støtte fra politisk Hold.

De som holder fast ved de gamle Synsmaader som gjør Krigen moralsk berettiget og politisk nødvendig, maa betragtes som falske Profeter og falske Vidner om Sandheden. Enhver har Lov til at være intolerant hvor Sagen indeholder Alternativet, Sandhed eller Vildfarelse. Lyset har ikke Samfund med Mørket; følgelig maa der blive en afgjørende Forskjel og dito

Standpunkt, for eller imod. Overgangen fra Mørket til Lyset vilde ellers ikke være praktisk mulig.

* * *

Hvis det Uventede skulde hænde, at Kristenfolket ikke formaaede at samle sig om Fredssagen i den Udstrækning som det kræves for et praktisk Resultat, maa det ske fra politiske Hold. Alternativet foreligger saadan, fra det skarpt afdelte Forhold som tildels existerer mellem Kirke og Stat. Betingelserne for Sagens Realisation fra rent politisk Hold, er omhandlet i et foregaaende Kapitel; men begge Alternativer fører praktisk ind paa samme Snarvei til Fristaden, hvor Blodhævneren ikke kan trænge ind med ny Krigserklæringer. Forskjellen ligger bare deri, at Kirken har Fortrinet her, som selvskreven Fredsmagt paagrund af sit høie Kald og naturlige Livsforhold til Fredsfyrsten. Men nok herom hvis den ikke formaar.

Staten er, paa den anden Side, organiseret for at representere Landets politiske Interesser — Fredssagen indbefattet — og naturligvis den ene Magt som kan give Sagen grundlovmæssig Kraft. Det vanskelige Punkt er her, at bevæge Folket og Statsmagterne til at handle i Overensstemmelse med Guds specielle Veiledning til Fred. Det kunde ske under Paavirkning af imperative Omstændigheder af en kommende Vrede, da alt som har Aand maa ydmyge sig for Gud. De som har politisk Fremtidssyn med Omsorg for de kommende Slægter, maa grue for at overlade Statsstyrelsen og Verdenspolitiken til Efterkommerne, i Krigstilstand. Nationens Fremtid er saa at sige grundløs og usikker

saalænge alt er bygt paa det bevægelige Element i den menneskelige Natur og i Begivenhedernes politiske Gang. Dertil har man paaført de kommende Slægter for længere Tid, en kolosal Statsgjæld stiftet ved Krig; der kommer mere til, her, som Faa eller Ingen aner. Nok herom indtil man faar se.

Hvad bedre og sikrere Arv kunde man efterlade til de kommende Slægter til Betryggelse af Nationens Fremtid, end en uforanderlig Fredspagt med Gud, indført i Landets Grundlov? Der er nok af opløsende Elementer paa det rent politiske Omraade, som Følge af en herskende aandelig Død i Samfundslivet. Man opdager ikke saa let denne farlige Tilstand, førend det kommer til Prøve i Livet, undtagen man tror Aandens Vidnesbyrd. Det er ikke den rette Patriotisme som gjør Opofrelser for Krig og Krigsrustninger; fordi alt dette, moralsk undergraver Nationens Fremtid og vedligeholder den gamle Tilstand af aandelig Død i Politiken. Den rette Patriotisme bestaar i, at forene sig med Guds Formaal ifølge den ny Pagt, som praktisk indeholder Nationens fælles vitale Interesser i høieste Grad, især som Fremtidssag maaske indtil Verdens Ende; hvilket er ovenfor omhandlet angaaende det evige Samfundsliv. Erfaringen bekræfter at endog de store Kulturfolk magter ikke at forberede sin bedre nationale Skjæbne som Fremtidssag, fordi Gud var ikke med. Det politiske Liv dør, som Regel, en naturlig Død, med næste Generation. Samfundsaanden materialiserer i døde Formaliteter og individuelle Selvinteresser, alt paa Bekostning af Nationens Livskraft.

Ingen veed hvad som kan indtræde hos en Nation i Fremtiden, undtagen de som gik i Pagt med Gud, som for Ex. Patriarkerne. Pagten gik her, i Arv fra Slægt til anden; hvilket medførte et uafbrudt nationalt Liv i Gud, saalænge Folket var tro. Den ny Fredspagt er oprettet paa samme udødelige Principer, men meget mere betryggende; eftersom Nationen derved kommer ind under Kristi retfærdige Styrelse. Der er profeteret hos Esaias, om en ny patriotisk Tidsalder, da **„Gud vil vende Fædrenes Hjærter til Børnene"** o. s. v., hvilket vil betegne en almindelig levende Interesse for Samfundets Fremtid baade i Kirke og Stat; altsaa det stik modsatte til de gamle Tilstande, hvor alt er anlagt paa at Efterkommerne skal følge i Fædrenes politiske Fodspor. Idealet — Guds Formaal — tabes afsyne i sidstnævnte Tilfælde og den fælles patriotiske Aand dør bort gradvis. Faren for Demokratiet i den nyere Tid, ligger deri; hvilket vil ende med sikker Død, hvis man fortsætter i Fortidens Spor, med Krig og Krigsrustninger.

En national Fredspagt oprettet med Gud kan ikke materialisere i død Form. Sagen faar en hvis levende — udødelig — Natur ved sin kristelige Karakter som er uforanderlig, fordi Gud er indbefattet; alting i Livet maa omskabes indtil Verdensriget faar sin kristelige Karakter, hvilket dog vil tage lang Tid. Her er Tale om bare ett Punkt som kan realiseres ved en enkelt Lovbestemmelse; som frivilligt Udtryk for den populære Folkevilje. Den samme Gudsfrygtens Aand vilde maaske gaa i Arv til Efterkommerne og bevirke en levende Tilslut-

ning til Fredspagten som en uforanderlig Paragraf i Landets Grundlov. Vi erindrer her — som ovenfor nævnt — at Sandheden har en hemmelig skabende Indflydelse paa Aandslivet, hvor den faar træde ikraft ved et ret Troskabsforhold.

Man er ikke kommen derhen, at Nationernes Fremtid kan bygges paa Religionens Sandheder idetheletaget, eller med andre Ord, paa Kirkens kristelige Autoritet, hvilket er Tingenes rette Orden. Der er Religionsfrihed i de fleste demokratiske Lande, som for Ex. Amerika, bekræftet som Fremtidssag, i Landets Grundlov. Dette kan muligens medføre at en fritænkersk og gudløs Slægt kan blive de Styrende i Landet. Friheden er her praktisk ubunden, men ingen moralsk Betryggelse for Landets Fremtid. Samfundets aandelige Død vilde snart vise sine Virkninger i Politiken syv Gange værre end før, og maaske føre til Opløsning. Fredspagten, som Grundlov, vilde ialfald blive en tilsvarende Modvægt til Religionsfriheden og langt mere moralsk berettiget; thi Ingen har moralsk Frihed til „at tænke anderledes — i Religionen — end som Guds Ord", siger Skriften. Vi skal her holde os til den politiske Side af Sagen: Fredspagten vilde her begrændse Friheden hos de Styrende til, ikke at styrte Landet i en ødelæggende Krig.

Det maa medgives her, hvilke velgjørende Virkninger de forskjellige luthersk
e Kirkesamfund — hvoraf nogle er indstiftede af fattige Indflytterfolk — har haft paa Amerikas nationale Skjæbne indtil idag. Disse er Landets bedste Patrioter, uden at de selv vidste det. Alt dette foregaar frivilligt og ved frivillige Penge-

gaver, uden noget væsentlig pekuniært Statsbidrag. Selvfølgelig er der intet Upatriotisk ved Sagen, om dette fælles grundlæggende Kulturarbeide tildels foregaar i et fremmed Sprog. Den saakaldte Bindetegns Amerikanisme binder her den unge Slægt til Pligttroskab og Kjærlighed mod det ny Fødeland. Der lægges individuelt, en kristelig Grundvold hos den opvoksende Slægt, hvilket naturligvis maa være moralsk betryggende for Landets Fremtid: Det er Naturlov at Sæden bærer Frugt efter sit Slags, og den samme Lov indbefatter det aandelige Kulturliv i særlig fremtrædende Grad. Mere herom senere.

* * *

Nogen maa til en Begyndelse gaa foran ind i Fredspagten og Fristaden; ligesom i alle foregaaende Trin i Udviklingens Levnetsløb. Initiativet er her given derovenfra, som om det var en ny Lydighedsprøve for hele Kristenheden. Sagen maa tiltrædes nationalt ved Folkets frivillige Tilslutning o. s. v. som ovenfor paapegt. Resten kommer af sig selv. Guds Fredstanker har her, som ellers, en hemmelig Kraft til Frigjørelse fra de gamle Vildfarelser som har bundet Folkene i ukristelige nationale Tilstande. Endog Krigsrustning for Fredens Bevarelse og Landeværn er helt forkastelige, eftersom det har vist sig at Ideen om en væbnet Fred, er bare en Fristelse hvorved den Onde faar Udsættelse indtil han faar Tid til at forberede Krigen paany. Lad den Grundregel engang blive forstaaet, at **de som forbereder sig for Krigen, har ingen Magt over Freden;**

de er moralsk fordømte til Krigen, fordi de ikke troede. Forresten ligger det i Sagens Natur, at Ingen vil kultivere Fredens Sæd eller Principer i Livet, med den rette Aarvaagenhed, hvis man underforstaaet bygger paa Vaabenmagten og anden fysikal Overlegenhed.

Oplysningen kræver at der maa være en national Samvittighed med Ansvarsfølelse og Tiltro til Gud. Ialfald er det en grov Nationalsynd, hvor et kristent Folk ikke vil at Fredsfyrsten skal regjere over sig. De saakaldte Vredens Tider som periodevis indtræder i den kristne Tidsalder, har sin Aarsag i hvad Skriften kalder, „Lammets Vrede"; betegnende for Kristi retfærdige Domme og Styrelse af Begivenhedernes Gang: **Fører dem frem, som ikke vilde at jeg skulde regjere over dem, og slaar dem ihjæl for mine Øine"**, siger Dommeren, paa Forhaand. Dette gjælder praktisk, den nyere Tid, hvor Fredens Evangelium er almindelig kjændt og forstaaet; og det foregaar ved Krigens voldsomme Haand. Denne Verdens Fyrste fører Kristenfolkene frem paa Valpladsen forat ihjælslaaes, som Følge af Ulydighed og Selvraadighed, hvorved de var komne bort fra Hyrdens Ledelse. De som fra Erfaringen har opdaget Frelserens store Hjærtelag, har vanskelig for at tænke sig ham som Hævneren og den retfærdige Dommer, fordi de ser bare den ene Side af Sagen. Den andre Side er en Gudsrigets Hemmelighed som er kjændt kun af de Udvalgte. Men lad dem give Agt paa ham, som den **„fortærende Ild"** ligeoverfor sine egne Lemmer, og man vil forstaa hans Nidkjærhed mod de Gjenstridige, naar Hevnens Dag periodevis indtræder. Deri maa man

søge Grunden for at der ikke sker Bønhørelse, naar Kirken gaar i Fællesbøn om Fred, om Velsignelse over Jorden o. s. v. midt oppe i Vredens Tid: Der er store nationale og politiske Synder som ikke er retfærdiggjorte ved Lydighed til Majestætens Vilje. Guds Aand forklarer dette hemmelige Punkt, hos Esaias, hvor det hedder: **„Naar I udbrede eders Hænder** — Tegn paa Fællesbøn — **skjuler jeg mine Øine for eder; om I end bede meget, hører jeg ikke; thi eders Hænder er fulde af Blod".** Det hedder videre, som Tegn paa at Profetien hensigter til den kristne Tid: **„Tvætter eder, renser eder, tager eders Idrætters Ondskab bort fra mine Øine, holder op at gjøre Ondt!"** Denne Tvættelse og Renselse bestaar — nationalt forstaaet — i en formelig Delagtighed i Forligelsen og Fredspagten med Gud, som om det var en individuel Samvittighedssag.

Det maa betragtes enten som en topmaalt Vildfarelse eller en strafværdig Selvraadighed, naar et kristent Folk ikke vil følge Hyrdens Veiledning til Fred i sin nationale og internationale Politik. Kirken har nu engang ophørt at være Tidens vaagne Samvittighed i politisk Henseende, som Følge af Mangel paa aandelig Kraft. De folkevalgte Politikere er Folkets Tjenere og føler ikke moralsk Ansvar ligeoverfor en høiere Magt end Folkeviljen. Hvor finder man her Nationens Samvittighed for Gud? Den kan ikke, ifølge Sagens Natur, være hos Folket; thi Folket er, kristelig betragtet, som Faarehjorden med eller uden Hyrde; Legemet under Hovedet eller uden Hoved. . Den suverenære Magt er altsaa her, Landets Grundlov, og Ansvaret for Gud, vil

derfor bero paa, om man har bygt paa den ny fælles Grundvold for alt Samfundsliv, som er lagt i Krist.

Ingen maa her bedrage sig selv med den Tanke, at et souvernært Folk havde fri Hænder i sine politiske Anliggender, som det kan forekomme i Lyset af Frihedsprincipet og folkeligt Selvstyre. Der kommer Tider, da der maa gjøres Regnskab for Husholdningen, og da gjælder det om at følge Guds Veiledning til Frelse, ligesom Tilfældet er i det individuelle Liv: „Tager eders Idrætters Ondskab bort fra mine Øine!" Men hvorledes kan dette foregaa under den nyere Tids Regjeringsformer? Her maa man først undersøge Grundvolden, Landets Love og Orden; som om det moralske Ansvar dreiede sig om dette Punkt. Der kan være en ukristelig Grundlov nedarvet fra Hedningetiden, som er en „ond Idræt", i Guds Øie. Een Ting er sikkert, at der er Nidkjærhed for Livets Sandhed aabenbaret i den ny Pagt, hvilket selvfølgelig indbefatter de kristelige Principer særlig gjældende for det politiske Samfundsliv. Der er en brændende Nidkjærhed for denne ny Helligdom, ligesom der var for Loven fra Sinai.

Her anføres et kort Uddrag fra Visdommens Bog, til Bekræftelse af ovenanførte Vidnesbyrd: „Visdommen derovenfra raaber jo til enhver oplyst Tidsalder indtil Verdens Ende, saa her er ingen Undtagelse for noget Folk paa Jorden: **„Hører, I Konger, og forstaar! Lærer, I Dommere over — indtil — Jordens yderste Grændser! Thi Magten er given eder af Herren og Vælden af den Høieste som skal granske eders Gjerninger og ransage eders Raad. Thi endskjønt I ere hans**

Kongemagts Tjenere, have I ikke dømt retfærdigt, eiheller have I holdt hans Lov og vandret efter hans Raad. Frygtelig og hastig skal han komme over eder; thi en streng Dom gaar over Magthaverne. Thi de Ringe faar Forladelse af Naade, men de Vældige skal vældelig straffes. Han, der er Herre over alle Ting, skal ikke frygte Nogens Person, eiheller ræddes for nogen Storhed; thi Liden og Stor har han skabt og lige sørger han for dem alle. Men over de mægtige kommer der en streng Ransagelse."

Hemmeligheden af den givne Ligevægt mellem Gudsriget og Verdensriget lyser frem fra ovenanførte kraftige Bibelsprog. Der er først Tale om at „Magten er given eder af Herren," uden Hensyn til, enten den er lagt i folkeligt Selvstyre eller i en mere authokratisk Regjeringsform; i begge Tilfælde er Magthaveriet en Gudssag og en Gudsrigets Hemmelighed som **ikke er** kjendt af de Vantro. Sagen er den, at Almagten tilhører Gud alene baade i Smaat og Stort. Derfor maa alt Magthaveri privat og offentlig, i Kirke og Stat, dreie sig omkring Guds Vilje aabenbaret i Krist. Hvorfor skulde der ellers komme en streng Dom over Magthaverne, hvis de var komne i Besiddelse af sin Magt tilfældigvis? Svaret ligger i Lignelsen om de betroede Pund, den utro Forvalter o. s. v. Men, Ingen forstaar denne Livets Hemmelighed, førend man kommer til Troen. Vi erindrer her, Jesu Ord til Pilatus: **„Du havde aldeles ingen Magt over mig, hvis den ikke var givet dig derovenfra."** Men Folket havde egentlig Magten her, til at overgive ham til den øverste verdslige Domstol, derfor havde de end mere Synd.

Der er især to Punkter fra ovenanførte Skriftsprog, som kommer til Overfladen i enhver kristelig Tidsalder: Først, Nidkjærheden mod alt Magthaveri eller Udøvelse af Styrelsen, hvor Selvet træder i Guds Sted. Det er farligt at ville tilegne sig det som tilkommer Gud alene. Man mærker sig her, hvor helt forskjelligt Sagen stiller sig med det kristelige Samfundsliv — Kirken saavelsom Staten, hvor alt er grundlagt paa Naaden, Fredspagten, Kjærlighedsbudet o. s. v. Nidkjærheden ophører, idet at Livets Sandhed faar komme til sin Ret ved en kristelig Erkjændelse og Tro; nemlig, at al Magten og Æren tilkommer Gud og Lammet. Det hører til Naaderigets Orden at „den Ringe faar Forladelse af Naade“. Og man faar mere end det: Guds Kraft er først da, bleven en levende Kraft til et nyt Liv i Troen paa Ordet, og til at skabe det rette System i Samfundslivet; saa alt kommer frivilligt ind under Kristi Styrelse. Intet kristelig oplyst Folk kan komme bort fra dette store Punkt — Gudsriget — hvorom alting i Verdensriget er bragt til at dreie sig, uden at komme ind under Nidkjærheden.

Dernæst har vi det Faktum, at Magthaverne af ethvert Slags, maa, til sine Tider, gjøre Regnskab for sin Husholdning. Dette er en af Rigets Hemmeligheder som vanskelig kan forstaaes udenfor Troens Lys; hvilket gjør at de vantro Forvaltere ikke venter sin Herre i dette Anliggende. Man opdager som Regel ikke det betroede Pund her. Men Visdommen kaster Lys paa Sagen, naar det hedder: **„Men over de Mægtige kommer der en streng Ransagelse.“** Udtrykket „Ransagelse“ er beteg-

nende for et strengt Regnskab hvorved hele Husholdningen er undersøgt og prøvet indtil Detaljerne. Politisk forstaaet gjælder dette Folkemagten og Folkestyret saavelsom Kongemagten og Authokratiet. Her er en gammel Sandhed som ikke faar komme til Anvendelse i det politiske Liv, derfor kræves det, at vi betragter Sagen i det ny Lys.

Lad os her gaa ud fra, at det er Husets — Verdens — retmæssige Herre selv, der kræver Regnskab for Husholdningen. Der er meget, han regner for Sit, naar det kommer til Opgjør for Kristi Domstol, hvor alt bedømmes i det ny Lys: „Hvad har du som du ikke har modtaget?“ siger han til sine vantro Forvaltere. Deraf følger at alt det man har, hører Gudsriget og Universalarvingen til. Her er nærmest Tale om Magten, og denne er en ukjændt Kvantitet i Livet, saalænge Selvet stiller sig i Guds Sted. Men Almagten tilhører Gud og indbefatter følgelig alle de Magter som udgjør de væsentlige Faktorer i Kirkens og Statens Styrelse, fra det mindste til de store fremragende Embedsposter, fra en enkelt Stemme af Folkeviljen, til det knusende populære Flertal. Det er egentlig om Magtens rette Brug, Regnskabet dreier sig. Magthaverne har som oftest, fri Vilje i den Henseende, og det skjæbnesvangre Punkt ligger deri: „Nidkjærheden er foraarsaget derved, at Magten bruges i Uretfærdighedens Tjeneste.“

* * *

Det folkelige Selvstyre for Ex. begynder som en Fredsmagt i kristelige Hjem, Menigheder, Kommuner

o. s. v. Fredens Flod som udgaar fra Gud, maa gjennemstrømme Livet paa denne Maade, forat naa Maalet. De Magthavende har Magt til at udtørre denne betroede Skat ved krigerske Forberedelser og fiendtige Hensigter. Kort sagt, det ender med Krig og uretfærdige Voldshandlinger. Og der er mere som hører til Husholdningen end dette: Landets Formue er, i en hvis Forstand, Guds Formue, dets Sønner er nærmest Guds Børn. De Magthavende har ifølge Landets hedenske Grundlov, Magt over begge Dele. De gaar frem i Selvraadighed og ofrer disse gudsbetroede Ting paa Krigens Alter, eller med andre Ord, i Uretfærdighedens Tjeneste.

Nu er det en bekjændt Sag for alle Rettroende, at Verdensriget er underlagt Kristi retfærdige Domstol, af Faderen; som en logisk Følge af Forligelsen og Guds Formaal til Slægtens Gjenopreisning. Fredsfyrsten er bleven en Pagtens Midler for Verdens Bestaaen, eftersom alt var under Vreden og Dommen førend Forligelsen var fuldbragt: **„Jeg vil gjøre dig til en Pagt for Hedningerne indtil Jordens Ender,“** siger Profetien om ham. Meget mere saa, for Kristenheden. Men alt dette kræver at Retfærdigheden stadig maa komme til sin Ret; fordi Guds Styrelse er grundlagt paa Retfærdighed. Man har Beviser for denne Gudfrygtens Hemmelighed, under Kristi Kongedømme, fra det individuelle Liv, hvor der kræves Omvendelse og Tro forat „undfly den kommende Vrede“, som Døberen profeterende betegner Kristi Kongedømme. Man mærker sig her, hvilken afgjørende Forskjel der existerer mellem Fortiden

og den ny kristelige Era. Ordet er bleven Gud til Frelse og Dom, ligesom det var i Begyndelsen. Loven er bleven en levende Kraft til Dom over al Uretfærdighed i Livet, over al Misbrug af Magten, Naadegaverne og Guds Formue o. s. v., alt som Følge af at Gudsriget er kommen nær og hans evige Vilje traadt ikraft, hvorom alting herefter maa dreie sig.

Gudfrygtens Hemmelighed bestaar deri, at der taales ikke andet for Guds Aasyn, end det som har Kristi Lignelse i Lydighed til Faderens evige Vilje, hvorved Gud faar Æren. Men dette gjælder ikke bare det individuelle Liv: Paulus profeterer om, at **„al Magt, Myndighed og Vælde** — som ikke staar i underordnet Forhold til Kristi Vilje og Styrelse — **skal tilintetgjøres ved hans altformaaende Kraft til at lægge Fienden under sine Fødder".** De Troende har let for at glemme dette store Moment i Tilværelsen, fordi man mærker ikke altid den usynlige Haand, virksom i at fuldbyrde Dommen. Guds Langmodighed overgaar ogsaa, al menneskelig Forstand, i enhver Henseende, og saaledes her. Naaden ligger i Tiden, hvor Lyset er aabenbaret, medens Vredens Tider indtræder periodevis, naar faa eller ingen af de Styrende i Verden, venter at Herren har noget med Sagen at gjøre; hvorfor de heller ikke frygter for hans retfærdige Domme. Nogle udsætter Tanken om Regentskabet, til den yderste Dag, forat tilfredsstille en ond Samvittighed. Imidlertid kan Historien fortælle om mange frygtelige Tider, da der praktisk maatte gjøres Regnskab for Husholdningen baade i Kirke og Stat.

* * *

Ovenanførte Grundsandheder er fremholdt i Forbindelse med Emnet, forat Læseren kan faa et bredt Syn paa Guds Fredstanker i Krist. Der behøves et stort Lys forat kunne fatte de store Træk af Guds Naadegjerning, som for Ex. Kristi ophøiede Kongedømme og Magt til at gjøre Indgreb i Begivenhedernes verdslige Gang. **„Den store Gudsfrygtens Hemmelighed"**, som Paulus kalder Kristi Herlighed, var skjult for den politiske Verden. Derfor vover de mægtige i Verdenspolitiken at gaa frem i Selvraadighed paa egne Veie, som om Gud ikke var til. Megen Ulykke og Uretfærdighed er skeet i Verden, som Følge deraf. Kristenfolket har ladet sig forvilde af Mørket i de gamle Tilstande og et indsnevret Livssyn, saa man fatter ikke de store Træk af Kristi Hemmelighed og Rigets Anordninger.

Lad os her, dvæle lidt nærmere ved Betragtningen af hvad den ny Gudsfrygtens Hemmelighed har med Fredssagen at gjøre idetheletaget: Kampen for Tilværelsen er saa forskjellig, naar man ser Sagen fra et verdsligt Synspunkt, hvorved alt bedømmes i Fornuftens Lys. Der er sekundære Aarsager af kjødelig Natur, som maner til uafbrudt Kamp. Hvis de Kristne her, kommer bort fra Troens faste Stad, Rigets Anordninger og det ene Fornødne, vil man straks komme bort fra den banede Vei. Tilværelsen bliver en virkelig Kamp for verdslige Ting eller det daglige Brød, baade med Liv og Sjæl. De verdslige Omsorger og Beregninger har en forstyrrende Indflydelse paa Aandslivet. Den givne Ligevægt — Gud og Verden — hvoraf Freden altid er betinget, forstyrres; der er neppe Fred med Gud, end

sige indbyrdes Fred i Familien og Samfundslivet. Denne forfængelige Livskamp gaar over til de store Grene af Næringslivet og derfra til det nationale og internationale Liv, i Form af politisk og national Økonomi med utrættelig Konkurranse om de store Fordele. Alt dette har en naturlig Tendens til at forstyrre den givne Ligevægt af Gudsriget og Verdensriget — og dermed Verdensfreden; hvilket er et formanende Tegn paa det Unaturlige ved Tilstanden.

Grundvolden for de ny kristelige Tilstande, til Befrielse fra den forfængelige Side af Livskampen, er lagt i Krist; siden det er et besluttet Raad hos Gud, at der skal bevares Fred, som det hedder i Profetien. Den ny Fredspagt vilde ellers være praktisk umulig. Men Sagen er betinget af Troen paa Ordet og det Ufeilbare i Forsynets Orden; saa det er selvsagt at Kirken maa her, gaa foran og tage afgjort Standpunkt paa kristelig Grund. Den „**banede Vei**" er her allerede lagt for Gudsfolket; ligesom Fredspagten med Gud allerede er oprettet med dem i Forligelsen, det gjælder altsaa bare om at betræde Veien, holde Pagten o. s. v. Verden vil komme efter, saasnart den opdager de store lykkelige Fortrin, som ligger deri. Der er forresten et hemmeligt System tilstede i det ny Samfundsliv, som er bleven til ved Guds skabende Haand, hvilket medfører en naturlig Fuldkommenhed fra Ophavet, som praktisk udelukker al Konkurranse om Levebrødet, verdslig Ære, Rigdom og Magt. Dette er mere udførlig omhandlet i et større Verk som vil udkomme senere.

Gudsfrygtens Hemmelighed maa først komme til sin

Ret i de Troendes Liv. Sagen bestaar væsentlig deri, at Guds Majestæt er aabenbaret i Sønnen, til Frelse fra alt som er Mennesket imod; den forfængelige Livskamp for Tilværelsen indbefattet. De som ikke tror Sønnen i dette Punkt, skal ikke se Livet — Faderens Kjærlighed og Forsyns Godhed — hvorfor de er ligesom fordømte til at kjæmpe med Dyret i de gamle vantro Tilstande. Sagen dreier sig her, om at Guds Vilje maa have Fremgang i Livet, til Fredens Bevarelse, saa der er neppe Rum for Argumenter, uden til Belysning af Sagen. Vi er maaske naturlig tilbøielige til at fæste Blikket paa Frelserens legemlige Ringhed og faa et feilagtigt Syn paa hans guddommelige Storhed. Der var liden Gudsfrygt for Mesteren hos hans egne Disciple, indtil deres Øine blev aabnede ved hans Opstandelse og store Magtfuldkommenhed ved Kraftens Høire. **„Herren er bleven Konge, Folkene bæve"**, hedder det i Salmen om Kristi Kongedømme og retfærdige Styrelse i Verden. **„De skulle prise dit Navn, det store og forfærdelige"** o. s. v. Her profeteres om Kristi Navn. Dette vil antyde at den rette levende Gudsfrygt er kommen til senere, som Følge af et større Lys, hvad Gudsfolket angaar, og som Følge af usædvanlige Vredens Tider over Verdens vantro Væsen, saa Folkene bæve af Gudsfrygt.

* * *

Som Sagen stiller sig for nærværende, da det er en Livssag for Gudsfolket, at faa et ret Syn paa Kristi Hemmelighed som Fredsfyrsten og som den, der er given al Magt i Himlen og paa Jorden, er det først nødven-

digt at have en levende Erkjændelse af Menneskets egen naturlige Tilstand i Almindelighed, i Modsætning til Frelserens Storhed. Gud har fornedret sig selv i menneskelig Skikkelse forat komme nær til Menneskene paa Frelsens Vei. Hans Almagts Herlighed, Hellighed og Majestæt er skjult for al menneskelig Forstand, under Skabningens ringe legemlige Skikkelse. Det er bare hans Fredstanker og faderlige Kjærlighed som kommer for Dagen i Frelseren og det store Frelseværk som grundlagdes ved ham. Forudsætningerne er her klart nok, at alt skal lykkes, alle blive forligte med Gud, ved en personlig Delagtighed i Naaden og at alting i Livet skulde blive nyt, efter Sandhedens Lignelse. Kort sagt, et nyt Frafald fra det sidste Redningsmiddel, var neppe logisk forenligt med hans fuldkomne Frelseplan.

Der er visse Tider særlig svangre med Tendenser til Vantro og Frafald, da Guds Naadegjerning foregaar i Retning af Kirkens Opdragelse i Gudsfrygt. Begivenhedernes Gang i Verden, vidner aabenbart om Kristi retfærdige Styrelse ved Kraftens Høire. Han er ikke bare det milde, sagtmodige Guds Lam som bar taalmodig al uretfærdig Behandling. paa Jorden, han er Gud i Retfærdighed, Dom og ubegrændset Kraft til at fuldbyrde Dommen; saaledes som der er skrevet om ham i Salmernes Bog og hos Profeterne. Alt dette er frygtindbydende for dem som er komne til Sandheds Erkjændelse af egen naturlige Tilstand, og paa samme Tid betryggende for Troen. Det er selvsagt at Gudsfolket føler sig mere betrygget ved Troen paa Ordet og Pagten, naar de ser at deres Hyrde er Gud og at alting virke-

lig er underlagt hans retfærdige Styrelse. Livskampen dreier sig ikke længere om kjødelige Formaal, men om det ene Fornødne — Gudsriget — som er bleven den faste Sted for hele Tilværelsen. Den gamle Konkurranse om Levebrødet, Næringssorger o. s. v., som alt bærer Sæden til Ufred, Misundelse, Had og Fiendskab, behøver ikke længere gribe forstyrrende ind i Hjærtefreden. Her anføres et andet Karaktertræk af Kristi Styrelse, som særlig gjælder Kirken og de ny Tilstande idetheletaget, og vidner om en underfuld Tryghed i Tilværelsen, som Verden med al sin Jagen efter alt og intet, ikke kan opnaa:

„Herren er bleven Konge, har iført sig Høihed; Herren har iført sig og omgjordet sig med Styrke og Jorderiget staar fast, det rokkes ikke." „Jorderiget" vil her betegne Familien, Kirken, Staten og Verdensriget idetheletaget. Det er vanskeligt i en lidet-troende Tid som vor, at danne sig de rette Begreber om Gudsriget i Kraft; saaledes som det maa fremtræde ved sin endelige Seier over Verden. De profetiske Lysglimt fra det gamle og ny Testamente vil som Regel, give de mest helstøbte Billeder af det ny Liv og de nye Tilstande, hvori Gudsrigets ydre Skikkelse og Kraft bestaar. Hvis vi gaar ud fra at alt dette er forberedt i Forligelsen, i Evangeliet og Aandens Naadegave, vil vi finde at dets gjenfødende og skabende Kraft er væsentlig tilstede til enhver Tid. Man behøver ikke vente at noget Nyt skal ske fra Guds Side. Det er en Forandring af Livssynet og Gudsforholdet som maa til, forat Riget kan blive en virkelig Kraft i Verden saaledes som Profetien angiver.

Lad os her, gaa ud fra at „Herren“ — Krist — allerede baade er bleven Konge og har iført sig Høihed, idet alle Ting ere ham underlagte til Frelse, Retfærdighed og Dom. De Vaagne kjænder Aarsagen for at hans Kraft til Frelse foreløbig ikke er gjældende ligeover den vantro Verden; **han „udbredte sine Hænder den ganske Dag** — Naadetid — **til et gjenstridigt Folk“.** Altsaa forgjæves. Men hvorfor er ikke hans Høihed og overvættes Kraft som Fredsfyrsten og Hyrden for Gudsfolket, gjældende inden selve Kirken? Svar: Aarsagen ligger i en hemmelig Tendens til Selvraadighed og Verdslighed hvorved man delvis kommer bort fra Hyrdens Ledelse. Det ny Liv med sin eiendommelige ny Vandel og ny Kraft faar ikke komme til sin Ret. Paa den anden Side vil den Livslov gjøre sig gjældende, at **„uden mig kunne I intet gjøre“.** Vi har Beviser for hvori Feilen bestaar, naar vi mærker at Guds Naadegjærning baade i den Enkelte og i Samtidens, fører i Retning af Selverkjændelse og Selvfornedrelse. Der er ny Opdagelser ogsaa i dette Punkt, hvor man synes man veed alt. Naadeforholdet medfører at Sandheden om egen Fattigdom, Blindhed og Nøgenhed maa blive vitterlig, forat Kristi Høihed, Majestæt og Kraft kan blive aabenbaret i Troens Lys. Der ligger en hemmelig Drivkraft i en ret Erkjendelse af Sandheden i sin Helhed, som virker Gudsfrygt, Lydighed og en naturlig Bevægelse i Livet, til at samle sig omkring alt som har aandelig Kraft til Frelse. Tænk bare hvilken Kilde af Liv og Kraft der ligger gjemt i Ordet og Fredspagten! Gudsriget træder ikraft naarsomhelst, bare ved et ret Forhold til Sandheden som vidner om Gud og Mennesket.

„Hvorfor kalde I mig Herre og gjør ikke efter mine Ord?“ siger Frelseren, da han vandrede paa Jorden i sin ringe Skikkelse. Grunden til denne skjæbnesvangre Ligegyldighed, er Mangel paa en ret Erkjændelse af hans guddommelige Storhed. Men denne gamle Vildfarelse vil naturligvis falde bort, naar man ser ham i det store Lys, som den, der holder — ikke bare de Troendes — men hele Verdens Skjæbne i sin Haand. Hvorfor skulde ikke Gudsfrygt og Lydighed være de mest fremtrædende Træk i Kristenlivet, naar Sagen stiller sig saaledes? Vi tør ikke her, gaa ud fra den naturlige Tankefrihed og Handlefrihed som kan forekomme at være paa sin rette Plads, fra verdsligt Synspunkt. Det er vitterlig for de Troende, at Ulydighed førte til Død og Fordærvelse fra Begyndelsen og at alle maa gjenfødes til Lydighed under Ordet, forat komme til Liv og Fred med Gud. Men Gudsfrygtens Hemmelighed beror paa Fremgang i Erkjændelse og Tro eller i Lys. Der er fremdeles Mørke over Forstanden hvad de store Sandheder angaar, som for Ex. naar det hedder: **„Mig er given al Magt i Himlen og paa Jorden.“**

Almagten er et vidtgaaende Begreb som indbefatter selve Livets Virksomhed hos Gudsbarnet; Krist lever og virker i sine Lemmer, naar Livets Sandhed er bragt for Dagen. Selvet bliver derved en Usandhed. Ellers kan Erkjændelsen være delt endog hos de Troende; Selvet vil gjøre sig gjældende og være noget af sig selv, hvilket medfører et delt Gudsforhold og en Verden af aandeligt Mørke, Kraftløshed o. s. v, for ikke at nævne den frygtelige Faktum at det strider imod Guds Aand. Kristi

Storhed og Magtfuldkommenhed vil altsaa ikke opdages i Troens Lys, førend Selvet „begraves ved Daaben til Døden“, som det hedder i Daabspagten. Heller ikke kan den rette levende Gudsfrygt komme til sin Ret i Kristenlivet, som det ene bevægende Motiv til Lydighed under Ordet. Thi det er selvsagt at Ingen kan fatte Kristi Storhed ved Kraftens høire Haand i Himlen, hvis man ikke erkjænder hans Kraft i Livet, som ligger nær til den mest enfoldige Opfatning. Dette anføres her, som et Fingerpeg om det Ufeilbare i Guds Naadegjerning, naar han fører sine Børn ned i Selverkjændelsens Dyb. Men det viser ogsaa Maaden hvorved Guds Kraft kan blive virksom i Kristenlivet og Menigheden.

* * *

Naadeforholdet og Gudsrigets gjenfødende og skabende Kraft kan sammenlignes med den første Skabelsens Morgen i Menneskelivet, med den Forskjel at Selvet nu, strider imod Guds skabende Haand, indtil det overvindes ved den ny Lydighedsprøve: Skabelsens Ord kom ned fra Himlen og frembragte af den døde Jordklump en Skabning efter Guds Billede o. s. v. Gudsbarnet er skabt til Lydighed under Kristi Lov, forat det skal leve, virke, elske og bære Frugt til Guds Velbehag, ved Troen paa Guds Ord. Noget væsentlig lignende foregaar ved Gjenfødelsen til Troen; saa det hele er Guds Naadegjerning fra først til sidst. Men det søgte Punkt her, er at bringe Læseren til en ret Forstaaelse af, hvor Gud vil have sine gjenfødte Børn, forat hans skabende Kraft kan faa Rum i Livet. Hvad har de levende Kristne mere

af sig selv og sin egen Kraft end det første Menneske havde af sig selv paa Skabelsens første Morgen?

Man kommer aldrig bort fra dette lave Standpunkt, hvis Krist faar sin Skikkelse i sine Børn. Og Følgen er en levende Gudsfrygt som altid driver til at tage Tilflugt til Frelseren i Lydighed under Ordet; det evige Liv bestaar deri. Gudsfrygtens hemmelige Kraft bliver selvfølgelig et virksomt Middel ogsaa til at overvinde de onde Magter i Verden, som ifølge Profetien, **„skal tilintetgjøres"** ved Kristi retfærdige Kongedømme, hvilket i en hvis Udstrækning foregaar middelbart ved Kirken. Han maa her, praktisk forstaaet, omjorde sig med Styrke i sine levende Lemmer. Og hvis al Magten er given Fredsfyrsten, saa er der følgelig ikke given nogen anden Hersker eller Nation, Magt til at føre Krig. Kirken kan og bør med god Samvittighed tage Standpunkt paa denne Grund, som samlet Fredsmagt i Verden. Læseren mærke sig her, at disse Livets Sandheder ovenfor anførte, endnu ikke er almindelig kjændte, endog blandt de Kristne, trods Sagens kristelige Ufeilbarhed, Kirken maa her staa op og blive Lys, forat Krist kan faa sin Skikkelse i Legemet, og hans hemmelige Kraft blive den ene seirende i Livet.

* * *

Saaledes stiller Sagen sig med Hensyn til den ny Vandel; den rette Maade at være og vandre paa, er en tabt Kunst som maa gjengives de Troende ved Lydighed og Tro. Fredens Bevarelse er betinget deraf, Lyset ligesaa; det ligger i Sagens Natur at de som bærer Guds

Lys i Livet, maa vandre stille, som om enhver fremmed Tanke og Sindsbevægelse havde Magt til at udslukke det. En levende Gudsfrygt er her et virksomt Middel for en ny Vandel som praktisk hører til det ny Liv. Den kristelige Frihed vil som Regel, lede de Troende paa Vildspor i dette Punkt; man føler sig ofte fri nok til at skikke sig lige med Verden som ikke har Lyset. Paulus **„havde Frihed til alt, men ikke alt var nyttigt"**, d. v. s. til Guds Velbehag; det er derom Sagen dreier sig i det ny Liv og den ny Vandel. Følgen af Pauli Logik, er altsaa den, at de Kristne maa bruge sin Frihed til at vælge det som er praktisk nyttigt for Livet og Freden og følgelig til Guds Velbehag; som for Ex. at fremstille sine Legemer — og naturlige Begavelser — som et Gud velbehageligt Offer o. s. v. Det tvungne og regelbundne Liv hører ikke med til Barneforholdet, men Friheden er stærkt begrændset hvor Gudsfrygtens Hemmelighed er aabenbaret. Den trange Vei som fører til Livet — det evige Liv — er bragt for Dagen af Frelseren, som Middel til Frigjørelse fra Verden og den Onde.

Læseren mærke sig her, den store Forandring som er indtraadt ved Overgangen fra Mørket til Lyset, hvoraf følger at alting maa bedømmes i det samme Lys. Gud er ikke bare en Gud langt borte — oppe i Himlen — han er kommen nær, der hvor Gudsriget er kommen nær: Krist er allestedsnærværende i Livet hos sine levende Lemmer. Dette er et frygtindbydende Moment for alle Troende, især hvis man har en levende Erkjændelse af den naturlige egen Fortabthed, fælles for al Skabningen. Der er især to væsentlige Ting som maner til

Gudsfrygt og en stille Vandel, efter man er kommen til Lyset: Først, at man altid er aabenbar for Guds Aasyn i Livet og Samvittigheden; som om man virkelig var kommen ind i Guds Hus, hvor alt er vitterlig for hans Aasyn. Dernæst at de naturlige Anlæg og Begavelser som Mennesket har fremfor Dyret, er betroede Pund som medfører moralsk Ansvar. Det hedder for Ex. om Talegaven at **„Mennesket skal paa Dommens Dag gjøre Regnskab for hvert unyttigt Ord som det har talt."** Det samme moralske Ansvar er uden Tvil, forenet med de andre naturlige Anlæg som indbefatter Gudsbilledet, som for Ex. Viljen og Tankeevnen; der vilde følgelig kræves Regnskab for hver unyttig Tanke, Mennesket har tænkt.

I alle Tilfælde af forskjellige Anskuelser om Detaljerne, er een Ting klart, at der her er noget gjennemgaaende Nyt som kræver at komme til sin Ret. Der vilde blive en streng Økonomi ved Brugen af disse naturlige Naadegaver, hvis de var betragtet som betroede Pund, hvoraf Gud kræver Renter eller Ansvar. Jeg veed, det hører til Livet fra Skabelsen, at Mennesket maa tie forat Gud kan komme tilorde. Det er egentlig bare han, der har Ordet. Tanken ligesaa; thi det naturlige Tankeliv er lagt færdigt i Ordet fra Skabelsen, hvilket er betegnende for Troens kristelige Karakter. Ordet er altsaa det første og sidste naturlige Kulturmiddel; derfor maa Jordbunden renses fra al fremmed Tankesæd førend Ordet kan bære den herlige Frugt som er lagt deri.

Men, der er mere end dette, som viser en epokegjørende Forandring i Maaden at være paa, for Lysets Børn: Bare Erkjændelsen af at man er kommen ind i

Guds Hus ved Gjenfødelsen til Livet, er noget som maner til Gudsfrygt og en stille Vandel i Tankeliv, Gjerninger og Omgang med Andre. Vi gaar her ud fra den lykkelige Faktum, at Gudsriget og Gudsbilledet i minatur Størrelse og Kraft, er inden i det ny Menneske Ingen kunde ellers bestaa for hans Aasyn, paagrund af en overvældende Gudsfrygt; som Billedet viser fra Aabenbaringens Bog, da **„Kongerne paa Jorden, Stormændene, Krigshøvdingerne, de rige og vældige, hver Træl og hver fri Mand gjemte sig i Hulerne og mellem Klipperne i Fjeldene, for hans Aasyn, der sidder paa Tronen og for Lammets Vrede."** Her er et tro Billede paa den Gudsfrygt som falder paa de Vantro, naar Guds Storhed og Kristi Nidkjærhed for den ny Pagtens Helligdom er aabenbaret.

Sagen stiller sig helt anderledes med hans troende Naadebørn: Gud har her fornedret sig selv forat komme nær til Mennesket og tage Bolig hos ham, saa Gudsriget er inden i ham; ligesom Gudsbilledet er naturlig tilstede i Livet, d. v. s. Gud er aabenbaret i en minatur Skikkelse. Følgen er at den overvældende Gudsfrygt som slaar Mennesket til Jorden, falder bort. Men det er ikke Guds Hensigt at man skal blive staaende paa dette begyndende Punkt i Guds Kundskab: Det er en Livslov at alle som er komne til Troen, skal gaa fremad i Guds Vækst, og jo mere man gaar fremad i Oplysning, desto mere vil Gudsfrygten tiltage, fordi man har faaet et større Syn paa Gud. Deri ligger Aarsagen for at hans Naadegjerning i Livet ofte fører ned i Selverkjændelsens Dyb. Man maa være grundfæstet i Naaden forat kunne bestaa

i Lyset af Guds Storhed, ellers vilde Gudsfrygten blive overvældende.

Men det hører til Kristenlivet, at man baade skal kjænde Guds Storhed og frygte ham, alt i Forhold til de forskjellige Naadegaver og den Enkeltes Fremgang i Guds Vækst. Herlige Ting er bragt ind i Livet derved. Ordet og Løfterne gaar i bogstavelig Opfyldelse ved Troen, naar man kjænder Guds Kraft.

Det er netop denne Kraft Kirken behøver saa saare, i vor Samtid. Man ser hvor det bærer hen, naar det gaar tilbage; det vil snart være forbi med dens gjenfødende Kraft, af Mangel paa Gudsfrygt og Tro. Men det kan ikke afhjælpes ved verdslige Midler. Der er bare en Vei som fører til Maalet her, ligesom Tilfældet er med Fredspagten; der maa blive et nyt Udgangspunkt paa den ny Pagts Grund, hvortil vi alle er kaldte og gjenfødte, saa Kirken paany kommer ind under Hyrdens Ledelse. Formaalet maa dog være vitterligt, forat Bevægelsen kan gaa i den angivne Retning. Alt beror her, helt og holdent paa at være tro, Resten sker ved ham, hvem Almagten tilhører. Vi har Exempler paa, hvori Kirken har feilet som Fredsmagt i Verden; Enhver kan se og forstaa dette, endog i Fornuftens Lys. Det er næsten ubegribeligt at en saadan grov Overtrædelse af Kristi Vilje, kunde ske. Aarsagen er den at Kirken, Gudsmagten paa Jorden, lidt efter lidt har ladet sig overvinde af Verden.

* * *

Lad os bruge dette som Exempel paa andre Retninger hvor Kirken ligger tilbage i Udviklingen, grundet

paa de samme Aarsager, nemlig, at en Stærkere har brudt ind i Huset og bortrøvet dens Vaaben. Redningsmidlet er her, at naa frem til et større Troens Lys som aabenbarer Frelseren, og forener sig med ham ved en ny Vandel i Gudsfrygt og Troskab til hans ufeilbare Ledelse. Man magter ikke de større Ting, som hører til Rigets Husholdning under saadanne Omstændigheder, derfor maa der begyndes i det Smaa, hvor der kræves bare den rette sønlige Lydighed, hvortil alle er kaldte og gjenfødte i Krist. Alle er paa det Rene med det Farlige i Verdens vantro Væsen som er under Dommen. Men det ligger i Tiden, at man er mindre aarvaagen om det Farlige i Verdens praktiske Maade at være paa. Vi har ovenfor paapegt, at en ny stille Vandel er et kraftigt Middel for Fredens Bevarelse; saaledes kan det være et kraftigt Middel til at overvinde Verden i andre Retninger. Det er derom Sagen dreier sig. Verden drives som Regel, af en fremmed Aand, og ditto Tankeliv, istedet for at tro Guds Ord og indrette sin Vandel derefter. Bare denne fine men ukristelige Maade at være paa, kan forblinde deres Øine, saa de aldrig kommer til Omvendelse og Tro. Thi et verdsligt Tankeliv og verdslige Synsmaader fører uafbrudt bort fra Troen. Fornuftens Lys kan blive Sjælens Mørke.

Vi har Exempler paa, hvorledes en populær Tanke, endog den er ugrundet, kan sætte Bevægelse i Folket. Der kan for Ex. sættes en Ide i Omløb at Landets politiske Situation er moden for Krig. Der er ingen Fiende som har isinde at angribe, men bare Tanken derom, kan føre til at Landet sættes paa Krigsfod med Opofrelse

af Tid, Kraft og enorme Kapitaler. Saadanne offentlige Vildfarelser er vitterlig for Enhver. Men Tankelivet har samme Magt over Menneskeaanden i det private og personlige Liv. Det fører i alle Tilfælde bort fra Troens Lys og ind i Mørket, hvor Fienden har Magt til at vildlede, fortørne og sætte Sindene i Oprør. Der kan fremgaa en Verden af verdslige Omsorger, Bekymringer, Misundelse, Fiendskab o. s. v. af intet. Den Onde skaber en falsk Verden af intet, i Mørket. Følgelig vil der fremgaa et falskt Verdensliv og unaturlige Tidens Tilstande. Vi har Beviser derfor, fra den individuelle Overgang fra Mørket til Lyset hvor det praktisk kommer til Prøve i Livet. Alt jordisk Tankeliv og Indbildninger forsvinder som Taagen for Lyset af Guds Ord, Kristi Lære og levende Forbillede.

Dette gjælder til en Begyndelse, bare Troen og Synsmaaden, men dette er ikke nok. Det er Guds Hensigt at gjøre alle Ting nye efter Ordets Lignelse. Den ny Skabelse i Menneskelivet maa foregaa i Kristi Lys; eftersom det er en gjenfødt Livslov, at alle skal dannes efter hans Lignelse. Man finder ikke noget af Tidens løse Tankeliv i hans Lære, Liv og Vandel undtagen det Tilfælde, da han blev fristet af Djævelen. Alting er her nyt fra Ordets Grund af, og følgelig en radikal Modsætning til de nedarvede Fordomme. Det søgte Punkt her, er den ny Vandel i Gudsfrygt efter Fredsfyrstens Lignelse. Det mest fremtrædende Træk af Jesu Liv er som bekjændt, Lydighed til Ordet og Guds Raad til Slægtens Frelse. Ingen Dødelig har været lydig som han. Men dette forudsætter en levende Gudsfrygt i

høieste Grad, med Nidkjærhed for at være til Guds Velbehag. Man mærke sig her, Sønnens Tjeneste som Forbillede for alle. Gudsfrygtens Hemmelighed er bragt for Dagen ved Sønnens Exempel. Faderens evige Vilje er bleven det store Moment i hans Liv, og Lydighed indtil Døden er en logisk Følge deraf. Det er en frivillig Lydighed af behagelig Natur, det var hans Mad — Nydelse — at gjøre Faderens Vilje, trods alle verdslige Hindringer.

„Fløde og Honning skal han æde ved den Tid han forstaar at udvælge det Gode og forkaste det Onde,“ hedder det i Profetien om ham. Men dette gjælder det ny Liv i Almindelighed, som Billede paa de behagelige Ting og Tanker Gud har lagt færdige i Ordet, for sine Børn. Livets Sandhed og Hellighed skabes paany ved Troen paa Guds Ord som altid er et Frelsens Evangelium for de Lydige; d. v. s. en Kilde til evigt Liv. Man maa her følge Jesu Exempel og lære at udvælge det Gode — det som er derovenfra — og forkaste det Onde som er af Verden og har sit Udspring fra urene Kilder. Dette er ingen let Sag, i en opblandet Kulturtid som vor, men det maa til, principielt. Der er for Ex. ingen Undtagelse fra den Regel, at alle maa blive som Børn, forat indgaa i Gudsriget. Saaledes her, hvor der kræves et Udvalg af Guds Ord for Tankelivet og den ny Vandel, men det kan tage en længere Tid af kristelig Opdragelse, førend man naar frem til dette lykkelige Punkt i Livet, som ellers ligger nær. Thi „Fløden og Honningen“ som Guds Aand profeterer om, er al-

lerede tilstede i Ordet og Pagten. Gud er en Kilde til idel Lykke, Glæde og Fred for sine Børn.

*   *   *

Læseren mærke sig et fremragende Punkt som hører til det ny Liv, som væsentlig Betingelse for Fredens Bevarelse og Fremgang i Guds Vækst: Der maa gjøres Forskjel paa Troen og det Tankeliv som er født af Verden, ligesom der er Forskjel paa Lyset og Mørket, Gudsriget og Verdensriget. (Det fagmæssige Tankeliv naturligvis undtaget). Overgangen fra Mørket til Lyset fuldendes, derved at man lærer at udvælge det Gode og forkaste det Onde. De fleste Kristne ligger langt tilbage i dette Punkt; derfor kan de rives saa let med af de sentimentale Strømninger som periodevis indtræder og driver Folkene hid og did mellem Gud og Verden, Krigen og Freden. Det skal medgives her, at der er meget af lyse Tanker og Livsbilleder bragt til Verden, baade i Digtning og Prosa. Men alt det som er født af Verden, hører Verden til. Ordet derimod hører Rigets Børn til; Gud vil tale til sine troende Børn gjennem Ordet, men **„til Verden tales der i Lignelser“**. Derfor er det saa vigtig at være stille og agtpaagiven forat Gud kan faa tale i Ordet. Troslivet taaler ingen Afbrydelse, derfor maa man stadig holde fast ved Ordet med Troens Haand, d. v. s. kultivere det i Tankelivet, saa der ikke er Rum for den fremmede Tankesæd som ligger i Luften. Det kan blive livsfarligt at komme bort fra Ordet, endog med korte Mellemrum. Man er paa samme Tid udenfor Gudsriget og Hyrdens Ledelse.

Dette kan synes underligt i Fornuftens Lys, men saapas stor Forskjel er der paa det ny Liv og den gamle Tilstand af aandelig Død. Hvis vi ser Sagen i det Lys, at de Kristne er levende Grene indlemmede i den ædle Stamme, vil man faa en bedre Forstaaelse af Barneforholdets Hemmelighed. Alle er indpodede i Stammen ved Daaben, men kun de som holder Daabspagten og Kristi Lov — Ordet — kan blive i Samfund med ham. Man har ialfald ikke Aandens Vidnesbyrd til Bekræftelse af Barneforholdet, hvis man kommer bort fra Ordet og Pagten. Der maa tit kjæmpes mellem Lys og Mørke, Tro og Tvil, for længere Tid som Følge af at man en kort Tid vandrede borte fra Faderhuset, i fremmede Tanker. **„Dersom I blive i mig og mit Ord bliver i eder, da beder om hvadsomhelst I ville og det skal vederfares eder,“** siger Frelseren. Hvorfor mon det samme ikke kunde ske, naar man bare kom til ham med Bøn i trængende Anliggender? Svar: Det regnes for Utroskab at turde vove sig udenfor Hjorden, efter man er kommen til Troen paa Barneret hos Gud. Derfor maa man tit afklædes sin verdsligsindede Skikkelse i Tankelivet førend man paany faar den ufeilbare Barneret i Bønnen, som hører Rigets Børn til.

Der er en Klasse af ortodox Kristendom som ikke har Rum for Frelseren, saasnart det bærer ind paa et verdsligt Omraade som for Ex. Politik, Videnskab, Forretning o. s. v. Man tror paa ham til Sjæls Frelse og Salighed, men vil ikke at han skal regjere over sig og Verden i det praktiske Liv. Følgelig maatte man rive sig løs fra ham i Aanden, naar man er udenfor Kirkedøren, og

leve et Dobbeltliv, om dette ellers var logisk muligt. Men det er ikke logisk muligt, hvis man ser Sagen i det Lys, at Grenen maa blive i Stammen forat kunne leve. Det strider altsaa imod det kristelige Gudsforhold som er en Forening af Gud og Mennesket ved Lydighed til Ordet og den ene Aand. Det er bare etslags Spiritualisme at ville tro paa Krist uden at være Ordets Gjører. Selvet har sine kunstige Maader at være paa, som ikke hører til Livet i Krist. Der kan for Ex. ikke være en levende Gudsfrygt, hvis man vover sig udenfor Troens Grund. Den kristelige Frihed og Vandel er begrændset af Troen og Samvittighedens Vidnesbyrd. **„Alt det som ikke sker i Tro, er Synd"**; d. v. s. det gjør Skilsmisse mellem Krist og hans Lemmer. Saadant kan hænde uforvarende og Skaden gjenoprettes uopholdelig ved Bøn og Bod. Men hvor det foregaar som Følge af falske Principer, verdslig Skik og Brug o. s. v. vil det altid føre til et delt Liv som ikke har Troens Aand og heller ikke Kristi Lignelse i Lydighed til Ordet.

Vi kan bruge dette som Exempel paa at de gamle Tilstande i Verden, som ikke er ret for Gud. De kan blive en Snare til Vildfarelser saasnart man kommer bort fra Troens Lys og faste Grund som er det hemmelige Livssamfund med Frelseren. Mange har faret vild her, til egen og andres Fordærvelse — især paa det politiske Omraade — idet man kom bort fra Troens Lys og Hyrdens Ledelse. Lad os her gaa ud fra at Verdens Børn er klogere end Lysets Børn hvad de rent verdslige Ting angaar. Men der er en Visdom som er kaldt Daarlighed af Gud, fordi den veed ikke hvad som tjener til Individets

og Samfundets Frelse. Livets Sandhed og Lykke er altsaa ikke der. Gud har forberedt noget bedre i enhver Retning af Livet, end alt det som er født af Verden, naar man bare lærer at udvælge det Gode og forkaste det Onde. Dette maa til forat det Gode kan komme til sin Ret i det praktiske Liv. Her har Lysets Børn Fortrinet, eftersom Sagen dreier sig om noget helt Nyt som Gud har lagt færdigt i Ordet og Pagten for dem, som tror. Men hvorfor er ikke det Ny allerede traadt ikraft for de Troendes Vedkommende? Svar: Man har endnu ikke lært at udvælge det Gode og forkaste det Onde.

Der kræves nemlig en kristelig Logik i Livet, førend man kommer til Lys og Kraft i Troen; ellers er der en Verden af „Fløde og Honning" lagt færdig i Ordet, forat gaa i Opfyldelse. **„Alting er muligt for den som tror"**, d. v. s. alt Godt, fordi Troen staar i den rette Harmoni til Guds Vilje, Væsen og Almagts Herlighed aabenbaret i Ordet og ved Sønnen. Gud er ikke Aarsag til det Onde i nogensomhelst Skikkelse, efterat man er forligt med ham ved Troen paa Krist. Han er bleven en Kilde til bare Godt; ligesom Krist er en aaben Kilde til Renselse fra Synd og Urenhed. De Troende har her, Frihed til at udvælge bare det Gode, idet de holder fast paa Løfterne som er Sandheden om Gud, og derved fremgaar den rette Logik i Livet som altid kræves forat Ordet kan gaa i Opfyldelse. Der foregaar endog en ny Skabelse i Livet, hvis de Kristne udvælger at tro paa Guds Formaal til Slægtens Gjenopreisning, saa de af Naturen vilde og ufrugtbare Grene virkelig kan blive delagtig i Kristi Dyder. Ordet kan blive en skabende Kraft til Livets For-

nydelse baade aandelig og legemlig, hvis man udvælger Troen paa Guds Hensigt, at **„han vil gjøre alle Ting nye"**, ligesom det var i Begyndelsen. Der er glædelige Ting profeteret om en kommende Tid, da Kristenfolket udvælger bare det Gode som er forberedt de Troende i Krist, her er Tiden: **„Glæder og fryder eder over det jeg skaber,"** siger Herren: **„Thi se, jeg skaber Jerusalem — den ny Tid — til idel Jubel og dets Folk til idel Fryd."** Saapas meget kan der ligge i det Grundprincip, at **„alting er muligt for den som tror."**

* * *

Læseren mærke sig her, Nødvendigheden af at det Onde som danner ukristelige Modsætninger i Livet, maa forkastes samtidig med at man udvælger det Gode. Lad os anføre nogle Exempler paa, hvorledes dette praktisk maa foregaa: Ordet maa blive det ene Næringsmiddel for Aandslivet d. e. Tankelivet og Troen, ligesom det var i Begyndelsen. Det levende Vand og det levende Brød maa nydes ublandet fordi dette hører til det ny Liv og den kristelige Logik som forener Mennesket med Guds Vilje. Paa den anden Side har man en Tankelivets Verden fuld af Vantro og gamle Fordomme, som ikke er af Gud og kan heller ikke forenes med Troen. Det er, kristelig forstaaet, som om man vilde drikke urent Vand som Mennesker og Dyr havde traadt og vasket sig i, eller som om det havde flydt gjennem Gader og Stræder i en større By. Det kan slukke Tørsten hos dem som ikke kjænder dets hemmelige Urenhed, men det vilde blive en Væmmelse for dem som har faaet et opladt Syn paa Sagens Virkelighed. Tag dette som Exempel paa de

unaturlige Modsætninger som forekommer i Kristenlivet; de er en Væmmelse for Gud og følgelig en Hindring for at Ordet kan gaa i Opfyldelse til Velsignelse for hans Børn. De Troende har her, Valget at drikke bare det rene Vand, men de maa samtidig lære at forkaste det Urene. De fleste har faaet en gjenfødt Smag til at kunne gjøre Forskjel her, især de som maatte blive ligesom Børn, forat komme ind i Gudsriget. Men alle har Anledning til at vokse frem til et helt nyt Sandseliv, Syn, Hørelse, Lugt, Smag og Følelse aandeligvis, saa de kan lære at udvælge det Gode og forkaste det Onde.

Den samme kristelige Logik gjør sig gjældende med ufravigelig Konsekvens, hvor Sagen dreier sig om at saae den gode Sæd. De Troende — og kun de — har Magt til at udvælge det Gode og forkaste det Onde ogsaa i den Retning. Det foregaar ved Lydighed til Ordet og Kristi Aand. Guds Sæd baade i Ordet og de naturlige Anlæg som indbefatter Gudsbilledet, har sine naturlige Egenskaber til at bære bare gode Frugter hos dem som er gjenfødte til Troen og det evige Liv: **„Den som er født af Gud, synder ikke, thi hans Sæd bliver i ham og han kan ikke synde, fordi han er født af Gud"**, siger Vidnesbyrdet. Her er et Billede af det ny Liv i en mere ideal Fuldkommenhed, saaledes som det fremtræder i Kristi Forbillede. Men Logiken hører til Kristenlivet i Almindelighed. Thi alt det som indbefatter Gudsbilledet — især den naturlige Modtagelighed for Ordet — er naturlig anlagt for at forene Mennesket med Gud. Guds Ord bliver evindelig en Kilde til Lys og en skabende Kraft.

Femte Kapitel.

Fredsbetingelserne i en Sum eller universalt forstaaet, bestaar altsaa deri at Forligelsen og Gjenforeningen af Gud og Verden faar praktisk fuldbyrdes i Livet, i den Udstrækning at den politiske Verden frivillig kommer ind under Kristi Styrelse. Man er ikke færdig med Fredssagen, om for Ex. de kristne Nationer i en nær Fremtid, kom til en formelig politisk Fredspagt med Gud, paa ovennævnte lette Vilkaar. Dette er bare et extraordinært Middel — det eneste som foreligger — hvorved den Onde, der er sluppen løs i Krigens Skikkelse, kan bindes og holdes bunden for ubestemt Fremtid.

Ellers er Fredssagen en aandelig Livssag som maa fremvokse og kultiveres uafbrudt, ved Guds Naadegjerning i Livet, indtil Krist faar sin Skikkelse i Samfundslivet og Verdensriget, som ovenfor omhandlet. Dette gjælder naturligvis først og fremst Kirken, som det ene Legeme, hvor Fredens Aand naturlig hører hjemme og har let for at kultiveres og vokse til en Verdensmagt for sig selv. Men Kirken er ikke sat forat være afsondret fra Verdensriget; eftersom de Kristne har — maa have noget af Verden med sig saalænge de er i Tiden, hvilket ligger nær til almindelig Forstaaelse fra det praktiske Liv. Den maa, ifølge den ny Grundlov for Samfundslivet, staa i systematisk Forening med Verdensriget baade politisk og økonomisk forstaaet. Det er paa denne Maade Gjenforeningen af Gud og Verden, praktisk foregaar; idet at Samfundslivet faar en ydre kristelig Karakter;

hvilket alt medfører en given Ligevægt paa alle Omraader i Livet, ensbetydende med Hjertefred og Verdensfred. Alt dette maa foregaa ved Gudsfolkets Midlertjeneste i Lydighed til Frelseren.

Men Kirkens Stilling saavelsom Individets har sine store Farer i vor Samtid, da Udviklingen er skakkjørt i den Grad, at Verden har faaet en unaturlig Overvægt baade i politisk og kulturel Henseender. Gudsfolket har saa let for at rives med af enhver populær Bevægelse af verdslig Natur, som er oppe i Tiden. Man mærke sig her, at Gudsriget er distineret bare for Fremgang og Seier, grundet paa dets gjenfødende Kraft og en levende Aandens Autoritet over Verdensaanden. Det modsatte er følgelig en forvendt Tingenes Orden som virker forstyrrende paa Gudsforholdet og paa Kirkens Stilling til Verden idetheletaget. Der kjæmpes stadig i Dybet, fra sjælefiendtligt Hold, forat forstyrre Guds Naadegjerning. Kirkens og tildels Individets Fangenskab under en stærkere Verdensaand for ikke at nævne den Ondes Magt, er altsaa en Følge af et forvendt Forhold mellem Gudsriget og Verden: De aandelige Kræfter derovenfra faar ikke tilflyde Menigheden fra Kilden. Der er ingen Magt paa Jorden som kan binde den Onde, naar han slipper løs i grovere Skikkelser, fordi han fik Foden inden Døre som Lysets Engel. Derfor er der heller Ingen som har aandelig Magt over Verdensfreden.

* * *

Hvis man foreløbig kommer derhen i almindelig Forstaaelse, at Krigen er den Ondes Værk, vil det ligge nær

for de Troende, at forene sig med Frelseren — Fredsfyrsten. De Fleste veed, at dette er muligt i det Individuelle, hvor det gjælder at overvinde Fristeren i grovere Stil. Resultatet vilde ialfald foreløbig blive det, at Fredssagen laa i Tiden, ligesom Evangeliet. Der ligger et stort Lys og Fremskridt bare deri. Tidspunktet er nemlig, et nødvendigt Element i Troslivet, forat give Sagen Fasthed. En ret Forstaaelse af den ny Tid, har frelst mangen opvakt Sjæl fra Fortvilelse; idet man greb det nærværende Nu og dermed den Frelse som er forenet med dette gyldne Tidspunkt. Men saalænge Anskuelserne er delte og famlende — som Tilfældet var med Fredssagen — har man ingen Magt over Situationen endog i dette Punkt.

Hvad kunde være mere talende for, hvad Skriften kalder, „aandeligt Fangenskab" i et ukjændt Mørke og under en dito Fiende? Videnskaben har jo theoretisk slaaet Satanas ihjæl, saa disse aandelige Ting og Tilstande maa bedømmes i Troens Lys, ellers kan mange fremdeles svæve i Vildfarelser her.

Alt dette vil betegne at Tiden neppe er moden for Verdensfreden, ved bare kulturelle Maader og Midler, men det kan ved Guds Hjælp, ske som Fremtidssag, hvis der tages et nyt Udgangspunkt i den Retning; hvilket væsentlig bestaar i et større Lys og mere kristelig frigjorte Synsmaader. Bare en almindelig Forstaaelse af at Fredssagen ligger i Tiden, vilde give Motivet for en naturlig Bevægelse henimod Guds Formaal. Den følgende Afhandling vil derfor i Korthed, fortsætte med, hvorledes Gud kan faa virke alt dette ved sin Naade-

gjerning i Livet, og samtidig føre Udviklingen frem mod Fredens store Maal.

*   *   *

Der har været saa vidt forskjelligt Syn paa Samfundslivet og Verdensriget i politisk Henseende, endog fra lærde og troende Hold, trods det at Sandheden her er bragt for Dagen i det ny Samfundslegeme som er bleven til ved Guds Haand. De Helliges Samfund er almindelig kjendt fra den tredje Artikel i Luthers Katekisme, men neppe forstaaet i sin praktiske Betydning. Detaljerne er givne i Jesu Lære og levende Forbillede, som alt er Fredsbetingelser i enhver Retning af Samfundslivet, som Enhver kan efterkomme, og derfor det ufeilbare Lys **„som skal oplyse hvert Menneske som kommer til Verden"**, ifølge Skriftens Vidnesbyrd; hvilket vil betegne Sagens Vigtighed til almindelig Oplysning og Maade at være paa: Han gjorde Fred og Forligelse ved sin Midlertjeneste for Gud — i Forsoningen — og ved sin Lære og levende Exempel, blandt Menneskene. Det samme maa Kirken og dens Lemmer gjøre; thi alle er kaldte til Fred i ett Legeme — Broderskabet — enten man erkjænder det eller ikke.

Her anføres nogle Exempler paa Forskjellen mellem den gamle og ny Tid, med sine følgerigtige Virkninger i Livet, hvilket har sin praktiske Betydning baade for Kirken og det kristelige Individ, under alle kulturelle Tilstande: Gjenforeningen af Gud og Verden, kræver helt aandelig Frigjørelse fra de gamle Tilstande i enhver Retning, endog de mosaiske Anordninger indstiftet ifølge

Guds Veiledning. Denne store Forandring er betegnende for den ny Tid som tilsvarende Element i Troslivet og som nyt Motiv for Udviklingen. Det Gamle er idealt forbiganget, forat give Plads for det Ny. Denne Grundlov gjør sig særlig gjældende for Kirkens Stilling til Staten og de gamle Tilstande i Verdensriget, som skal afskaffes: Den maa være aandelig frigjort fra den gamle Verden ved Troen paa det Ny som foreligger i Tiden, forat den kan indtage et kristeligt Forhold til Verden; som praktisk bestaar i en uafbrudt Midlertjeneste til Frelse, hvorved Gjenforeningen med Gud, gradvis fuldbyrdes. Den politiske Verden alene, er ikke forligt med Gud; derfor denne unaturlige Tendens til indbyrdes Strid, Fiendskab og Krig. Hvis ikke denne aandelige Frigjørelse faar ske, vil Kirken selv fanges af det gamle Kaos som ikke kan forenes med Gud og heller ikke bringes i System for et kristeligt Samfundsliv.

Det er ikke Guds Hensigt at Verdensriget skal omskabes til et aandeligt Gudsrige i Lighed med Kirken; thi, den menneskelige Natur maa have sin særegne verdslige Karakter fra Skabelsen i Adam;hvilket i det store- og heletaget er betegnende for Verdensriget. Der er som bekjændt foregaaet en Forvandling af den menneskelige Natur, ved Frafaldet, som maa fornyes efter Menneskesønnens Lignelse; i Lydighed til Ordet og Aandens Autoritet, i enhver Retning af Livet. Sagen dreier sig altsaa her, om at bringe det naturlige Menneske med sine kjødelige Anlæg fra Skabelsen i Adam, tilbage i et underordnet Forhold til Kirken, og dermed til Kristi Styrelse. Der fremgaar en systematisk Forening af de tvende Naturer og

dito Riger — Kirken og Verdensriget — ved Guds skabende Haand, saasnart Betingelserne er tilstede med Hensyn til det rette indbyrdes Forhold, som ovenfor nævnt. Denne Livets Sandhed er traadt ikraft ved Foreningen af de tvende Naturer i Jesu Krist, og gjør sig praktisk gjældende i det individuelle Kristenliv, til enhver Tid.

Men, forat holde os til Fredssagen som politisk forstaaet, indbefatter hele Kristenheden, er det selvsagt at de tvende Riger i sin særskildte Helhed betragtet, ikke kan bringes i det rette indbyrdes Forhold, hvilket heller ikke er paakrævet. Det store Samfundslegeme — Kristenheden — har sine naturlige Afdelinger baade af kirkelig og politisk Natur. **„Vi er jo alle døbte med een Aand til at være ett Legeme, enten vi er Jøder eller Grækere** o. s. v. **Thi Legemet er jo heller ikke ett Lem, men mange“**, siger Paulus; som om dette var den ny Tingenes Orden i det store Samfundslegeme, hvor et nyt kristeligt System er underforstaaet.

Som Sagen stiller sig for nærværende, er her, alt andet end System. Det gjælder altsaa først om at fremkalde en national Individualitet inden Kristenheden, ved en naturlig politisk og økonomisk Uafhængighed, saaledes som i Korthed omskrevet i det første Kapitel af Bogen. Dette ligger i Tiden, ligesom Fredssagen, og kan ikke undgaaes hvis man vil bevare Fred. Der vil indtræde ny internationale Tilstande derved. Der er, som bekjændt en væsentlig national Forskjel med Hensyn til Folkekarakteren, Sproget og ledende Stillinger i Verdenspolitiken. Men alt dette er bare i sin rette Orden; altsaa ikke Tilfældets Værk, hvis man tror at Gud satte

hver Afdeling paa Legemet, saaledes som han vilde. Ideen er den, at der med Tiden skal fremgaa politisk System i Verdensriget.

Kirken er nu engang Gudsriget paa Jorden og følgelig den ene kristelige Aandsmagt som maa omfatte det Hele. Men den har ogsaa sine naturlige Afdelinger ved Sprogforskjel, ulig Fremgang i Oplysning og Guds Vækst, aandelig Frigjørelse o. s. v., altsaa noget lignende med den politiske Verden. Dette peger i Retning af en national Individualitet ogsaa i kirkelig Henseende. Forskjellen i Trosbekjændelser vil falde bort ved en naturlig ydre Afdeling paa national Grund; altsaa i systematisk Forening med Staten. Guds Naadegjerning i Livet er beregnet paa at foregaa systematisk forat række alle Cirkler af Samfundet hver i sin Stilling og skabe Lykke, Fred, Samhold og Broderskab overalt. De som tager vare paa Tøiet, faar da dele Frugten med dem som gaar i Striden for Gudsrigets Fællessag.

Det har vist sig at Frikirken var mest udsat for indvortes Strid og Splittelser, hvilket indirekte maa betragtes som den Ondes Værk, i Lighed med Krigen. Men den direkte Aarsag ligger deri, at den mangler den naturlige Modvægt og Støtte fra verdsligt Hold, for Ex. Staten. Man mærker sig her, et manglende gjensidigt Forhold mellem de tvende Riger af forskjellig Natur, som ikke kan erstattes ved kulturelle aandelige Midler. Profetien klager etsteds i Skriften over Zions Stilling som **„en enlig Hytte i Ørkenen"**, hvilket har sin Hentydning til Frikirken i den nyere Tid. Den er forurettet som retmæssig Institution i Landet, der ifølge Guds An-

ordning har Krav paa en Tiendedel af Folkets Midler som Staten har i Forvaltning. Men dette kan nu foreløbig ikke afhjælpes saalænge Staten vil være Hedning for sig selv.

Virkningerne viser sig demoraliserende for Frikirken selv, især naar der er Spørgsmaal oppe om Krig eller Fred for Hjemlandet. Der er ikke den rette Samvittighedens Aarvaagenhed for Landets nationale Ve og Vel, saaledes som Stillingen kræver det for Guds Aasyn. Staten betragtes som en selvraadig, vanartet og forloren Søn, der faar bruge sin Frihed til at vandre bort fra Faderhuset. Men Kirken er ikke dermed færdig med sit naturlige Forhold til Staten. Denne vil snart bruge sin Frihed til at bringe Uorden og Forvirring i Kirkens Opgave med Hensyn til de Unges kristelige Opdragelse. Der er ikke længer Religionsfrihed i dette Punkt. Staten har sit lovbestemte Skolesystem, men ingen Samvittighed for Gud, betræffende de Unges aandelige Velfærd. Dette har sine skadelige moralske Følger for Landets Politik og Retspleie, fordi det er ikke givet endog Staten at være sig selv nok. Alt dette peger henimod Nødvendigheden af en systematisk Forening af Kirke og Stat, paa national Grund. Det vilde fra kirkeligt Hold, ialfald forebygge det gamle fordærvelige Sektmageri som truer med Kirkens Ruin lige ned til Grundvolden. Ikke ved Religionstvang, men ved Kirkens kristelige Stabilitet i Forening med Staten. Her er Tale om en ny Tilstand i Samfundslivet, af kristelig Karakter, hvor Ordet er Gud, med en tilsvarende kristelig Autoritet over Aan-

derne. Man maa altsaa ikke se tilbage paa det Forbigangne, som var delvis mislykket.

* * *

Der kan være Rum for Spørgsmaal, om Kristenfolket fra idag magter det som vore kirkelige Forfædre ikke magtede? Svaret beror paa, om vi har det rette Syn paa Frelseren. Den ny Skabelse i Kristenlivet foregaar nemlig, ved Troen paa Krist som Midleren til Gjenopreisning fra Syndefaldet. Dette er en Gudsrigets Sandhed, aabenbaret kun i Troens Lys; derfor gjælder det om et uforfalsket Livssyn i dette Punkt, Resten foregaar ved Guds skjulte Haand; ligesom naar Plantelivet vokser og bærer Frugt ved Sollyset og Solvarmen. Der er en hemmelig Drivkraft i Kristenlivet, som fører forbi det Nærværende, og henimod noget Bedre som ligger foran, for Ex. Gudsrigets endelige Seier. Men da maa vi være forenet med Guds Formaal ved en ret Erkjændelse og Tro; saa der blir et større Lys i Forstaaelsen og mere Bevægelse i Liv og Gjerning. Aandens Drift staar, som Regel, i Forhold til de forskjellige Maal af Sandhedens Erkjændelse og Tro.

Naar der altsaa, ifølge Tidens Krav, er Spørgsmaal om, at magte det som vore kristne Forfædre ikke formaaede, eller at tilegne sig det som de ikke opdagede, hører det til Sagen her, at paapege een væsentlig Ting eller Feilsyn, hvilket som almindelig Tendens, førte Udviklingen ind paa et Sidespor: Der er fælles Interesser og Selvinteresser i det vaagne Kristenliv som ikke staar i samme Harmoni med Guds Vilje og For-

maal. Hvis man samler sine aandelige Kræfter og Naadegaver omkring egne aandelige Selvinteresser; at blive bestandig i Troen og komme frelst ud af Verden, kan der blive liden eller ingen Interesser for Fællessagen. Dette synes at være i sin rette Orden, individuelt betragtet, men det har Egenskab til at indsnævre Livssynet, formindske Broderkjærligheden og, som almindelig Tendens, føre Udviklingen ind paa et Sidespor som altid ender med Individets Bortgang fra Tiden. Feilen kan ligge deri, at Selvet fremtræder paany i kristnet Skikkelse.

Det ligger forresten naturlig nær for de Vaagne, at tænke først paa sig selv og egen Frelse, hvis Kampen for Kronen er saa alvorlig som for Ex. fremstillet i Bunnyons „Pilegrims Vandring“. Men mærk: Det er ikke det samme som at være Kristi Efterfølger, hvortil alle Troende er kaldte. Hvad gjorde Jesus for sin egen personlige Frelse fra sine Fiender — Døden indbefattet —? Han er ifølge sin menneskelige Natur alle Kristnes Forbillede ogsaa i dette Punkt. Lad dette være et enestaaende Tegn paa, at Guds Tanker og underfulde Haand i det ny Liv, er større end Menneskets aandelige Selvinteresser og personlige Trosbegreber. Individets Frelse kan mislykkes til Fortabelse, men Guds Formaal til Slægtens Frelse, maa lykkes. Og dette sker derved at der banes en sikker, fredelig Vei for de kommende Slægter. Han vil bortrydde alle hine frygtelige Farer og Fiender som Bunnyon mødte under sin Pilegrims Vandring. Det kan bemærkes her, at største Delen af disse grumme Livets Fiender er billedlige Karaktertræk af Samtidens

ukristelige Tilstande, men derfor ikke destomindre virkelige og farefulde. Havde Bunnyon magtet at se alle disse onde Magter i Fremtidens kristelige Lys, hvorved det fremgaar at Krist skal lægge alle Sine — og Menneskehedens — Fiender under sine Fødder, vilde hans Pilegrimsvandring maaske været en banet Vei og en ny stille Vandel hvorved Hyrden leder sine Faar fremad paa stadig grønne Græsgange. Thi den rette Fremgang mod Guds Formaal fører altid frem til ny Kraft, Lykke og Velsignelser her i Tiden, alt efter Ordets og Løfternes Lignelse. Man maa altsaa fra nu af, se Livet i dette store Lys og praktisk følge Frelseren efter, baade i Lydighed til Guds Formaal som Fremtidssag og som Medarbeidere i at underlægge ham Aanderne og Verdensriget. Det er bare et uforfalsket Livssyn og den rette Maade at være paa, som kræves; Resten sker ved Guds Haand.

Man kommer ingen Vei med Fredssagen, kulturelt forstaaet, uden dette faar ske, men hvis det sker, vil der fremgaa et nyt Motiv for den kirkelige Udvikling, som ovenfor omhandlet. Den vil følge Hovedsporet hvor Jesus gik foran med Lyset af sin Lære og levende Exempel, og føre henimod Formaalet som foreløbig er Frelse for Samfundet. Logiken i Kristi selvopofrende Forbillede er at bekræfte Gudsriget og det evige Samfundsliv for de kommende Slægter og Tider. Fredssagen er her selvskreven. Men, her kommer vi til det søgte Punkt af individuel Natur: Individets Frelse fuldbyrdes, idet man opofrer sine Selvinteresser for Fællessagen. Thi Ingen kan her, frelse sig selv, endog ikke Guds een-

baarne Søn. Men Gud har sine Børns personlige Frelse for Øie; ligesom han havde Sønnens; idet han opreiste ham fra de Døde og satte ham til Ære og Magt over alle de kommende Slægter, som han havde sørget, kjæmpet og lidt for, indtil Døden paa Korset.

* * *

Kanske vore kirkelige Forgjængere fra den nyere Periode, ogsaa forsømte at give Agt paa det Lys som var saaet ved Profeterne, hvori Guds Aand fremstiller visse Karaktertræk af de ny Tilstande, paa en utvetydig Maade som endnu ikke har fundet Sted i Historien. Disse profetiske Forbilleder af de ny Tilstande er præget af en kristelig Karakter som staar i Harmoni med Aanden i Kristi Lære og Liv; saa det ligger nær til Forstaaelsen, at Førstnævnte er et følgerigt Resultat af Sidstnævnte. Profetierne om den ny Tid indtræffer saaledes i en given Følgeorden, med Kristi Komme til Verden som Udgangspunkt. Resten kan let fortolkes stykkevis i Forening med Udviklingens Gang eftersom Tiden er moden. Gud har sine Sendebud til at forkynde de væsentlige Forandringer, som maa indtræde. Fredssagen har mange profetiske Forbilleder. Vredens Tider ligesaa, hvoraf nogle vil blive omhandlet i Forbindelse med Emnet. Saaledes i andre Retninger angaaende Gudsrigets Fremgang og Seier. Man mærker Guds Forsyns Orden her, i aandelig Henseende. Det er han som vidner om at **„Mørket dækker Jorden og Mulm Folkene.“** Derfor har han faaet Lys forud ved Profeterne, som maa troes og forstaaes stykkevis indtil der bliver et stort

kristeligt Lys til Frigjørelse fra Mørket og Mørkets Magter som før var raadende baade i aandelig og legemlig Henseender. Mennesket maa dog være medvirkende, d. v. s. Ordets Gjørere; eftersom Lydighed til Ordet, er en fælles gjenfødt Livslov, og samtidig et fælles Middel til at faa dyrke og tjene Gud. Der høstes bare behagelige Frugter deraf: Kjærlighedsbudet for Ex. er ikke Tvang paa Aandens kristelige Frihed — skjøndt det udelukker Selvet — men en hemmelig Kilde til nyt Liv, ny Kraft, ny Velsignelse som hører Livet til o. s. v. Ordets Gjørere kan blive Redskaber i Guds Haand til at skabe et kristeligt Samfundsliv — Freden indbefattet — baade i Kommune og Stat, ja endog i Verdensriget, hvor det gjælder at sammenføie de tørre Ben som Profeten Ezekiel saa i Aanden, spredte udover Jorden, hver for sig.

Her anføres en Profeti om Kirkens Stilling til Verden, under overlegne Tilstande af en mægtigere Verdensaand: **„Jeg vil levne i din Midte, et bøiet og ringe Folk, og de skulle tage sin Tilflugt til Herrens Navn** — Jesu Krist — **Israels Levning skal ikke gjøre Uret, og de skulle ikke tale Løgn; der skal ikke findes en svigefuld Tunge i deres Mund; thi de skulle finde Føde og have Ro — Fred — og Ingen skal forfærde dem."** Kjændemærket paa Kristi Kirke er her utvetydigt fra Udtrykket **„bøiet og ringe Folk"**. Ingen er bøiet i Aanden, uden dem, som er gjenfødte til Troens Lydighed efter Jesu Lignelse, og Ingen er „ringe" uden Guds Naadebørn. Men mærk: De rette Betingelser for Verdensfreden lyser frem fra denne tilsyneladende fornedrende Stilling.

Livets Sandhed er her kommen til sin Ret, hvilket giver Rum for Sandhedens Aand, og han er en stor Fredsmagt i Verden, som Fremtidssag. Det næste Glanspunkt i anførte Profeti, er de ny timelige Livsvilkaar som hører til Kristenlivet alene. „De skulle finde Føde og have Ro — Sindsro — og Ingen skal forfærde dem.“ Hvorfor skulde disse finde Føde og Sindsro midt oppe i en Tid, da der maa kjæmpes paa Liv og Død om Levebrødet, for ikke at nævne den Kamp som foregaar om verdslig Rigdom, Ære og Magt. Svaret ligger i Troen paa Guds Løfter, som medfører en gjenfødt Arveret til Faderens Formue. Der kan ligge en ny Verden gjemt deri, som intet Øie har seet. **„Guds Ord det er vort Arvegods,“** siger Luther i Salmen; hvilket er betegnende for Ordets Indholdsrigdom og guddommelige Prioritet som det ene Fornødne hvorved det andre, som hører til Livet, skal tillægges de Troende. Det vilde ikke være noget Arvegods uden Indhold af personlig og almen-nyttig Betydning for alle Vedkommende.

„De skulle tage sin Tilflugt til Herrens Navn,“ hedder det i Profetien. Hvorfor skulde dette være nødvendigt i en flot Kulturtid, da Nationerne bygger sin Tillid paa Overlegenhed i Kløgt, Opfindsomhed, Kapitaler, Krigsflaader og velrustede Armeer? Svaret ligger i Kirkens Særstilling som Legemet under det ene Hoved, hvor Livet fremtræder i Kristi Navn og efter hans Lignelse. **„Der er ikke givet noget andet Navn under Himlen hvorved det er muligt at vorde frelst,“** siger Vidnesbyrdet. De Kristne er som bekjændt, indlemmede i det ædle Vintræ ved Daaben, men de kan ikke blive staa-

ende der skjødesløst; de maa stadig tage sin Tilflugt til Frelseren, forat blive i Naaden. Paulus kalder dette, at **„holde fast ved Hovedet"**. Der er nemlig Fare for at komme bort fra Hyrdens Ledelse. Kirkens Utroskab bestaar deri, naar den for Ex. gaar med til Krigen og andre Ting som strider imod Kristi Vilje og Aand. Følgen er at Gudsfolket maa dele Skjæbne med Verden i Kampmaaden for Tilværelsen, hvilket har været en Kilde til megen Falskhed og Svig som undergraver Broderskabet, Samfundslivet og Verdensfreden.

Lad os tage ovenanførte Profeti som et sikkert Tegn paa, at Kirken med Tiden, vil tage afgjort Standpunkt paa den ny Pagts Grund, d. v. s. under Hyrdens Ledelse. Det ligger i Sagens Natur hvori Guds Vilje er lagt, at det engang maa ske. Læseren mærke sig her, at de Troende allerede har det Væsentlige af de gjenfødte Egenskaber som Guds Aand her profeterer om; fordi det hører til Kristenlivet i Almindelighed. De Vaagne tør ikke gjøre Uret, ikke tale Løgn eller øve Svig, for Samvittighedens Skyld. Man har Erfaring af hvad det vil sige, at leve for Guds Aasyn. Sagen dreier sig altsaa bare om, at Kirken i sine forskjellige Afdelinger eller Trosbekjændelser, staar samlet som Guds udvalgte Folk, eller som Kristriget paa Jorden. Udtrykket „Levning" i Skriftens Sprog, betyder Udvalgt. Det er en bekjændt Sag, hvorledes Udvælgelsen foregaar ved den ny Lydighedsprøve. Alt det Øvrige er bortløbet fra Faderhuset og paa samme Tid, forkastet, som uskikket for Gudsriget; saa det er klart nok, at Guds Levning, i Oplysningens Verden, betyder hans udvalgte Menighed.

Men det søgte Punkt her, er aandelig Frigjørelse fra de indirekte Aarsager til Krigen, som er den Ondes Sæd i Menneskelivet, hvilket ofte kan antage en økonomisk Karakter i Næringslivet. Der er Handelskrige som gaar forud for de politiske Blodkrige. Kirken har her, en Udvei til Frigjørelse, som Verden ikke kjænder; ikke bare ved den moralske Kraft som ligger i det ny Liv, men ved den hemmelige Økonomi som følger af Troen og Barneforholdet. Gudsfolket har nemlig en helt anden Skjæbne end Verden, hvis de bare holder fast ved Sandheden. De behøver ikke gaa frem efter Verdens Vis: **„Thi de skulle finde Føde og have Ro“**, siger Profetien. Dette stemmer overens med Kristi Lære, naar han siger om sine Faar: **„De skulle gaa ud og ind og finde Føde.“** Hemmeligheden ligger altsaa deri, at Kirken og dens Lemmer staar under Hyrdens Ledelse. Alle Ting tilhører ham, der er bleven Universalarvingen til Faderens Formue; og følgelig har han Magt til at give det til hvem han vil. De Troende er dog Medarvinger til Løfterne; saa det ligger nær, at forstaa de økonomiske Fortrin vi derved har fremfor den vantro Verden. „Alle Ting er eders“, siger Paulus, men dette ligger altfor høit til almindelig Forstaaelse for en lidet troende Tidsalder.

* * *

Logiken er altsaa den, at vi maa ikke slaa os tilro med den første Omvendelse, men heller spørge efter hvad vi bør gjøre forat blive frelst fra de gamle Tilstande som staar Guds Aand imod. Kristi Ledelse af sin Hjord, vil praktisk komme til sin Ret, idet man tager sin Tilflugt til hans store Navn. Det er en let Sag for ham at om-

vende „et bøiet og ringe Folk", efter sin Vilje, naar man bare har det rette Syn paa Guds Formaal, saa man ikke ligger fangen i aandeligt Mørke og Skjødesløshed. Det er derfor man er udvalgt fra Verden og indlemmet i Kristi Hjord, at man skal lade sig lære og lede bort fra Vildfarelsen, Fristelsen, Ulykkerne og hvad Skriften betegnende kalder Ægyptens Trælleaag. Verden vil ikke at Fredsfyrsten skal regjere over sig, fordi den ikke er omvendt til Lydighed under Ordet og Aandens Autoritet. Men det er en gjenfødt Livslov, at Kristi Faar adlyder hans Røst.

Sjette Kapitel.

Kirken og dens levende Lemmer maa aldrig betragtes som uskikket for Fredsfyrstens Ledelse, i Lighed med Verden, trods det at den periodevis kan ligge under for en stærkere Verdensaand. Den er i alle Tilfælde betroet Rigets Forvaltning; og dette medfører at Fredens Sæd maa underforstaaet, kultiveres i Forening med Fredens Evangeliet, Naademidlernes Brug, Broderskabet og kristelige Skoler. Der er Gudsfrygt og levende Interesser for det ene Fornødne hos alle som er komne til Troen. Men her kommer vi til det svage Punkt i den lutherske Kirkes Stilling idag: Der er forliden Interesse for Fællessagen — Fredssagen indbefattet — saaledes som det kræves i Lyset af Guds Formaal. Aarsagen kan ligge i Mangel paa en ret Erkjændelse af Tilstanden, eller deri

at de Troende lægger hele sin aandelige Kraft i at komme frelst ud af Verden. I begge Tilfælde er det Tegn paa et indsnevret Livssyn; hvilket udgjør en væsentlig Modsætning til Hyrdens Ledelse. Der er ingen Bevægelse henimod Kirkens store fælles Formaal som praktisk, bestaar i Fred paa Jorden, og dernæst Gudsrigets endelige Seir.

Hyrden staar færdig forat lede sin Hjord henimod disse fælles Formaal, fordi Sagen er indbefattet under hans retfærdige Styrelse ved Kraftens Høire: **„Jeg er kommen forat I skulle have Fred"** — paa Jorden —, og videre: **„Derfor er Krist aabenbaret, forat han skal afskaffe Djævelens Gjerninger"**; hvilket alt udgjør de store Træk af Kirkens Fællessag, ensbetydende med Gudsrigets endelige Seir. Kirken er her kommen ind i hans Arbeide og Planer. Men der er ikke Spørgsmaal om menneskelig Kraft til at gjøre alt dette, eftersom det er vitterlig for de Troende, at Gud er den, der virker alt af det som Godt er: „Jeg er kommen", „Derfor er Krist aabenbaret" o. s. v. forat Guds Vilje maa ske, i alt det som han har forberedt ifølge den ny Pagt oprettet med Sønnen. Læseren mærke sig her, at Sagen praktisk forstaaet, beror paa et ret Forhold til Ordets Lys og Hyrdens Ledelse. Kirken maa ifølge Profetien tage sin Tilflugt til Herrens Navn, forat blive frelst fra de store Nationalsynder, Krigens Ulykker og den stærkere Verdensaand o. s. v.; ligesom naar det bodfærdige Individ maa tage sin Tilflugt til Frelseren. Det rette Forhold til Hyrdens Ledelse, fremgaar derved, idet at der bliver aandelig Bevægelse henimod Guds Formaal. Enhver

veed fra Erfaringen, at alt maa foregaa frivilligt efterat man er kommen til Troen. Saaledes her, hvor det kræves at være medvirkende i Verdens Frelse fra Mørkets Magter. Kirken har virkelig en Opgave i den Retning; saa det er en Samvittighedssag at det maa ske.

Men der kræves et større og klarere Lys i Erkjændelse og Tro, forat Kirkefolket kan faa en vaagen Samvittighed for Gudsrigets Fællessag og samtidig den rette Tillid til Frelserens store Kraft. Som Sagen stiller sig for nærværende, da Kirken — især den Reformerte — med frelst Samvittighed gaar med paa at holde ilive den onde Aand som vil føre Krig, er der neppe Rum for andet end Omvendelse fra den gamle Selvraadighed som ikke vil at Fredsfyrsten skal regjere Verden. Man opdager ikke det ufeilbare Middel som ligger i Fredsfyrstens Ledelse til Frelse fra Krigens Fordømmelse. Der maa altsaa vaagnes op til en ret Sandhedens Erkjændelse i et bredere Lys, ligesom der foregaar en Vækkelse eller levende Trang for Frelseren, ved den første Omvendelse; med den Forskjel at det kan ske letvindt, uden indvortes Sjælekamp. Det er bare naturligt for de Troende at følge Hyrdens Ledelse i enhver Henseende, fordi det hører til Kristenlivet. Den bevægende Kraft i Kristi Menighed, udgaar egentlig fra Hovedet, men der maa være Lys i Forstanden, saa det kan foregaa frivilligt.

Her anføres fra Esaias Bog, et profetisk Forbillede paa Kirkens Tilstand i den nyere Tidsalder, og Maaden hvorpaa den ny Vækkelse foregaar. Veien til Frigjørelse fra Verden er her given i et dybere Sprog, og forekommer os naturlig, letvindt og ligefrem, naar Profetien for-

tolkes i Kristi Lys. Det er ligesom om Kirken paa Forhaand, var fuldt rustet for sin store Opgave, men havde sovnet ind paa Veien mod Maalet: **Vaagn op, vaagn op, ifør dig din Styrke, Zion! Ifør dig dine Pragtklæder, Jerusalem, du hellige Stad! Thi ingen Uomskaaren eller Uren skal mere komme ind i dig. Ryst Støvet af dig, stat op, tag Sæde, Jerusalem! Gjør dig løs fra Baandene om din Hals, du fangne Zions Datter! Thi saa siger Herren: For intet blev I solgte og uden Penge skulle I vorde gjenløste.**

Hvem har hørt Mage til et saadant kraftigt Opraab derovenfra! Det har neppe Sidestykke i den nyere Tid, naar vi tager Hensyn til den Aandens Autoritet som er forenet med det levende Ord som udgaar fra Gud. Dette maa tages som Tegn paa at Sagen gjælder Kirken under usædvanlig farefulde Tidsforhold. Det gjælder altsaa først, at „**vaagne op**", trods det at det er Zion — den ny Pagts Menighed hvor alle er vakte og gjenfødte til Troen. Man kjænder Kirken igjen her, fra Udtrykkene, „Styrke og Pragtklæder"; thi den gamle Pagts Menighed havde ingen af Delene, paa Esaias's Tid, heller ikke senere. Men hvorledes skal den ny Vækkelse foregaa? Svaret ligger i det andet Vers, hvor der formanes til at „**ryste Støvet af**". Vi gaar nemlig ud fra at Kristi Lys ligger i Tiden, for Troens vaagne Livssyn, men Kirken har ladet sig forblinde af et verdsligt Livssyn som virker formørkende paa Troens Lys eller Forstanden; ligesom om man fik Øinene fulde af Støv. Dette maa bort, forat Kristenfolket kan se sin Stilling i en farlig Krigstid som denne, og vide hvad som tjener til Fred og Frelse fra

Tidens Ulykker. Den næste Ting i Orden, er at Zion skal iføre sig sin „Styrke" og „Pragtklæder".

Hvad er Kirkens Styrke, naar den for Ex. staar kraftløs ligeoverfor en stærkere Verdensaand? Vi kommer her ihug Jesu Ord til Menigheden af enhver Tidsalder: **„Uden mig kunne I intet gjøre".** Kirkens Styrke som Aandsmagt i Tiden, bestaar altsaa i, at være forenet med Hyrdens Ledelse. Pragtklæderne er Naadens retfærdiggjørende Iklædning. Ellers bestaar Menighedens Styrke, i Troen paa Ordet og Pagten. **Alting er muligt for dem som tror;** hvilket særlig gjælder Kirkens Ledere. Denne fælles Styrke som Aandsmagt i Tiden, bestaar altsaa i den ny Aandens Eenhed og Renhed hvortil den var gjenfødt. Kirken er en ny Skabelse i Samfundslivet, efter Kristi Lignelse d. v. s. Legemet staar i systematisk Forening med Hovedet, Krist. Og Almagten er given ham, i Himlen og paa Jorden; saa dens hemmelige Forening med Hovedet er selvfølgelig en Kilde til ubegrændset Styrke. **„Baandene om din Hals"** som her tales om, er derimod Tegn paa en tvungen Vanmagt som Følge af at Kirken er kommen ind under Verden og, lig en Samson, har tabt sin aandelige Kraft. Jesu Ord bekræftes derved, at uden ham kan Menigheden intet gjøre.

Læseren mærke sig fra ovenanførte, at ligesom Kirken er naturlig forenet med Hovedet, saaledes er den naturlig forenet med Guds Formaal i Krist, baade hvad Fredspagten angaar og Slægtens Gjenopreisning idetheletaget. Den har et større Kald end den selv aner. Derfor hint kraftige Opraab at „ryste Støvet af og frigjøre sig fra Baandene om sin Hals", forat den kan faa et uforfalsket

Syn paa Sagen og stille sig helt til Tjeneste for Guds Naadegjerning. Det er betegnende for et nyt Udgangspunkt i den kristelige Udvikling, naar der i ovenanførte Opraab formanes til at **„staa op og tage Sæde"** efterat den har rystet Støvet af. Det er Regel i Guds Hus, baade fra den gamle og ny Pagt, at Menigheden staar op til „giv Agt", i spændt Forventning under Hørelsen af Guds Ord; som om det var Tidens store Begivenhed, hvilket det er. Det hører forresten med til Naaderigets Orden, at de Kristne — især de Ledende i Samfundet — maa spørge efter Guds Veiledning i Ordet, forat være tilgjængelig for dets ufeilbare Lys og underfulde Kraft. Der maa ialfald stadig være Rum for mere Oplysning om Hyrdens Vilje og Formaal, til Formaning, Veiledning og Advarsel, ellers er det Tegn paa at der er ingen Interesse og Trang til at naa frem til noget Bedre.

* * *

Lad os her forudsætte, at Grundvolden er lagt, i Kirkens Lære og Bekjændelse, hvad den Lutherske angaar. Men det kommer an paa om Livet staar i det rette Forhold dertil. Man veed ikke selv, hvorledes man staar i den Henseende, men Hyrden veed alt som rører sig i Hjærtedybet og Folkedybet. Den naturlige Bevægelse mod Maalet er det rette Livstegn i Samfundslivet. Een Ting er sikkert, at Kirken er kommen paa Afveie, hvad Krigen angaar. Det samme kan være Tilfældet i andre Retninger. Luther fandt mange Vildfarelser hos den katholske Kirke. Og der er fremdeles en naturlig Tendens til Vildfarelser, grundet paa Verdens Fristelser og hvad Vidnes-

byrdet falder, Menighedens egen **„Fattigdom, Usselhed, Blindhed og Nøgenhed“.** Kristi Raad til Menigheden i Laodikea, at **„kjøbe af ham, Guld som er lutret i Ilden“,** gjælder uden Tvil Kirken i Almindelighed. Guldet er naturligvis Guds Ord — det ufeilbare Lys og levende Kraft derovenfra — lutret i Nidkjærhedens Ild.

Der er forresten en naturlig Bevægelse i Kristi Legeme — Menigheden — som Følge af Lydighed til Ordet og Aandens Drift, Guds Formaal indbefattet; hvilket maa tages som Tegn paa en absolut Afhængighed af Hyrdens Ledelse som foregaar middelbart ved Ordet og Aandens Drift. De Vaagne kjender Farerne udenfra, men der er en Tendens til Selvraadighed, som Faa eller Ingen mærker. Derfor er det nødvendigt at Menigheden altid spørger efter Guds Ord til Veiledning, for ikke at nævne Ordets Nødvendighed for Enhver, som det daglige Brød til Næring for Troen. Det sikre Middel mod Vildfarelser, for den Blinde, er at spørge efter Veien eller lade sig lede ved Haanden af en Seende. Der er stor Forskjel her, paa det individuelle Kristenliv og Menigheden: Thi det troende Individ har faaet et opladt Syn ved Overgangen fra Mørket til Lyset. Jesus har her, aabnet den Blindes Øine. Men Aanden vidner om Menigheden i Laodikea, at den var blind. Dette maa altsaa have sin rette Fortolkning med Hensyn til Kirkens Opgave i Tiden, og dens Afhængighed af Hyrdens Ledelse. Dette forekommer os bare naturligt, i Lyset af Guds Formaal, eller endog om vi betragter dens aandelige Stilling til Verden, som en Flok Faar iblandt Ulve. Hvad Betydning har det enkelte Lem mod hele Legemet? Fællessagen ligger Gud paa

Hjærte endog naar han kalder Individet til Omvendelse; fordi hans Riges Bestaaen og Fremgang beror paa Førstnævnte. Det ligger i Individets Interesser, at komme frelst udaf Verden; dets aandelige Syn og væsentlige Kraft dreier sig naturlig omkring dette Punkt. Der er naturligvis personlige Naadegaver anlagte i Retning af Fællessagen. Men det er bare Hovedet som ser Veien, Farerne og Hindringerne, som har Omsorg for hele Legemet og som tænker paa Guds Formaal.

Det er i denne Forstaaelse Jesus taler de mærkværdige Ord: **„I skulle ikke kalde nogen paa Jorden, Veileder, thi, Een er eders Veileder, Krist".** Dette er altsaa afgjørende, hvad Kirkens Ledelse angaar. Men det er en Troens Hemmelighed at hans Veiledning maa søges ved en levende Trang og Forventning. **„De skulle tage sin Tilflugt til Herrens Navn"**, siger Aanden hos Ezekiel, d. v. s. til Hyrdens Ledelse. Han staar færdig og venter paa at dette skal ske, fordi det hører til Naaderigets Orden. Det er let at opdage ham som det store Lys — Solen i Aandens Verden — naar man har rystet Støvet af Troens Øine; thi dette Lys gaar ikke ned, Dag eller Nat, evindelig. Men det maa være forbi med den gamle Skjødesløshed og Selvraadighed som ikke vil lade sig veilede til Omvendelse fra Vildfarelsen. Opraabet formaner Menigheden til at **„staa op"** forat give Agt paa Lyset og være færdig til Tjenesten.

Den næste Ting i Orden, fra Teksten i anførte Profeti, har ogsaa en dybere kristelig Betydning under den billedlige Form: **„Tag Sæde, Jerusalem!"** Dette kan let misforstaaes, som om Gud mente at Kirken skulde bare

slaa sig tilro. Der er rigtignok forberedt en Sabaths-hvile for Gudsfolket, som et mere fremtrædende Trin i Gudsrigets Fremgang, men dette har ikke noget at gjøre med Sagen her. At tage Sæde efterat Kirken er frigjort fra Verdens Aag og har modtaget ny aandelige Impulser for Fremgang, vil betegne et mere afgjort Standpunkt paa Ordets og Pagtens Grund. Det var en vaklende Holdning i den Henseende, som er Aarsag til at den kom ind under Verdens aandelige Fangenskab. Kristenfolket har i lange Tider drukket af det grumsede Vand som flyder i Gader og Stræder, i Form af et fremmed Tankeliv og ukristelige Maader at være paa. Og dette har Egenskab til at udslukke Troen og give Rum for den raadende Verdensaand, der lidt efter lidt faar Magt over Kristenfolket og driver dem hid og did mellem Gud og Verden. Der maa altsaa ske Omvendelse i dette Punkt, idet at Kirken tager afgjort Standpunkt paa kristelig Grund. „Jerusalem" nævnes jo i samme Forbindelse, som et særskildt Kristrige paa Jorden, adskildt fra Verden ved de skarpe Skillelinjer som existerer mellem Lyset og Mørket, Troen og Vantroen, Faderens Kjærlighed og Satanas Ondskab. Disse Modsætninger kan ikke sammenblandes, uden fordærvelige Virkninger paa Kristenlivet. Det er Naturlov, at Lyset kan ikke have Samfund med Mørket. Derfor maa det ny Jerusalem udgjøre et særskildt Aandens Rige, fra Verden, hvor ingen — intet — Urent og Uomskaaret kan komme ind.

* * *

De som tviler paa, hvorvidt anførte Profeti virkelig gjælder Kirken i den nyere Tid, vil mærke sig to væsent-

lige Ting. Først: Profetien kan ikke feile. Men Historien viser at der var efter Esaias' Tid, ingen Betingelser for en Revival af den gamle Pagts Menighed. Dernæst: Esaias' Profetier gjælder næsten udelukkende, den kristelige Tidsalder, de rækker langt frem foran vort nærværende Tidspunkt. Følgelig var hans Profetier en mørk Tale eller, en Gudsrigets Hemmelighed baade for ham selv og hans Samtid. „Hvo troede det vi have hørt og for hvem er Herrens Arm — Frelseren — aabenbaret", siger han etsteds, klagende. De Profetier som tilhørte den gamle Pagts Tid, profeterer i et helt andet Sprog: De forudsiger stykkevis, Jødefolkets Fremtid, hvilket i det væsentlige er Formaninger og Advarsler mod Afguderiets og Frafaldets Følger. Flere af dem forudsiger for Ex. Jerusalems Ødelæggelse. Deraf har man altsaa logiske Beviser for, at alt det som forudsiges om **Jerusalems Gjenopreisning,** gjælder den kristelige Tidsalder. Der er nemlig, en streng Logik i Sandhedens Aabenbarelse som aldrig kommer i indbyrdes Strid.

Det tredje Vers af samme Kapitel, staar i Sammenhæng med de to foregaaende Vers ovenfor omhandlet, og deri har man et utvetydigt Vidnesbyrd om at Opraabet gjælder Kirken i den kristelige Tidsalder: **„Thi saa siger Herren: For Intet blev I solgte og uden Penge skulle I vorde gjenløste."** Dette kaster Lys paa Syndens Ophav og Gjenløsningens Hemmelighed. Den Ondes Sæd er Ophavet til al Vildfarelse som fører bort fra Gud, indtil man blev „kjødelig solgt — fangen — under Synden". Forløsningen er nu fuldbragt og traadt ikraft for Kirkens Vedkommende, men den gamle

Slange i civiliseret Skikkelse, har formaaet at forlede Kristi Kirke til ny Vildfarelser og et nyt Fangenskab under Verden. Men Retfærdigheden derovenfra gjør sig gjældende paany — grundet paa Kristi retfærdige Styrelse — ligesom den først gjorde sig gjældende i hans store Forløsningsværk, og Følgen er at den fangne Zions Datter maa frigives. Læseren mærke sig her, at Krist har andre Midler til sin Raadighed for Kirkens Frigjørelse, end Ordet: Thi Profetien omtaler ham paa et andet Sted, som **„en lutrende Ild for Levi's Børn"**. Men dette er haarde og ydmygende Midler som han bruger kun i Nødstilfælde, for Ex. naar det kræves for Rigets Bestaaen.

* * *

Der kræves altsaa et større og klarere Lys forat Kirken kan følge Hyrdens Ledelse, end det som kræves for Individets Frelse og Salighed. Paulus formaner til at „gaa forbi Børnelærdommen om Krist og skride frem mod det Fuldkomne", hvilket er et Tegn paa at Kirkens store Fællessag laa ham paa Hjærte. Kristi Forbillede er egentlig Lyset, Veien, Fredspagten o. s. v., men dette er et stort og ublandet Lys som udgjør Kirkens Ideal og følgelig ligger langt foran. Vi kjænder hans Gudsfrygt og Lydighed til Ordet, hans Nidkjærhed for at Guds Vilje maatte have Fremgang til Frelse ved hans frivillige Midlertjeneste. Vi kjænder ogsaa hans Aarvaagenhed i at udvælge det Gode og forkaste det Onde; hvoraf følger at denne Verdens Fyrste havde ingen Del i ham, heller ikke i hans Kirke, som er Guds

Hus paa Jorden. Dernæst har vi hans Formaning om at udrense den gamle Surdeig som stadig gjærer imod Guds Aand, og truer med at sprænge det ny Samfundsliv baade i Familien, Kirken og Staten. Alt dette er levende Forbilleder som gjælder Kirken til Efterfølgelse. Thi Guds Naadegjerning i Tiden, foregaar fremdeles paa den Maade som det er aabenbaret i Lyset af Kristi levende Exempel.

Men der er andre tro Billeder paa Kirken og dens Stilling til Hyrden, i en mere udpræget kristelig Skikkelse, end som Historien og Erfaringen kan opvise, og disse Billeder fremgaar fra det Lys som er saaet ved Profeterne. Der er profeteret stykkevis, forat man skal forstaa stykkevis og Guds Formaal derved blive vitterlig for Troens Øie. Her anføres et profetisk Lysglimt som gjælder Fredspagten: **„Thi Bjerge kunne vel vige og Høie rokkes, men min Miskundhed skal ikke vige fra dig og min Fredspagt skal ikke rokkes, siger Herren din Forbarmer".** Paa et andet Sted hedder det om Kirkens Stilling efter Guds Velbehag: **„Jeg vil juble over Jerusalem og fryde mig i mit Folk, og der skal ikke mere høres i det, Graads Røst og Skrigs Røst. Der skal ikke mere komme derfra, et Diebarn som kun lever nogle Dage, eller en Gammel som ikke fylder sine Dages Maal; thi en ung Mand skal den være, som dør hundrede Aar gammel, og hundrede Aar gammel, skal den Synder være — til enhver Tid — som forbandes".**

Et andet profetisk Forbillede paa Kirkens Stilling som Aandsmagt og Fredsmagt i Tiden, fremgaar fra Esaias 2, 1—5. Kirken er her, bleven den faste Stad

hvorom alting i Verden er bragt til at dreie sig. Kristi Lov og retfærdige Domme eller Styrelse er bleven Initiativet for alt, baade paa det kirkelige og politiske Omraade. Følgen er indbyrdes Fred blandt Folkene, med ny Samfundsforholde og Synsmaader, hvilket gjør Krig og Krigsrustninger overflødige. „Juda" og „Jerusalem" er ogsaa her brugt som Forbilleder paa det ny Kristrige; hvilket er et Tegn paa at Profeten ikke havde nogen Anelse hverken om Jødefolkets Forkastelse eller om den epokegjørende Forandring i Tiden, som skede ved Frelserens Komme og det fuldbragte Forløsningsværk. Tekften anføres her til Belysning af Emnet:

„Det Ord som Esaias, Amoz's Søn skuede over Juda og Jerusalem: Og det skal ske i de sidste Dage, da skal Herrens Huses Bjerg — Kirken — være grundfæstet paa Bjergets Top — Krist — og ophøiet over Høiene, og Hedningefolk skulle strømme hen til det. Og mange Folkeslag skulle gaa og sige: Kommer, lader os gaa op til Herrens Bjerg, til Jakobs Guds Hus, forat han maa lære os om sine Veie, og vi kan vandre paa hans Stier. Thi fra Zion skal udgaa Lov og Herrens Ord fra Jerusalem. Og han skal dømme mellem Hedningefolkene og stifte Ret for mange Folkeslag, og de skulle smede sine Sværd til Hakker og sine Spyd til Vingaardsknive; et Folk skal ikke løfte Sværd mod et andet, og de skulle ikke mere lære at føre Krig".

Alt dette ligger foran: Thi det har endnu ikke hændt, at de **„mange Folk"** har gaaet i Raadslag, om at **„gaa op til Herrens Bjerg"** forat blive lærte af Gud

— Verden veed bedre end som saa, fra Fornuftens Lys. Evangeliets Udbredelse har maattet foregaa den modsatte Vei; det maatte i mange Tilfælde, paatvinges Folkene. Tidspunktet for disse ny Tilstande, er altsaa en Hemmelighed. Men Udtrykket **„de sidste Dage"** falder her sammen med Pauli Profeti om den gamle Verdens Ende eller de Begivenheder som gaar forud for Enden, ved Kristi kraftige Kongedømme: **„Derefter kommer Enden, naar han overgiver Riget til Gud og Faderen, efter at han har tilintetgjort al Magt, Myndighed og Vælde. Thi han skal være Konge indtil han har lagt alle sine Fiender under sine Fødder."**

* * *

Der er aandelige Kræfter fra Himlen og Jorden virksomme i Forening med Kristi Kongedømme og Kamp imod alle disse Magter og Myndigheder som skal tilintetgjøres, ifølge det profetiske Ord. Kirken maa være medvirkende forsaavidt Sagen gjælder Rigets Forvaltning, hvortil den er kaldt. Han har egne Midler og Maader hvorved Dommen fuldbyrdes. Derfor er det saa nødvendigt at have et ret Syn paa og Forstaaelse af det Gudsord som er profeteret stykkevis. Det er ikke altid Kirkens Ledere har Naadegaver i den Retning, men der er Løfte om at „Talsmanden, her, skal minde eder om alle Ting". Dette sker kun, naar Kirken uafbrudt søger Hyrdens Ledelse, ligesom en Paulus, der „jagede efter Maalet"; nemlig Guds Formaal i Krist. **„Gud giver ikke Aanden — Talsmanden — uden Maal".** Der er ikke noget Motiv for kirkelig Fremgang hverken

for Fredssagen eller andre Ting, uden man faar Øie paa Formaalet og siden jager efter at naa frem. Det foregaar stykkevis; men Lyset maa her søges, i Erkjendelsen af egen aandelige Blindhed. Hyrdens Veiledning i Ordet er dyrebar som Guldet, især for dem som er betroet Gudsrigets Forvaltning. Alle veed hvor ivrigt der graves efter Guldet, paa de Felter man har Beviser for at det forekommer. Menigheden i Laodikea fik Formaning om at kjøbe af Krist, Guld som var lutret i Ilden; hvilket har sin Hentydning til det profetiske Ord hvis Ægthed var bekræftet ved Kristi Vidnesbyrd.

Alt dette maa tragtes efter med Frygt og Iver, som om det var det ene Fornødne, hvoraf Verdens Frelse er afhængig. Rigets Forvaltning er naturligvis ikke nogen Pligttjeneste, men et stort betroet Pund eller ærefuldt Kald forenet med tilsvarende Naadegaver. **„I har ikke udvalgt mig, men jeg har udvalgt eder“**, siger Herren til Disciplene. Det er altsaa en Gudssag at alt skal lykkes efter hans Vilje, men det er Menneskets Sag at være tro til Ordet, Pagten og Aanden hvorved Hyrdens Ledelse foregaar. Der er Fare for at komme bort fra Hyrdens Ledelse, ved en streng Vedhængen af gamle kirkelige Former. Aanden kan derved materialisere i døde Formaliteter, istedet for Troens Lydighed som skulde virke Bevægelse henimod Formaalet. Hvis vi gaar ud fra at Krist fremdeles udvælger Arbeiderne i sin Vingaard, vil meget af de kirkelige Former som for Ex. theologisk Examen, blive af sekundær Betydning. Der kræves i alle Tilfælde et stort og ublandet Lys i Forstanden, forat være Kristi Efterfølger, men man maa

ogsaa være fordomsfri og ubunden i Aanden, forat kunne være til Guds Velbehag: De aandelige Ting, betroet til Kirkens Forvaltning, ligger høit over de Ting som er af Jorden; derfor taaler Guds Formaal i Krist, næsten ikke at indsnævres under verdslige Formaliteter; det maa praktisk skabe sine ny Former, eftersom Udviklingen gaar fremad. Ingen er naturlig skikket for at være Arbeidere i Guds Vingaard. **Hvad er et Menneske at du kommer ham ihug o. s. v., at du skulde agte paa ham"**, hedder det i Salmen, med Hensyn til Kristi Medarbeidere.

Kaldet og den rette Skikketmed for Guds Gjerning er en Troens Hemmelighed hos vedkommende Person, og i alle Tilfælde, en Følge af et levende Barneforhold til Gud. Dette udelukker Tanken om Pligttjeneste. Man er gjenfødt til Aandens Tjeneste, ved et nyt Syn, Hørelse, Lugt, Smag og Følelse. Alle maa her, være hjemme — kjændt — i Faderhuset, Faderens Forretning — Naadegjerning — og Faderns Sindelag. En frivillig Tjeneste fremgaar som en naturlig Følge deraf, grundet paa den ny sønlige Aand. Alt dette forekommer os bare naturligt, i Erkjændelsen af at alle levende Kristne er bare tjenende Lemmer af Kristi Menighed; hvilket i ovenanførte Tilfælde kræver et tilsvarende Troens Lys. Der er System i Menigheden, frembragt ved Guds skabende Haand, idet han satte Lemmerne paa Legemet, saaledes som han vilde. Dermed fremgaar der særegne Naadegaver som gjør Nogle skikket som Konger, Prester og Lærere for Gud, saa man behøver ikke frygte for Konkuranse om Embedsposter eller Forvirring i Gjer-

ningen, hvis man bare er tro til Hyrdens Ledelse. Kirken forudsættes at indrette sine Anordninger i Harmoni dermed. De regulære Aflønninger er naturligvis en anden Sag, eftersom de hører til Kirkens eller Statens verdslige Anordninger. Der er nogen — maaske de Fleste — som er kaldte til at tjene frivilligt med sit Gods, hvis man ser Sagen i det Lys, at det tilhører Faderhuset.

* * *

Men hvad har alt dette med Fredssagen at gjøre? vil maaske nogen spørge. Svaret vil komme frem i den følgende Omhandling af Emnet. Fredspagten med Gud, hører egentlig til det ny Liv og de ny Tilstande, fremkaldte ved den ny Skabelse i Samfundslivet som hidtil har været begrændset til Kristi Menighed, hvor Sagen stadig kjæmper for at antage en ydre kristelig Skikkelse. Men Kirken maa blive den ledende Aandsmagt i Nationen, forat dette kan ske paa det politiske Omraade, hvilket, som før nævnt, er betinget af dens Forhold til Ordet, Pagten og Fredsfyrstens Ledelse. Erfaringen har nu mere end noksom vist, at der er noget ved de nærværende Tilstande som brister, naar det kommer til Prøve, og dette bestaar væsentlig i den gamle Verdensaand som fremtræder paany i Kristendommens Navn. Kun Gudsriget og hans evige Vilje til Slægtens Frelse, staar fast. Kirken maa altsaa blive et virkeligt Gudsrige eller den faste Stad, hvorom alting i Verden maa bringes til at dreie sig; dens væsentlige Opgave bestaar deri. Og den har faaet Magten ihænde til at løse sin Opgave, saalænge den er forenet med Hovedet: **„Mig**

er given al Magt i Himlen og paa Jorden", siger han selv, forat den ikke skal tænke sig magtløs, trods sin egen laodækiske Tilstand.

Det er ovenfor omhandlet hvori denne Magt bestaar, men der kan være Rum for Spørgsmaal: Hvorfor har ikke hans Almagts Herlighed allerede bragt Kirken frem til Seier? Svaret ligger i Tidens Livet-troenhed og unaturlige Opblanding med Verden. Kirken er praktisk, med paa at berøve Frelseren hans Almagts Herlighed, hvis den ikke erkjænder Sandheden i sin Helhed. **„Sandelig siger jeg eder, at den som tror paa mig skal ikke alene gjøre de Ting som jeg gjør, men han skal gjøre større Ting end disse, fordi jeg gaar til Faderen."** Deraf følger at hans troende Børn og Kirke maa tillægge ham denne Magt ved en ret Erkjændelse og Tro. Først maa de fralægge sig selv og Verden al Tanke om egen Magt og Dygtighed til det Gode; som om det var bare et betroet Pund. Dernæst maa man i Troen samle alt det som tilhører Naadelivet, omkring Krist eller Kristriget. Og naar alt er samlet — Ordet og Aanden iberegnet — der hvor det med Rette tilhører, vil det tilsammen udgjøre en vældig Gudsmagt som Verden og den Onde intet formaar imod. Følgelig har Enhver Frihed til at bruge af denne „Kristi Fylde", ifølge den Naadegave han har faaet og i Forhold til Behovet.

Læseren mærke sig her, at Sagen dreier sig om en ret Erkjændelse af Sandheden, hvilket er ensbetydende med Troens Væsen. Det er paa denne Maade Selvet maa dødes og begraves; thi naar Selvet fraregnes, vil alt det Gode i Livet, tilhøre Krist. Men førend dette

sker, vil enhver Troende naturligvis tilegne sig noget som sit eget, endog hvor det gjælder fremragende Naadegaver, og paa denne Maade adsprede eller forstyrre den indbyrdes Orden hvorved Kristi Almagt udøves i Livet, saa det faar ikke blive et samlet Hele og urokkeligt Gudsrige. Naadeforholdet ligger i det Lave. Eller mon det er bare Menigheden i Laodikea som var „fattig, ussel, blind og nøgen"? I alle Tilfælde er der en hemmelig Kraft i en ret Erkjændelse af Livets Sandhed. Den Ydmyge faar — mere — Naade, og den Svage, Kraft, men **„det Stærke og Fede vil han ødelægge."**

Troen paa Krist er et let Udtryk, men et saare stort Begreb, især hvor det gjælder Fredssagen og Kirkens Fremgang idetheletaget. Tænk bare hvad som skede og fremdeles sker middelbart ved ham, i Forsoningen, Forligelsen af Gud og Verden, Opstandelsen, hans Midlertjeneste for Gud og hans retfærdige Kongedømme ved Kraftens Høire! Alting i Menneskelivets Verden er praktisk, bragt til at dreie sig om hans store Navn og Almagts Herlighed. Det er et Under at Kirken ikke allerede har seiret over Verden, ved Troen paa ham. Men lad dette være et formanende Tegn paa, hvor farligt det er at komme bort fra Hyrdens og Fredsfyrstens Ledelse. Det bekræfter ialfald den Sandhed at „uden mig kunne I intet gjøre". Man kunde vel gjøre noget uden ham, der er opfaren til Himlen, tænker maaske Nogle som stoler paa sin Veltalenhed, Forstand, Lærdom og Evne til at vinde Folkegunst, der ligger meget deri. Men nei. „Intet," siger Sandhedens Konge; d. v. s. intet som er frugtbringende for Guds Sag. Kun den

ny Aandens Sæd eller Kvist fra Davids Rodskud skal bære Frugt, siger Profetien.

* * *

Lad os her dvæle ved Betragtningen af Kristi Almagt som Fredsfyrsten og hvorledes denne Magt kan blive virksom i Kirken: Troens Eenhed og Renhed er her nødvendig, eftersom dette giver Rum for Helligaanden, der udgaar fra Gud, som en Fredens Flod. Dette vil forudsætte at der ikke er delte Meninger hos de Troende — især dem som er kaldte til at være Arbeidere i Guds Vingaard — med Hensyn til Fredsfyrstens Vilje mod Krigen og alt som staar i Forbindelse dermed. Enhver Afvigelse i Troen fra Fredspagten i Daaben, maa betragtes som en grov Vildfarelse; saa, hvis man finder Prester og Lærere som hylder krigerste Anskuelser, maa det betragtes som Tegn paa at de ikke er kaldte af Gud. Det er ligesaa vildfarende at afvige fra Fredspagten i Daaben, som om man vilde betvile Evangeliets frelsende Kraft; thi Evangeliet er egentlig et Fredsbud til Verden, bekræftet ved Forligelsen o. s. v. Det strider imod kristelig Logik, at Fredsfyrsten skulde have kaldt nogen til at hylde krigerske Anskuelser. Den rette Ligevægt i Landets Styrelse under de fristende politiske Omstændigheder, gik tabt ved Kirkefolkets Ubesindighed og Utroskab til Fredsfyrsten. Man kan sige om de foreliggende politiske Bevæggrunde, hvad man vil, een Ting er sikkert — og det vil vise sig efterpaa: Amerika vilde have vundet en Triumf for Demokratiet, Civilisationen og Kristendommen — for ikke at nævne Fredssagen — ved en streng Nøi-

tralitet. Det lutherske Kirkefolk stillede sig mere rolig og sømmeligt, tildels i Fællesbøn for Fredens Bevarelse, under den populære Krigsbevægelse som gik forud for den nærværende Krig, hvilket tør tages som Tegn paa, at denne Kirkeafdeling vil blive en Fredsmagt i Landet, med aandelig Kraft til at skabe en nødvendig Ligevægt i Landets Styrelse under forstyrrende politiske Situationer. Lad os ialfald være klar i det Grundprincip, at de som hylder Krigen eller gaar direkte til Krig, har ikke noget med Freden at gjøre; fordi Sagen kræver at Vedkommende, enten det er Individet, Kirken eller Staten, maa være et levende Led i Fredspagten. Det er omhandlet i et foregaaende Kapitel, hvorledes Fredens Flod som udgaar fra Gud, maa ledes gjennem Familien, Kirken, Staten og udover til Verden. Enhver Bevægelse for Krig og Krigsrustninger vil følgelig udtørre denne aandelige Flod førend den naar frem til Maalet. Bare det at de demokratiske Lande gik med paa de moderne Krigsrustninger, vil give Stødet til, at de maa være Krigsmagter for de næste hundrede Aar eller maaske mer. Der vil dukke frem, nok af Anledninger til at bruge disse Krigsrustninger, som Følge af den Livslov, at man er fordømt til Krigen, fordi man ikke troede. Det forandrer Sagen, her hvis man imidlertid tiltraadte Fredspagten med Gud, ved et Paragraf i Landets Grundlov. Men da vilde følgelig, alle disse enorme Kapitaler udlagt til Krigsrustninger være som kastet i Afgrundens Dyb.

* * *

Det skal medgives i Forbindelse med de sentimentale

Motiver for Krigsbevægelsen i Folket, at der kan være Retfærdsfands paa Bunden; saa Hensigten tilsyneladende helliger Midlet. De vaagne Jagttagere føler og bevidner at Retfærdigheden er krænket ved vilkaarlige Overgreb baade i Verdenspolitiken og ved krigerske Voldshandlinger. Men mærk: Ingen dødelig er moralsk berettiget til at udøve Retfærdighed ved Krig. Retfærdighedens populære Krav maa her, ske mest mulig Fyldest i sin Tid, ved internationale Retstribunal. Der er ikke given Mennesker noget andet Middel til Erstatning og Hevn, end at faa Sagen afgjort ved gjældende Lov og Dom. Man maa altsaa, i disse overlegne Anliggender, bøie sig i Lydighed til den Høiestes Lov hvori det hedder: **„Hævnen hører mig til, jeg vil betale, siger Herren".** Denne Lov fuldbyrdes virkelig i enhver Retning af Livet, ved Troen paa Kristi retfærdige Styrelse i Kirken og Verdensriget. Det Daarlige fra Gud er her, bedre og mere betryggende end det vise og kloge af Mennesker. Eller mon han, der holder Kristenheden i sin Haand, ikke skulde magte at tilfredsstille Retfærdighedens Krav, hvor Sagen gjælder de store internationale Anliggender! Det er bare et Tidsspørgsmaal i hans Øie, og dette maa han selv raade over.

Naar han siger: „Jeg vil betale", saa er ikke dermed ment bare Gjengjæld mod Overtræderen; der er Rum for Forsoning og Tilgivelse hos ham, endog for de store Overtrædelser. Men det sikre ved Sagen er det, at han vil betale de Troende for den Skade de har lidt ved uretfærdig Behandling under hans Styrelse. Guds Retfærdsfands er i alle Tilfælde, større end Menneskets, og

dertil har han — og han alene — Magten til at udøve Retfærdighed paa Jorden. Krist er altsaa bleven en Pagtens Midler til Bekræftelse af at Retfærdigheden skal ske Fyldest baade for Gud og Mennesker. Thi hans Retfærdsfands er prøvet i Sandhedens Lys, til et Vidnesbyrd for Alverden; ikke alene ved hans frivillige Død paa Korset, forat tilfredsstille Lovens retfærdige Krav, men ogsaa hvor det gjælder en personlig Delagtighed i Naaden: Det maa ske ifølge den ny Lydighedsprøve som Gud har foreskrevet.

Læseren mærke sig her, at der er et unaturligt og uretfærdigt Forhold mellem Nationerne indbyrdes, endog i Fredstid, saalænge man ikke har bygt paa Grundloven. Hvorledes kunde man saa, vente at Retfærdigheden her kunde ske Fyldest ved Krig? Der er Rum for Tvil endog hvorvidt de krigførende Nationer har noget moralsk Krav her. Sæt for Ex. at den Theori blev faststlaaet at Krigen var fra Gud til Syndestraf over Folkene! Der vilde i saafald neppe være moralsk Ansvar for den mest grusomme og vilkaarlige Fremgangsmaade. Men lad os her forudsætte at den ene Retfærdige ikke kan øve Uretfærdigheder; derfor er det selvsagt at de Krigførende befinder sig paa uretfærdig moralsk Grund d. v. s. udenfor den egentlige Folkeret fastsat af Gud i den fælles Grundlov for Samfundslivet. Kristi Lov fastsætter endog Dødsstraf for dem „som ikke vilde at han skulde regjere over sig"; hvilket praktisk, synes at bekræfte den Stærkeres eller Seirendes Ret i Krig.

Det er i alfald en Grundfeil at sammenligne de individuelle Rettigheder ifølge civil Lov og Orden, med de

indbyrdes nationale Rettigheder — Folkeretten — som delvis eller helt afskaffes i Krigstilfælde. Det er denne Vildfarelse som er Aarsag til, at uvedkommende Nationer sentimentalt og politisk tager Parti under Foregivende af en krænket Retfærdsands: De individuelle Rettigheder i et krigførende Land gaar selvfølgelig moralsk forstaaet, op i Statens hvor den populære Folkevilje stemmer for Krig. Men her er Spørgsmaal om Forskjellen mellem de to, i Almindelighed: En Nations Status og politiske Magthaveri er oprindelig Tilfældets Værk; ofte grundet paa Erobring og uretfærdig Tilegnelse af Magten. Individets Status derimod, er grundet paa Guds Lov, Eiendomsrettens Hellighed og moralsk Ansvar baade for Gud og Medmennesker.

Der er altsaa helt forskjellige Principer for Retsbegrebene i de to forskjellige Henseender. Den ukrænkelige Equity er imidlertid universal, men det kristelige Individ er her frigjort ved Troen paa Guds Naade, Staten derimod, ikke, førend den tiltræder Fredspagten med Gud. Denne store Forskjel er betegnende for Forskjellen af den gamle og den ny kristelige Tid: Det ligger i Tiden, som forudsagt i Visdommens Bog, at „den Ringe — Individet — faar Naade — og Retfærdighed — af Barmhjærtighed, men over Magthaverne — Statsmagterne — gaar der en streng Ransagelse“; som om de ikke havde nogen moralsk Ret at staa paa.

* * *

Hvor er den divine Lov som byder en Nation at føre Krig? Den er ikke vitterlig tilstede hverken aandelig,

ifølge den ny Pagt, eller legemlig ifølge Skabelsens Orden; siden Mennesket ikke er naturlig rustet for Krig. De smaa Nationers naturlige Ret til Forsvar ligeoverfor de Stærkere, i foreliggende Krigstilfælde, ligger i Forstandens rette Brug. Der ligger et naturligt Værn mod fremmed Overgreb deri. De Stærkere har praktisk, Magten og dermed Retten paa sin Side, ifølge ovenanførte Principer. Men det er et let Regnestykke at klargjøre sig, om man for Ex. med egne Titusinde kan gaa imod sin Modstander med sine tredive Tusinde. Sund Forstand vil her, vælge den ene rette Vei — som ogsaa er bekræftet ved Kristi Ord, at „skikke Bud forud og underhandle om Fred“. Der kan som Regel, opnaaes lette Fredsvilkaar paa denne logiske Maade; thi det ligger i Tiden at den Ydmyge faar Naade baade af Gud og Mennesker.

Historien har mange Exempler paa, at en ulogisk Misbrug af Forstandens Lov, under Foregivende af Patriotisme og Tapperhed, har forvoldt mange store Ulykker over de smaa Nationer, som ikke kunde erstattes hverken i Samtiden eller Fremtiden. Den samme Logik gjør sig gjældende hvor politisk Uvedkommende, ved sentimentale Motiver, blander sig op i Krigen for Folkerettens Skyld. Det maa i alfald ske ved uretfærdige Maader og Midler, og i Modsætning til Kristi Lov hvorved alle Retfærdighedens Krav maa fuldbyrdes. Gud havde hin sentimentale Daarskab for Øie, naar han talte disse udødelige Ord: Hævnen hører mig til, jeg vil betale, siger Herren.

Vi mærker fra ovenanførte, den gamle Tilstand, bun-

den i Samvittigheden under Loven fra Sinai, som kræver Øie for Øie, Tand for Tand o. s. v. Men den Slags Retfærdsfands hører ikke hjemme i Naaderiget, Faderhuset og Samfundslivet; hvilket medfører at Equity i en bredere Forstaaelse af Livet, fuldbyrdes ved Lydighed til Kristi Lov. Det er egentlig den som er moralsk gjældende for Gud og alt Samfundsliv, forat Kristi retfærdige Styrelse kan foregaa middelbart, ved sine levende Lemmer. Og Kristenfolket forudsættes at have en gjenfødt Retfærdsfands i Overensstemmelse dermed. Derfor er Kirken bleven Nationens vaagne Samvittighed, forat Retfærdigheden kan ske Fyldest i Landets Politik. Ikke stiltiende, men ved at gjøre sin Indflydelse gjældende ikraft af Aandens Autoritet derovenfra i Forening med Tidens populære Maader og Midler. Logiken er altsaa den, at Krist er den, der baade dømmer og retfærdiggjør, alt eftersom Vedkommende stiller sig til Fredens Evangelium og den ny Pagt idetheletaget.

Mon ikke Forsoningen af Verdens Synd var en Retfærdshandling i høieste Grad? Ordets gjenfødende Kraft til nyt Liv og Gjenopreisning fra Frafaldet, er praktisk betinget deraf. Dette kaster Lys paa Betydningen af Gudsfolkets frivillige Midlertjeneste til uafbrudt Forligelse og Fred. Den givne Ligevægt i Landets Styrelse — og dermed Equity — er betinget deraf, baade nationalt og internationalt. Thi saasnart der er Krigsbevægelse oppe i een eller flere Nationer, er det Tegn paa at Retfærdigheden eller Grundloven ovenfor omskreven, overtrædes i samme Forhold som Nationens indbyrdes fredelige Ligevægt forstyrres. Motivet for denne ukri-

stelige Tilstand, udgaar som Regel fra Selvet og Dyret i Mennesket, i Form af en overveiende Sentimentalitet. Samfundet omskabes i Aanden, efter en fremmed Lignelse, idet at Broderkjærligheden forandres til Vrede og Bitterhed. Fiendskabet er underforstaaet, naar et oplyst Folk gaar til Krigen, enten man erkjænder det eller ikke. Aarsagen for en forstyrret Ligevægt i Samfundslivet og Overtrædelse af Grundloven udgaar altsaa ikke fra Gud. Hans Rige paa Jorden kan ikke blive splidagtig med sig selv. Alting derovenfra er grundet paa Sandhedens Retfærdighed fra Evighed af.

* * *

Naar vi nu, fra ovenanførte logiske Grunde, er klar over, at Initiativet for Verdensfreden maa udgaa middelbart fra Kirken, vil man mærke sig følgende Punkter som hører med til Begyndelsen: Kirkefolket som levende Kristne, maa fra først af, gjøre alt som vedkommer Fredssagen, fordi de staar i nært Livssamfund med Fredsfyrsten. Der ligger en seirende Kraft i hans bevægende Indflydelse paa sine Lemmer. Daabspagten indbefatter Fredspagten med Gud og Medmennesker; saa Fredssagen ligger nær til alle Døbte. Gud venter ikke noget af Verden, i den Retning, fordi den hører ikke til Hjorden og har heller ikke Magt til at adlyde hans Vilje og være tro, naar det kommer til Prøve i Livet. Der har været oprettet Fredstribunal og Fredsforbund fra politiske Hold, men alt dette forsvinder som Avner for Vinden, naar de internationale Storme bryder løs. Ikke saa med dem som staar i Pagt med Fredsfyrsten; fordi det

er en evig Pagt og et evigt Trosliv som fornyes fra Slægt til anden, indtil Verdens Ende.

Der kræves følgelig en streng Logik i Kirkefolkets politiske Indflydelse. Det folkelige Selvstyre i Kirke og Stat, vil blive et praktisk Middel til Fremme for Fredssagen; men det maa bruges med ubøielig Konsekvens, som om det var en Samvittighedssag for Gud, hvilket det er. Man staar nemlig her, foreløbig foran et mægtigt Alternativ tilstede i Landets Love som kræver Lydighed endog til Krigstjeneste, hvilket er et kraftigt Vaaben imod Fredssagen. Derfor maa der ikke spildes Votes for de gamle politiske Principer som indeholder Sæden til Krig. Der maa opstilles Fredskandidater for de politiske Stillinger i hver eneste Kommune, selv om der foreløbig ikke er Udsigt for at vinde Flertal. De Oplyste og Trofaste vil samle sig om Nogen som de veed vil repræsentere Sagen endog medens den er i Mindretal. Vi har Exempler fra Afholdsagen, at Veien til Fremgang og Seir kan banes paa denne Maade. Ja endnu mere sikkert og letvindt; eftersom Afholdsagen ikke egentlig var nogen kirkelig Affære. Det er heller ikke afgjort hvorvidt den kan arve Fremtiden; der kan komme en Slægt med andre Synsmaader, som for Ex. ikke har Afsky for Drikkeondet, men vil have Frihed til at æde og drikke efter Behag.

Fredssagen har i alfald sine moralske Fortrin som gjør den til en Fremtidssag af første Rang, fordi den hører til den ny Pagt som skal vare evindelig. Vi veed at Kirkens endelige Seir er baade forberedt og bekræftet ved det som Gud har begyndt i Krist. Dens Børn er

logisk forstaaet, allerede gjenfødte til Fredspagten og Fredssagen; ligesom de er Gudsrigets naturlige Arvtagere. Det beror bare paa et mere udvidet Syn paa Guds Formaal, og en kristelig Logik i Livet i de Unges Opdragelse, i Brugen af Stemmeretten o. s. v. forat bringe disse Ting til Seier, som ligger saa nær til Troslivet, til Kirkens Fællessag og praktisk, indenfor Alles Rækkevidde. Det er ovenfor omhandlet, at alle Kristne har Magt til at saae bare Fredens Sæd i Liv og Omgang, hver i sin Stilling. Der er ingen Tvil om at Sæden bærer Frugt efter sit Slags, men det kan forekomme mer tvilsomt hvorvidt denne Troskab til Fredsbudet, i det Smaa, kan have nogen Indflydelse paa Fredssagen. Men, læg Mærke til hvad der er sagt i et foregaaende Kapitel, om Fredens hemmelige Flod, som udgaar fra Gud; hvorledes den ledes middelbart udover til Verden, eller udtørres paa Veien, alt i Forhold til Troens Lydighed. En helt ny Vandel vil med Tiden gjøre sig gjældende i Kristenlivet overalt, men dette kan ligge langt foran.

* * *

Imidlertid ligger det i Tiden, at de gamle politiske Synsmaader og Krogveie vil gjøre sig gjældende i Retning af „væbnet Fred", arbitrary Fredstribunal o. s. v., hvilket har Egenskab til at dysse Arbeidet for Fredssagen isøvn. Verden har nu prøvet disse Ting og fundet dem uholdbare, især hvad den saakaldte væbnede Fred angaar. Det er vitterlig for de Troende, at den Onde kan ikke uddrives ved Belzebul. De som vil følge Fredsfyrstens Ledelse, tør ikke standse ved de gamle politiske Selv-

bedrag, ellers staar man uforberedt og magtesløs til at stille Krigsstormen, naar den bryder løs paany. Vi veed at alt det som Jesus gjør, baade i det individuelle Kristenliv og Kirken, er beregnet paa at fuldkommes ifølge Guds Formaal. Frelsen fuldkommes ved Bestandighed i Troen indtil Enden. „Beder, saa skulle I faa forat eders Glæde kan fuldkommes“. Saaledes med Fredssagen; den er beregnet paa at fuldkommes ved Troskab til Fredspagten under Fredsfyrstens Ledelse. Et delt Forhold til Fredspagten er det samme som et halvt Trosliv og et uægte Barneforhold; det fører til ingenting.

Frygt ikke for at være intolerant i Fredssagen m. m. hvor Initiativet udgaar fra Gud! Frelseren er ikke intolerant ved sit positive Fredsbud, men fuldkommen i Lydighed til Faderens Vilje, hvad som ellers maatte hænde. Det er bare Frelseren som er tolerant, idet han lærer Menneskene at elske sine Fiender som sig selv, og idet han venter, kalder, og søger — tildels forgjæves — de fortabte Faar som har en underforstaaet Del i Forligelsen. De politiske Leiesvende forlader Faarene, naar de i Hevngjerrighed, Vrede eller Uforstand har tændt Krigsluen d. v. s. de overlader Folket til Krigens Skjæbne. I alfald har de verdsligsindede Politikere ikke noget Syn og Interesse for Folkets aandelige Ve og Vel. Naar hørte man nogensinde, at der udgik et Opraab fra Staten, at Folket maatte omvende sig til Troen, forat blive frelst fra evig Fortabelse! Saaledes med Fredssagen, ifølge de gamle politiske Synsmaader. Det er bare Fredsfyrsten, der bragte Fred til Verden og beseglede Fredspagten med sit Blod paa Korset, som har det rette

Syn paa Sagen og de rette Interesser for, at den maa fuldbyrdes. Derfor er det bare kristelig Logik — for ikke at nævne Kristenpligt — at Kirken og dens Lemmer følger ham her, indtil Verdensfreden er fuldbragt.

Det er selvsagt at en almindelig Fredsbevægelse fra kirkeligt Hold, vil faa Karakteren af et nyt Udgangspunkt i den kirkelige Udvikling, — eller — om man vil — som en ny Omvendelse fra den gamle Selvraadighed til politiske Vildfarelser. Der vil blive mere Aand og Kraft i Bevægelsen, hvis man betragter den som saadan. Det hører til Guds Vækst og Naaderigets Orden, at der skal være ny Udgangspunkter til Frigjørelse fra gamle Synder som man ikke før har opdaget. Kirken praktiserer denne Logik, idet den prediker Omvendelse fra den gamle halvdøde Vanekristendom. Men det er en aaben Hemmelighed at Gud bruger den samme Logik ligeoverfor Kirken. Derfor Vigtigheden af at være aarvaagen paa Hyrdens Ledelse som i saadanne Tilfælde, foregaar middelbart ved dem som er kaldte til at være Guds Sendebud; for Ex. kristelige Digtere. Det foregaar ogsaa tildels ved profetiske Formaninger og Forbilleder som gjælder Kirken under farlige Situationer; som for Ex. Opraabet fra Esaias 52, 1—3 ovenfor anført. Aanden vidner bekræftende for de Vaagne, „at du er Manden" d. v. s. nu er Tiden. Men i alle saadanne Tilfælde er der et underforstaaet Motiv fra Gud eller Hyrden, Krist, som kræver et nyt Udgangspunkt.

Her anføres en Profeti fra Ezekiels Bog, som aabenbart gjælder Kirken under en unaturlig Opblanding med Verden. Der profeteres om hvad Gud vil gjøre, naar

Kirken staar op fra sin Lunkenhed, forat frigjøre sig fra de hemmelige Baand som er knyttet om dens Hals: **„Og jeg vil stænke rent Vand paa eder og I skulle vorde rene fra alle eders Urenheder og fra alle eders væmmelige Afguder vil jeg rense eder. Og jeg vil give eder et nyt Hjærte og en ny Aand. vil jeg give inden i eder, og jeg vil borttage Stenhjærtet fra eders Kjød, og give eder et Kjødhjærte."** Dette er altsaa noget som til en Begyndelse foregaar ved Guds Haand, idet man adlyder og gjør sig tilgjængelig for en større Fylde af det ny Liv som flyder fra Kilden. Det foregaar væsentlig paa samme Maade som Gjenfødelsens Orden i det individuelle Liv. „Det rene Vand" vil betegne Ordet, Aandens og Troens Renhed, i Modsætning til det grumsede Vand som tilflyder Livet ifølge Tidens raadende Tankeliv, Synsmaader og en verdslig Aand. Almindelig forstaaet vil Vandet her, i alfald betegne noget Rent og ublandet; for Ex. et mere levende Trosliv og kristelige Tilstande. Det ny Hjærte vil betegne en ny Omvendelse, eftersom enhver Forandring i Gudsforholdet maa foregaa først i Hjærtedybet.

Der ligger noget overvældende Stort i disse Guds Løfter, som har Kraft til at gjenføde og omskabe hele Verden. Det følgende Vers indeholder et Billede paa det praktiske Kristenliv, altsaa hvad Mennesket maa gjøre eller i alfald være frivillig medvirkende: Det som Gud vil gjøre her, ifølge Teksten, foregaar egentlig ved Kristi Kraft — og hans hemmelige Forening med Legemet — Menigheden. Sagen beror altsaa paa det rette Forhold til hans Ledelse. Hvis ikke dette var Tilfældet vilde den

ny Vandel og de ny Tilstande som her profeteres om, allerede have været indtraadt: **„Og jeg vil gjøre at I vandre i mine Bud og holder mine Love og gjøre derefter. Og jeg vil kalde paa Kornet og gjøre det mangfoldigt og ikke lade Hungeren komme over eder.“** Der er ingen aandelig Kraft i Menigheden, efter Syndefaldet, til at holde Guds Bud i Moseloven; de Troende er frigjorte i saa Henseende. Her menes altsaa, Kristi Lov i Fredsbudet og Kjærlighedsbudet. Der er ingen Undtagelse mulig fra denne Lov, fordi den hører til Naaderigets Orden. Det er en Livssag for Kirken og dens Lemmer at den ny Pagt holdes ved en kristelig Vandel i Lydighed til ham, der er Hovedet. Frelseren maa „gjøre“ at Menigheden vandrer i hans Lov, enten det sker frivilligt eller ved Tvangsmidler, forat den ikke skal falde tilbage til den anden Død hvorfra der ikke er givet noget Middel til Gjenopreisning.

* * *

Der er meget i den nyere Tid, som er væmmeligt Afguderi i Guds Øie; „alt det som ikke sker i Tro — paa Gud — er Synd“, siger Vidnesbyrdet. Vi vil her holde os til Fredssagen: Der kan være ærlige Forsætter om at ville bevare Fred med Nabolandene, især i rolige Tider, da den internationale Politik og Samfærdsel gaar ligesom af sig selv. Der kan endog være en levende Trang og Ønske om at Fredsfyrsten skal regjere over Land og Folk. Men man vil paa samme Tid, staa krigsrustet til Landets Forsvar. Mon ikke dette regnes som „væmmeligt Afguderi“ i Guds Øie? Der er i alfald

ingen kristelig Logik i Vedkommendes Fredstanker, hvis man ikke tør bygge paa Fredspagten med den Høieste. Det er ligesom om der var andre Guder som raadede over Nabofolkene inden selve Kristenheden. Her maa man altsaa renses fra Mistanker og gamle Fordomme, forat Troen paa Kristi Almagts Herlighed, kan komme til sin Ret. Kirken maa i alfald staa fast, som Staden paa Bjerget.

Nogen maa her gaa foran til fuldstændig Afvæbning; ligesom naar Jesus bød sin lille Menighed at **„stikke Sværdet i Skeden"**, midt iblandt en overvældende Skare af fiendtligsindede Mennesker. Det er næsten uhørt i den nyere Historie, at Nogen har brudt ind i et ubevæbnet Land. Hvis der ikke var andre moralske og civile Grunde til Landets Forsvar, vilde bare Skammen over at angribe et værgeløst Land, være nok til at holde endog den bitreste Fiende borte fra dets fredelige Omraade. Vi forudsætter her, at et saadant fredelskende, ubevæbnet Land ikke vilde øve de gamle diplomatiske Troldkunster som ofte har været Aarsag til Misundelse, Had og Fiendskab mellem Nationerne. Tvertimod. Man vilde simpelthen lægge mere Vind paa at saae bare Fredens Sæd. Hvor er der ellers bleven af Tidens diplomatiske Kraft til at bevare Freden? Den er bleven en tabt Kunst, grundet paa al den Usandhed som har faaet Indpas i Verdenspolitiken. Det maa i alfald indrømmes at Vandet flyder ikke rent fra Kilden, paa dette Omraade. Det er kommen saa vidt her, at den diplomatiske Kraft maa gjenfødes i Forening med Kristenlivet. Vi kommer her ihug den store Begivenhed at

Fredsfyrsten er sat til at regjere hele Verden, hvilket logisk forstaaet, helst foregaar ved fredelige Midler. Mon han ikke skulde have saapas Magt over sine Lemmer, at han kunde lære dem den tabte diplomatiske Kunst!

En lovbekræftet Tiltrædelse af Fredspagten med Gud, er Hovedsagen, hvilket følgelig maa gaa forud som det ene Fornødne. Resten vil følge af sig selv. Udviklingen vil snart føre dertil, at den internationale Handel og Samfærdsel gradvis formindskes, indtil hver Nation staar selvstændig paa eget Territori. „Jeg vil mangfoldiggjøre Kornet — Levebrødet — og ikke lade Hungeren komme over dig", siger Profetien om dette. Der er Undtagelser hvad endel Raamaterialer angaar, som varierer i de forskjellige Egne af Verden. Men man vil staa selvstændig paa eget Territori hvad Fabrikation og Produktion af Levnetsmidler angaar. Dette vil naturligvis formindske Aarsagerne til Krig, og praktisk gjøre Krigsrustningerne overflødige.

Syvende Kapitel.

Den anden Bøn i Fadervoret har et stort ukjændt Indhold hvoraf største Delen endnu ikke er gaaet i Opfyldelse, trods det at Guds faderlige Vilje til sine Børn og Menighed er indbefattet i Herrens Bøn. Der er altsaa ikke Rum for Tvil om Bønhørelse endog i dette store Punkt som overgaar al menneskelig Forstand. Derfor tør vi vente at Gudsriget skal komme i sin rette

Fylde ifølge Ordet og Løfterne i den ny Pagt. Her har vi altsaa en Prøvesten for Troen saavelsom for Tidens kristelige Tilstande og aandelige Begreber om hvad Gudsriget er og hvad vi tør vente skal komme i Retning af Bønhørelse; der er et underforstaaet Livsbehov i den Henseende, siden Sagen er indbefattet i Menighedens udødelige Fællesbøn.

Gudsriget er et Lysrige og Sandhedsrige fra Begyndelsen af, som aabenbarer Gud og hvad som bor i Mennesket — Hjærtedybet og Folkedybet —; men det ny Liv baade individuelt og Menigheden er senere indbefattet i Gudsriget, hvilket gjør det til et Kristrige, betegnende for Gudsriget i legemlig Kraft. Ordet blev Kjød, Liv, Aand og Kraft i Tro og Gjerninger. Logiken i den anden Bøn er altsaa, at Sandheden maa faa sin kristelige Skikkelse i Livet og i Tidens Tilstande idetheletaget. Følgelig faar vi et større Begreb om Gudsriget, hvis vi betragter det som Kristriget. Kirkens Udbredelse er et bekræftende Exempel derfor; eftersom den rækker over hele Kristenheden. Men dette er bare et overfladisk Begreb om Sagen, og derfor misvisende, hvad Trangen for Gudsrigets Komme angaar.

Vi faar en mere grundig Forstaaelse af Gudsrigets Væsen, Fremgang og Seier, fra Lignelsen om Kvinden, der skjulte en liden Surdeig i et større Kvantum Mel, indtil det var gjennemsyret altsammen. Hvis vi nu sammenligner Tiden for denne gjennemsyrende Procesș, med Løftet om Kristrigets endelige Seier — den ny Pagt som skal blive evindelig, er bekræftende i dette Punkt — vil vi komme til Klarhed om at Rigets Glandsperiode

ligger foran. Lignelsen forudsætter nemlig ogsaa, at alt skal gjennemføres, hvilket, ifølge Sagens kristelige Natur, vil betegne en gjennemgaaende Forandring hvorved Gud gjør alle Ting nye.

Her maa vi være klar over, hvorledes Samtiden staar i Forhold til Lignelsen om den ny Surdeig som er et tro Billede paa den kristelige Udvikling. De Fleste veed at der for Ex. er en gjennemgaaende Trang for Fred blandt Folkene, i den Grad at Verden er fortabt i de gamle Tilstande. Lad os derfor gaa ud fra at Fredssagen staar nærmest for Tur, som det gjærende Punkt i Rigets Fremgang. Kristriget vil derved komme ind i Tiden som Fredsrige, hvilket er logisk nødvendigt for Troen paa Sagens Stabilitet. Her er ikke Tale om en Modesag som indtræder og ophører tilfældigvis, men om Guds Naadegjerning i Livet, til Frelse fra Krigssynden og de store Ulykker som følger deraf.

Gud har ikke opfyldt Kristenhedens specielle Fællesbøn om Fred, gjennem disse prøvende Krigsaar, hvilket maa tages som Formaning til Omvendelse fra en fælles Synd; for Ex. Ulydighed mod Kristi Lov; først at gaa hen og forlige sig med sin Broder i Broderfolkene. Forligelsen ligger i Tiden, som en anerkjendt Sandhed, derfor maa denne gaa forud for Bønnens Offer, forat dette kan finde Velbehag for Naadens Trone. Der er altsaa en Hindring for Fællesbønnen om Fred, paagrund af Kirkens ulogiske Stilling til Krigen. Man maa i saadanne Tilfælde ty til Fadervoret — som egentlig er Kirkens Fællesbøn — med helligt Alvor. Den anden Bøn indbefatter som før nævnt, Rigets Komme med Fred,

men alt er her betinget af et troende Forhold til Fredssagen. „Den som gjør Guds Vilje den hører han", siger Vidnesbyrdet. Menigheden er i alfald paa Vei til Omvendelse fra den gamle Vildfarelse, ved en ny Lydighed til Frelserens Lære om den rette Orden og Maade at bede, saavelsom hans Anordninger om Betingelserne for sikker Bønhørelse. Hans Bud er svære for Selvet, i dette offentlige Anliggende, men Sandheden aabenbaret ved ham, er urokkelig, for eller imod, ligesom selve Kristriget: „Himmel og Jord skal forgaa, men mine Ord skal ikke forgaa", siger Sandhedens Konge.

* * *

Tiden er nær, da Riget maa komme med Fred paa Jorden, saaledes som Menigheden og den Enkelte har bedet om gjennem Historiens lange Levnetsløb. Det profetiske Ord som forudsiger Fredsfyrsten og hans Styrelse af Folkene, i Fred, har samme urokkelige Ufeilbarhed som Ordet af Frelserens egen Mund. Men Ordet indtræder i Tiden — eller sættes ikraft — i en given Orden, som ovenfor omhandlet. Gudsriget var fra Begyndelsen af — som Sandhedsrige — i det overleverede Skriftord hvoraf noget til enhver Tid maa udgjøre det gjærende Punkt i Udviklingen, og følgelig saa i vor Samtid. Vor kristelige Opgave og Gjøremaal er saaledes lagt færdig i Profetien om Kristriget, og følgelig maa det troes og tilegnes, som om det var fra idag. „Tusinde Aar er for Gud som een Dag", siger Skriften. Denne Bog maa betragtes af de Vaagne, som et levende Vidnesbyrd i Tiden, saalangt Emnet rækker, eftersom

Forfatteren ikke kommer i sit eget Navn eller for egne personlige Interesser. Der er hverken føiet til eller taget noget fra det Gudsord citeret i Bogen, som hører Samtiden til. Men Sagen er praktisk bragt ind i Tiden og til almindelig Forstaaelse ved en kristelig Fortolkning, hvilket maa tages som Aandens formanende Vidnesbyrd til alle troende Folk og Tungemaal.

Det er oftere fremholdt i det Foregaaende, at Faren ligger i et altfor stærkt udviklet Fornuftsyn og dito Tankeliv, som alt hører til Jorden og den materielle Livsside. Det ligger i Tiden, at æde den forbudne Frugt fra Kundskabens Træ, hvorved man dør aandeligvis, bort fra Troen. De ny kristelige Ting og Tilstande som Gud har lagt færdig i Ordet, kan derved blive praktisk umulige. Nogle forestiller sig at de ser og veed alt som behøves at vides baade for Tid og Evighed; derfor kommer de ikke til det sande Lys — Lysriget i Ordet — som ifølge Guds Hensigt, skal oplyse hvert Menneske som kommer til Verden. Det aandelige Mørke er naturligt og universalt udenfor. Derfor maa Enhver gjenfødes til Troen og vokse lidt efter lidt i Oplysning fra Mørket til Guds underfulde Lys. Endu er man bare som Lærlinger og Begyndere hvad Guds Kundskab angaar. Kort sagt, der maa blive Lys og atter mere Lys. Gudsbarnet maa forresten altid være som Barn i at give Agt paa Ordet forat Troen kan være levende og Viljen skikket for Hyrdens Ledelse.

* * *

Den endelige Afhandling af Emnet, vil altsaa blive et stykkevis Udvalg af Guds Ord fra Profeterne, som

dels hører Samtiden til og dels indbefatter en Periode fremover henimod en ubestemt Fremtid. Kristi Fylde af Kraft og Herlighed fremtræder her, i en ny Skikkelse. Gudsriget — den lille Surdeig — som før neppe var synlig i Fornuftens Lys, er bleven et Fredsrige som rækker indtil Jordens — Civilisationens — Ender. Alt dette som Følge af et større Lys fra Lysriget i det overleverede Skriftord. Den ny Surdeig har maattet gjære i lange Tider, under Lysets tiltagende Paavirkning. Man mærke sig her, at Evangeliet gaar en Periode forud — og bliver ved — med sit kaldende Lys og gjenfødende Kraft for Individets Frelse: De Troende maa forberedes enkeltvis, baade som Materiale for Guds Hus og for Kongesønnens Bryllupsfest; begge er betegnende for Kristriget i en fremskreden Vækst, hvor alle er medvirkende i at udøve Kjærlighedsbudet og følgelig Fredssagen.

Imidlertid ligger det i Sagens Natur, hvad som ellers maatte hænde, at Menigheden maa give Agt paa Aandens Vidnesbyrd i Samtiden, fordi dette er af imperativ Vigtighed baade til Vækkelse og forat komme i Harmoni med ham der er Hovedet. Aanden vidner at Menigheden af enhver Trosbekjændelse, maa være fri for Blodskyld, men dette Vidnesbyrd sker foreløbig ved Forfatteren, ifølge hans specielle Kald, saa det kommer an paa om man staar færdig at tro og adlyde Aandens Røst fra en Medbroder. Det overleverede Ord som hører Tiden til, maa i alle Tilfælde blive Lyset hvorved Troen paa Fredsfyrsten og Fredssagen kan blive tændt. Thi det prøvede Guld er naturlig skikket for Troen hos

alle, der er gjenfødte til et nyt Liv. Troen paa Sandheden i sin Helhed og rette Sammenhæng er altsaa en gjenfødt Livslov, medens Logiken kræver at det maa foregaa stykkevis, som ovenfor paapegt.

Dette har vi Bevis for, fra Frelserens Irettesættelse til dem som gik med ham paa Veien til Emmaus: **„I Daarer og senhjærtede til at tro det som Moses og Profeterne have skrevet om mig“** o. s. v. Her er en drøi Revselse til hans egne elskede og oprigtig sandhedsøgende Efterfølgere. „Daare“ i Skriftens Betydning, betegner Gudsfornægter, hvilket er Vantroens Væsen i sin Almindelighed. Sæt at Frelseren idag, talte de samme Ord til sin vildfarende og betrængte Kirke som ikke vil tro paa hans Magt til at kunne regjere Folkene med Retfærdighed og Fred! Exempelet kaster i alfald Lys paa hvilken Betydning det profetiske Ord har for den nyere Tid, forat de Troende kan faa det rette Syn paa Frelseren. Det er Livslov, at Troens Aand er Profeter underdanige. Men Grunden hvorfor dette ikke altid faar ske, er Tidens aandelige Mørke og en unaturlig Sendrægtighed til at tro Guds Ord; hvilket er Daarskab for Gud, især i en kristelig oplyst Tidsalder.

„Den ene Dag — Tidsperiode — **lader sin Tale udgaa til den anden,“** siger Skriften etsteds, i sit dybe Sprog. Her hentydes til det Lys som var saaet ved Profeterne. „Talen“ er Guds Ord, som ikke vender uforrettet tilbage; det lyser og virker altsaa stykkevis fremover henimod Guds Formaal til Slægtens Gjenopreisning. Men Erfaringen viser, hvad Fredspagten angaar, at det kræves en lang Forberedelse eller Opdragelse i Troen,

førend Ordet kan blive Tidens aandelige Lys og Kraft til Frelse fra Mørket og Vildfarelsen. Joseph maatte for Ex. sidde lang Tid i Fængslet, indtil Guds Ord indtraf og beviste at Gud var med ham. Saaledes har Kirken siddet i Fangenskab under Verdens Krigsaag indtil det profetiske Ord indtræffer og beviser at dens Hoved og Herre har Gudsmagt til at regjere Jorden med Retfærdighed og Fred.

* * *

Her anføres et bekjendt Skriftsted fra Es. 62, 11. i ovenanførte Retning, som ifølge en ret Fortolkning maa betragtes som et nyt Opraab fra det Høie, til hele Kristenheden: **„Se, Herren lader det høre indtil Jordens Ender: Sig til Zions Datter: Se, din Frelse kommer, se hans Løn er med ham og hans Gjengjældelse gaar foran ham.“** Denne Profeti er som bekjændt, delvis gaaen i Opfyldelse i Evangeliet, ved Frelserens personlige Indtog til Jerusalem. Men Sagen har ogsaa en bredere Betydning, som gjælder den nyere Tidsalder med Kirkens Udbredelse og almindelig Oplysning i Guds Kundskab over en stor Del af Jorden, medens Jødefolkets Forstaaelse af de profetiske Ord, som Regel var begrændset til en snæver Kreds af Skriftlærde. Troslivet var da, ikke tændt ved en ny Fødsel, derfor var Folket som flest, uvidende og blinde baade om Jesu guddommelige Kongemagt og Betydningen af hans kongelige Indtog i Jerusalem, thi **„uden Nogen bliver født paany, kan man ikke se Gudsriget.“**

Vi skal her holde os til Emnet og det som staar i kri-

stelig Sammenhæng med anførte Profeti; som om det var et vækkende Opraab til vor Samtid. Hvad Slags Frelse er det Profetien her hentyder til, som Tidsspørgsmaal betragtet? Ordet taler ikke her, til Individet, heller ikke til et enkelt Folk, som for Ex. Jøderne, men til „Zions Datter", Kirken, efterat dens Udbredelse, i en hvis Forstand, er naaet til Jordens Ender. Det er altsaa Kirkens Herre, der kommer i Skikkelse af de ny aandelige Livskræfter, som staar i Forbindelse med hans Rige paa Jorden og retfærdige Styrelse af Folkene idetheletaget. Frelsen bestaar her i et nyt Motiv for Kirkens Fremgang til Frigjørelse fra dens Fangenskab under Verden o. s. v. med Hensyn til de ukristelige Tilstande, som hersker i Tiden. Profetien er her dyb, mørk og frygtindbydende; siden det hedder at „hans Gjengjældelse gaar foran ham". Det kunde let misforstaaes, som om det var hans sidste Komme til Dom.

Men Profeten Sakarias' Syn paa den selvsamme Begivenhed, Kap. 9, 9. ligger længere fremme i Fortiden, og kaster mere Lys paa Sagen: Det Frygtelige bliver bare glædeligt for Gudsfolket: Det gjælder Frelse fra Krigssynden og de store Ulykker som følger deraf. Texten taler her for sig selv: **„Fryd dig saare, Zions Datter! Raab med Glæde, Jerusalems Datter! Se, din Konge kommer, sagtmodig er han og fuld af Frelse, fattig og ridende paa et Asen, paa en Asenindes unge Føl."** Det er ovenfor paapegt at Begivenheden af Jesu personlige Indtog til Jerusalem er her indbefattet, hvilket har sin særskildte Betydning som vil blive forklaret senere. Men Hovedindholdet maa forstaaes i Sammen-

hæng med det følgende Vers. Thi det er vitterlig fra Historien, at der blev ingen Fryd for Jerusalems Indbyggere efter Jesu personlige Indtog til den gamle Kongestad, men Ulykke, Skræk og Ødelæggelse. Det følgende Vers fra samme Kilde forklarer i korte Træk, hvori Kongens Ærinde og Frelse bestaar ved sit Komme til Zions Datter, hvilket er Grunden for hendes store Glæde og Fryd: **„Og jeg vil udrydde Vogne af Efraim og Heste fra Jerusalem** — Krigsvogne og Krigsheste — **og Krigsbue skal udryddes, og han skal tale Fred til Hedningerne og hans Herredømme skal være fra Hav til Hav, fra Floden indtil Jordens Ender."** „Floden" vil her betegne Fredens Flod, som udgaar fra Gud i Forening med Fredsfyrsten og Fredens Evangelium.

Men, hvem er Zions Datter? Læseren mærke sig her, at Udtrykket, „Zions Datter" og tildels „Jerusalems" hos den gamle Pagts Profeter, har sin rette Hentydning til Kirken i den nyere Tidsalder. Den gamle Pagts Zion er Moderkirken, grundet paa sin Udvælgelse fra Verden og sit høie Kald som foreløbig Arvtager til Budordet og Løfterne om den forjættede Messias. „Saliggjørelsen kommer fra Jøderne," siger Jesus, hvilket kan tjene til nærmere Belysning af den gamle Zions Moderforhold til den kristne Kirke. Begge er aandeligvis fødte af Gud, men den gamle Zion havde ingen Kraft til at føde andre aandelige Børn end Løfternes Messias efter Kjødet. Datterforholdet bestaar altsaa deri, at Kirken som retmæssig Arvtager til Ordet og Løfterne, er opbygt og bygges fremdeles paa Profeternes Grundvold, eller Gudsordet fuldbragt i Krist; under hans

forskjellige ydre Skikkelser, fra hans Fornedrelse til Ophøielse ved Kraftens Høire. Grundvolden er den levende Gud, thi han er i Ordet fra enhver Tidsalder.

Den troende Zions Datter, hvorom Profetien taler, var altsaa ikke født til Verden ved Jesu kongelige Indtog til det gamle Jerusalem, siden han ikke blev modtaget som den forventede Konge og Frelser udkaaret af Gud. Men denne hans udødelige Kongefærd har alligevel sin store Betydning som Fremtidssag: Hans Forbillede viser Verden den rette Maade hvorved Krigens onde Aand kan overvindes; ligesom naar hans Exempel fra Fristelsen i Ørkenen, viser Verden hvorledes Djævelen kan overvindes. Krigen er nemlig den Ondes Værk, som Ophav til dens væsentlige Aarsager, som for Ex. Hovmod, Selvraadighed, Had og Fiendskab. Men denne sørgelige Faktum er skjult for Verden, indtil man kommer til en kristelig Erkjændelse og Tro.

Jesu Exempel er altsaa et enestaaende Tegn fra Gud, som viser Alverden hvorledes Jordens Konger og Styrende eller Magthavere af ethvert Slags, maa gaa frem forat bevare Fred. Det er et Lysglimt af den ny Vandel som gjælder alle Klasser og Stillinger i Kristenlivet, Kirken og Staten til enhver Tid. Han kommer ikke som en Jehu, med rasende Fart, salvet til Krigsfyrste, heller ikke som de moderne Konger i Almindelighed, under Kanonsaluter og omgiven af en væbnet Garde. Og dog har han en langt stærkere moralsk begrundet Overbevisning om sin kongelige Magt og Værdighed end nogen af disse. **„Retfærdig"** og **„fattig"** er aandelige Predikater, betegnende for Livets Sandhed, fra den

ny Skabelse. Alle er her fattige som Naadebørn, og alle maa være retfærdig i at give Gud Æren.

Logiken i anførte Profeti er altsaa den, at Exemplet fra Jesu Indtog til det gamle Zion, maa faa Liv og Aand i hans troende Menighed og Verden, som det begyndende Stadium i Gudsrigets Vækst, da den ny Surdeig gjærer som en gjenfødende Kraft til et nyt Trosliv. Han var ellers Konge og Fredsfyrste fra Begyndelsen af; men der maa fremgaa et Rige af løiale Borgere i Liv og Sandhed, hvor Kongen og Fredsfyrsten uafbrudt hyldes i Gudsfrygt, Troskab og Lydighed. Men dette tager Tid; thi Enhver maa gjenfødes til Troen forat kunne **„se Gudsriget"**, som det ene Sandhedsrige. Kristriget og Fredfyrsten ligger altsaa, praktisk, langt foruds. Ordets og Fredens Sæd i Livet maa uafbrudt saaes og kultiveres,, indtil der fremgaar en ny Skabelse i Livet, efter Kristi Lignelse; altsaa et Fredsrige som glæder og fryder sig over sin store Konges retfærdige og fredelige Styrelse i Smaat som i Stort. **Staa stille her, alle Guds Børn, i Frygt og Beundring af Guds Langmodighed. Men vogt dig du vantro Farisæer, at du ikke uforvarende gaar med paa at udelukke Glanspunktet af Fredsfyrstens Regjeringstid!**

*　　*　　*

I den 46de Davids Salme profeterer Guds Aand om de selvsamme Ting som i anførte Skriftsted fra Sakarias, men i en helt anden Form; saa der er ikke Rum for Tanke om nogen citatisk Forbindelse: **„Kommer og ser Guds Gjerning, som har gjort Ødelæggelse paa**

Jorden: Han gjør Ende paa Krigen over den hele Jord, sønderbryder Buen og afhugger Spydet. Vognene opbrænder han med Ild. Holder op — at føre Krig — og erkjender at jeg er Gud! — Fredsfyrste med Gudsmagt — **Jeg er ophøiet over Folkene paa Jorden."** Alt dette foregaar praktisk, i Forening med Fredsfyrstens Indtog til Zions Datter, eller som Profetien udtrykker det **„for hans Aasyn"**, d. v. s. under hans Almagts Styrelse. Det foregaar dels ved Guds milde Naadegjerning i Livet, og dels ved Tvangsmidler: Der er et Alternativ som ligger i den ny Tid i saa Henseende, hvorved Individet, Kirken og Staten har Frihed til at vælge, d. e. adlyde eller lade det være, og paa denne Maade blive sin egen Dommer. Men Udtrykket „Ødelæggelse", fra Teksten, peger i Retning af at det periodevis foregaar ved Tvangsmidler. Læseren maa altsaa ikke tænke at de ildfaste Krigsvogne og Pantserskibe af den nyere Tid, er her undtagne; thi „Ilden" i Skriftens Sprog, er Guds Nidkjærhed for Fredspagten og den ny Grundlov, ifølge hvilken alt er underlagt Kristi retfærdige Styrelse.

Det kan blive forseent for en enkelt Generation at vælge Fredsfyrsten som Konge, efterat Krigsstormen er brudt løs. Han kunde for Ex. ikke forebygge det gamle Jerusalems Ødelæggelse, efterat det gyldne Tidspunkt var forkastet af Vedkommende selv, trods al hans Medlidenhed, gode Hensigter og Almagts Herlighed. Saaledes stiller Sagen sig fremdeles, under hans Styrelse og underforstaaede Virksomhed i sine levende Lemmer paa Jorden. Tænk bare, alle de forgjæves Forbønner om Fred, over hele Kristenheden, under disse frygtelige

Krigsaar! Der er et hemmeligt Forhold af Aarsag og Virkning i Dybet af Samfundslivet, som maa forklares i Lyset af den ukrænkelige Retfærdighed derovenfra; hvoraf følger at der kræves Regnskab for Husholdningen, med imperativ Konsekvens. Fredsfyrsten kan i saadanne Tilfælde blive Krigsfyrste, idet han byder at **„de skal føres frem, som ikke vilde at han skulde regjere over sig —** i Fred — **og ihjælslaaes for hans Øine"**, hvilket er forudsagt i Evangeliet. Det sker praktisk, derved at Folkene føres frem til Krigen, af Begivenhedernes Gang i Verdensriget og Verdenspolitiken.

* * *

Profeten Esaias ser et andet Syn eller Gudsord, Kap, 63, 1—7, som fremstiller Kristi Nidkjærhed for sin Kongemagt i Egenskab af Krigsfyrste. Dette Syn holder paa at gaa i Opfyldelse for vore Øine, under den nærværende Verdenskrig. De væsentlige Grunde for denne hans Nidkjærhed og usædvanlige Egenskab som Krigsfyrste, er givne i Profetien og passer nøiagtig med det Faktum, at et stort Flertal af de kristne Nationer, som bekjændt, gik med til Krigen, saa at sige, med populær fri Vilje og Forsæt. Teksten anføres her ordret og i hele sin Sammenhæng:

„Hvo er denne som kommer fra Edom — Krigsskuepladsen — **i røde Klæder, fra Bozra, han der er saa prægtig i sit Klædebon, kneisende i sin Krafts Fylde? Mig er det, jeg som taler Retfærdighed og er mægtig til at frelse. Hvorfor er dit Klædebon saa rødt og dine Klæder som deres der træder Vinpressen?"** — Svar: „Per-

sekaret har jeg traadt alene og af Folkene var der ingen med mig — som Fredsmagt —; **saa traadte jeg dem i min Vrede og søndertrampede dem i min Harme, da sprøitede deres Saft** — Blod — **paa mine Klæder og hele min Klædning blev besudlet. Thi Hevnens Dag var i mit Hjærte og mit Gjenløsnings Aar** — Fredstiden — **var kommet; og jeg saa mig om, og der var Ingen som hjalp, og jeg undrede mig** — fordi — **der var ingen som støttede mig. Da hjalp min Arm** — Almagten — **mig, og min Harme støttede mig. Og jeg nedtraadte Folkeslag i min Vrede og gjorde dem drukne i min Harme og lod deres Saft rinde ned paa Jorden."**

Der var som bekjændt, bare nogle faa kristne Nationer af underordnet politisk Magt og Indflydelse, som stod paa Fredsfyrstens Side, under denne Verdenskrig, ved en afgjort Nøitralitet. De ledende og mægtige Nationer som var regnet for Civilisationens Repræsentanter, med tilsvarende Indflydelse i Verdenspolitiken, gik ind i Krigen med frit Overlæg, som i de fleste Tilfælde var Udtryk for den populære Folkevilje. Men her kan foreløbig være Rum for Undskyldning, grundet paa menneskelig Svaghed og Overilelser. Det egentlige skjæbnesvangre Punkt i den internationale Situation, var derfor, straks efter Krigens Udbrud; altsaa efter at man var vaagnet op til en moden Overveielse af Følgerne. Det var ved dette Tidspunkt Fredsfyrsten vilde have reddet. Men det maatte ske middelbart; derfor saa han sig omkring, „om der var nogen som hjalp ham".

Der er flere Gange paapegt i de foregaaende Kapitler, om en hvis given Ligevægt mellem Nationerne i den

ny Tid, som staar i hemmelig Forbindelse med Grundloven og Kristi Styrelse. Her har man altsaa fra angjældende kritiske Situation et Exempel til Belysning af Sagen. Naar denne Ligevægt er forstyrret, kan intet Fredsmiddel hjælpe; der maa kjæmpes indtil Kraften, hvorved man kriger, er udtømt. Det ligger forresten i Sagens Natur, at jo flere Magter som gaar med i Krigen, desto mere vil denne Ligevægt forstyrres. Gud kjænder Hjærterne og dømmer retfærdigt. Men hvis en betragter Situationen i Profetiens Lys, som ovenfor citeret, var der praktisk, Ingen med politisk Magt og Indflydelse, som stod paa Fredsfyrstens Side og kjæmpede med Fredens Vaaben, efter Amerika gik med til Krigen. Men mærk: Dette forandrer Situationen idetheletaget, moralsk forstaaet. Fredsfyrsten fremtræder middelbart i Egenskab af Krigsfyrste, d. v. s. i „Vrede og Harme", som Profetien forudsiger det. Det er vitterligt, at en stor Del af Kirkefolket blev ligesom drukne af retfærdig Hevnlyst og Krigslyst, eller med andre Ord, i Følelsen af Patriotisme, saa de tabte den gjenfødte, fredelige Ligevægt i Livet, hvorved Fredsfyrsten maa regjere Folkene i Fred. Det er langt mere vanskeligt for Politikerne og de Styrende at staa fast, under saadanne fristende Omstændigheder. Men Freden er nu heller ikke sikret fra den Kant; den maa ifølge Naaderigets Orden, udgaa fra Kilden, Krist, og gjennemstrømme Familien, Kirken og Staten, forudsat at den ikke forstyrres og udtørres i sit naturlige Løb.

Saaledes var maaske Stemningen hos et Flertal af Kirkefolket overalt i det krigførende Europa; de blev

ligesom drukne af Vrede og Harme under Følelsen af Patriotisme. Vi tør her forudsætte, at Kirkefolket som Aandsmagt i Tiden betragtet, er den politiske Verden langt overlegen; saa denne Krig umulig kunde have antaget saa storslagne Dimensioner fra bare politisk Hold. Nok herom. Vi skal her holde os til Emnet og betragte Situationen i Profetiens Lys; som om Kristi frelsende Hensigter i Naade, var omvendt til retfærdig Harme og Nidkjærhed. Kirken som Helhed betragtet er nu engang Kristi Legeme og vi tør forudsætte at en stor Del af de ledende Politikere er her indbefattet. Krigen foregaar altsaa aandeligvis i Troen paa Krist og i hans Navn; der kjæmpes praktisk, med hele den aandelige Vaabenrustning, som hører Krist og hans Rige til, fra de forskjellige fiendtlige krigførende Hold inden Kristenheden og Kristlegemet. Og denne aandelige Kamp kan være ligesaa bitter som Gjerningerne paa Slagmarken. Følgelig er det de krigførende Kristi Lemmer som gjør Fredsfyrsten til Krigsfyrste.

Men mærk: Kristriget kan ikke blive splidagtig med sig selv, hvilket maa tages som Bevis for Fredspagtens evige Ufeilbarhed fra Guds Side. Men der sker et nyt Frafald fra Naaden, idet Kristenfolket gaar til Krig indbyrdes; hvilket praktisk medfører en Opløsning af Kristlegemet og Broderskabet: Han „nedtraadte Folkeslag i sin Vrede og gjorde dem drukne i sin Harme,“ siger Profetien betegnende for Krigens moralske Fornedrelse fra den ærefulde Stilling, hvortil alle er kaldte som Gudsfolk, ned til den gamle Tilstand som hører til Dyret og Hedningerne. Vi erindrer her Lignelsen om de tørre

Grene, som borttages fra Stammen: **„Man sanker dem sammen, kaster dem paa Ilden, hvor de brænder.“** Ilden er her, Hevnlyst, Had og Fiendskab. Det ligger forresten i Sagens Natur, at der foregaar en aandelig Opløsning af Kristlegemet, naar Folkene søndertrampes ved Vold og Vaabenmagt; eftersom Legemet er sammenføiet med fine aandelige Ledemod og Baand.

Det ligger ellers fjærnt fra Kristi milde Væsen at søndertrampe Guds Skaberværk og gjøre drukken til Vildfarelse, saalænge hans Lemmer staar fast i Naaden, Kjærlighedsbudet og følgelig i Kristlegemet. Men Gudsforholdet forandrer sig i den frygtelige Grad ved Frafald fra Naaden og den fælles Grundlov for Samfundslivet, endog Sagen er af politisk Natur. Man kommer praktisk tilbage til den gamle ufrelste Tilstand hvor Nidkjærheden fra Sinai gjør sig gjældende i Retfærdighed.

* * *

Hvorfor er dit Klædebon saa rødt og dine Klæder som deres, der træder Vinpressen? spørger Guds Aand i anførte Profeti, som om det gjaldt om at vække Kristenfolkets Opmærksomhed paa Aarsag og Virkning af denne usædvanlige Foreteelse. Kristi Klæder er ifølge Seeren Johannes' Syn, hvide og skinnende. Menighedens Iklædning er pletfri, som Følge af en stadig Renselse i Lammets Blod. Profetien gjælder her Sidstnævnte, og vi skal derfor holde os til hvad Guds Aand mener med Spørgsmaalet om Aarsagen for de røde eller blodbestænkte Klæder. Det er nemlig en gjenfødt Livslov at alle Guds Børn — Menigheden iberegnet — maa være

iførte den hvide Bryllupsklædning forat faa Plads i Guds Hus, Naaderiget paa Jorden. Det er ovenfor citeret fra Tekſten, hvorfor Klæderne er besudlede, og at Kristi Kirke eller Dele deraf er „Manden“ som bærer hans retfærdiggjorte Iklædning. Det Forfærdelige er altsaa hændt, at disse dyrebare Klæder er besudlet af Blod. Kanske det er en uskyldig Abels Blod som raaber til Himlen om Hævn! Kain er mærket for Hævn ifølge Loven fra Sinai, som ogsaa er gjældende i Verdenspolitiken. Der maa ske Gjengjæld til Forsoning, og det sker praktisk derved at Krigen fortsættes mer og mer grusom indtil Folkenes unge Kræfter bogstavelig nedtrædes og søndertrampes under den nyere Tids ødelæggende Vaabenarter og Krigsmaskineri.

Men det blodbestænkte Klædebon maa bæres af de Gjenlevende, og dette er en frygtelig Syndestraf, indtil man paany tages til Naade og Frigjørelse ved Troen paa Forsoningens retfærdiggjørende Kraft. Det er altsaa ikke den legemlige Nøgenhed som tildækkes ved Kristi retfærdige Klæder, men den vaagne Samvittighed for Gud.

* * *

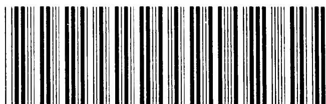
Læseren mærke sig her, til en ret Forstaaelse af Sammenhængen i anførte Profeti, især een Ting som hidtil har været mindre almindelig bekjændt endog blandt Theologer: Guds Aand bringer her for Dagen det ny Livsforhold som eksisterer mellem Krist og hans levende Lemmer. Han er nemlig bleven den ny bevægende Kraft som lever og virker i det ny Menneske, men man opdager ikke denne væsentlige Faktum, førend man kommer til

en mere grundig Selverkjændelse og Tro. Aandelig forstaaet er dette intet mindre end Overgangen fra Satans Magt til Gud. Selvet er en Usandhed og naar vi kommer til Erkjændelse af Livets Sandhed, er det bare Krist, som lever og virker i det ny Menneske, undtagen der skulde existere et ukjændt tredje aandeligt Væsen, som ikke er nævnt i Skriften. Krist vedkjænder sig denne Livets Sandhed endog i anførte Profeti, da hans Kraft og Naadegaver bruges i en forvendt Orden som strider imod hans Vilje og milde Væsen. Men en ret Brug af Friheden, i Lydighed til Kristi Lov, vilde have forebygget det Forfærdelige. Det var derfor han saa efter — udover Kristenheden — om der var Nogen som hjalp ham. Logiken er altsaa den, at man skal vaage over den saakaldte kristelige Frihed. Thi denne er stærkt begrændset, naar man gaar ud fra at alle er bare tjenende Lemmer under det ene Hoved.

Der er en Gudsfrygtens Hemmelighed aabenbaret i Naadeforholdet, som skal bevare de Kristne i Troens Lydighed. Friheden i Krist er praktisk gjældende bare inden Faderhuset, d. v. s. bare til det Gode, for Ex. Lydighed til Kjærlighedsbudet. Den trange Vei, som fører til Livet og mod Maalet, er betegnende i saa Henseende. Thi saasnart man kommer udenfor og ind paa egne Veie, er der bare et kort Skridt fra Broderskabet i Krist, til indbyrdes Avind, Fiendskab og aabenbar Krig.

Indholdsfortegnelse.

Side

LIBRARY OF CONGRESS
0 014 020 623 4
